

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

1.1. ΣΥΝΤΑΞΗ ΑΡΘΡΩΝ – ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.

1.1.1. Εισαγωγικά

1.1.2. Βοηθητικά εργαλεία για τη σύνταξη

1.1.2.1. Εξοικείωση με τα έντυπα και τα ηλεκτρονικά λεξικά

1.1.2.2. Οδηγός σύνταξης άρθρου

1.2. ΣΥΝΤΑΞΗ ΝΕΩΝ ΑΡΘΡΩΝ – ΛΗΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΛΔ

Παραδείγματα:

- ιγκλού
- κάβος
- σειρήνα

1.3. ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΑΡΘΡΟΥ ΠΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΣΤΑ ΛΕΞΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1.3.1. Προσθήκη σημασιών

Παράδειγμα: αποκάλυψη

1.3.2. Προσθήκη μεταφορικής σημασίας

Παραδείγματα:

- ζενίθ
- μούμια
- παραμύθι
- ανάσταση

1.3.3. Προσθήκη εκφράσεων και φράσεων

Παράδειγμα: μπάρμπας

1.3.4. Προσθήκη παραδειγμάτων. Τα ΛΔ ως σώματα κειμένων

Παράδειγμα: ιστορία

1.3.5. Εμπλουτισμός ποικίλων πεδίων του άρθρου

Παράδειγμα: μπαστούνι

1.4. ΣΥΝΤΑΞΗ ΛΕΞΙΚΩΝ

1.4.1. Σύνταξη λεξικού ορολογίας

- 1.4.1.1. Οδηγός σύνταξης λεξικού ορολογίας
- 1.4.1.2. Παράδειγμα. Λεξικό όρων της Φυσικής
- 1.4.2. Σύνταξη εγκυκλοπαιδικού λεξικού
 - 1.4.2.1. Οδηγός σύνταξης εγκυκλοπαιδικού λεξικού
 - 1.4.2.2. Παράδειγμα. Σύνταξη ζωολογικού λεξικού: κοάλα

2. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ. *Μορφολεξικό. Λεξιλόγιο και ορθογραφία*

- 2.1. Παραγωγή, σύνθεση, ομωνυμία
 - 2.1.1. Παραγωγή
 - 2.1.1.1. Παράδειγμα. Λεξικό οικογενειών λέξεων
 - 2.1.1.1.1. Οδηγός σύνταξης
 - 2.1.1.1.2. Διδακτική αξιοποίηση του λεξικού οικογενειών λέξεων
 - 2.1.1.2. Συνοπτικός οδηγός δραστηριοτήτων
 - 2.1.2. Σύνθεση
 - 2.1.2.1. Σύνθεση και ορθογραφία
 - Παράδειγμα 1
 - Παράδειγμα 2
 - 2.1.2.2. Σύνθεση και *Μορφολεξικό*. Εμπλουτισμός με παραδείγματα
 - 2.1.2.3. Συνοπτικός οδηγός δραστηριοτήτων
 - 2.1.3. Ομωνυμία: Μορφολογία – σημασία – ορθογραφία
 - Παράδειγμα. Ομώνυμα πρώτα και δεύτερα συνθετικά: ψηλο- & ψιλο-
- 2.2. Μορφολογία και ορθογραφία. *Ανοιχτός ορθογραφικός οδηγός και κατηγορίες λαθών*
 - Παράδειγμα: *Αξιοποίηση Ανοιχτού Ορθογραφικού Οδηγού και κατηγοριών λαθών*

3. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ

- 3.1. Συνοπτικός οδηγός δραστηριοτήτων
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ
- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

1.1. ΣΥΝΤΑΞΗ ΑΡΘΡΩΝ – ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1.1.1. Εισαγωγικά

Ο εμπλουτισμός των ΛΔ είναι ένα εγχείρημα το οποίο καθίσταται εφικτό χάρη στο ανοιχτό περιβάλλον, που έχει στη διάθεσή του ο δάσκαλος για να εργαστεί από κοινού με τους μαθητές του, συντάσσοντας νέα άρθρα ή εμπλουτίζοντας ήδη υπάρχοντα. Απαραίτητα εργαλεία προς την κατεύθυνση αυτή είναι μια εισαγωγική διδασκαλία με στόχο την εξοικείωση των μαθητών με τα έντυπα και τα ηλεκτρονικά λεξικά και ένας οδηγός σύνταξης, για να χρησιμεύσει όχι ως συνταγολόγιο αλλά κυρίως ως χάρτης για τον προσανατολισμό του λεξικογραφικού εργαστηρίου που θα στηθεί στην τάξη, ένας χάρτης που θα επιδέχεται βέβαια τροποποιήσεις και προσαρμογές.

1.1.2. Βοηθητικά εργαλεία για τη σύνταξη

1.1.2.1. Εξοικείωση με τα έντυπα και τα ηλεκτρονικά λεξικά

Ο μαθητής, πριν προχωρήσει στην ανάληψη ενεργητικού ρόλου και εργαστεί ως μαθητευόμενος λεξικογράφος, αλλά και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, εξοικειώνεται με τα είδη των λεξικών, συνειδητοποιεί τις ιδιαιτερότητες καθενός από αυτά, συγκρίνοντάς το με άλλο ομόλογό του, μυείται στη μακροδομή και στη μικροδομή του και ασκείται στη χρήση των ηλεκτρονικών λεξικών, ανακαλύπτοντας τις δυνατότητές τους.

Στην προεισαγωγική αυτή παρουσίαση είναι σημαντικό να έχει ο δάσκαλος στη διάθεσή του έντυπα λεξικά από τη βιβλιοθήκη του σχολείου ή την προσωπική του, και επίσης να έχει καταγράψει ηλεκτρονικές διευθύνσεις ηλεκτρονικών λεξικών, ελληνικών και ξένων, για την πρακτική εξάσκηση των μαθητών. Πολύτιμο υλικό και αναλυτικές πληροφορίες για το δάσκαλο, αλλά και για το μαθητή, προσφέρονται στην Εισαγωγή του ΛΚΝ.

Τα επιμέρους κεφάλαια της παρουσίασης, την οποία θα αναλάβει ο δάσκαλος να επιμεληθεί, μπορεί να είναι ενδεικτικά τα εξής:

- Είδη λεξικών: ερμηνευτικά, ετυμολογικά, ορθογραφικά, εγκυκλοπαιδικά, παροιμιών, φράσεων και εκφράσεων, ορολογίας κτλ.

- Έντυπα και ηλεκτρονικά λεξικά: Ηλεκτρονική μορφή του ΛΚΝ.
 - ο Παράλληλη αναζήτηση.
 - ο Σύνθετη αναζήτηση.
- Η μακροδομή ενός ερμηνευτικού λεξικού – λημματολόγιο: (Ανατρέχουμε στην εισαγωγή του ΛΚΝ: ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ: Λημματολόγιο, Κατάταξη, υπαγωγή και διάσπαση των λημμάτων: υπολήμματα, Δεύτεροι τύποι λημμάτων, Παραπεμπτικά).
- Η μικροδομή ενός ερμηνευτικού λεξικού: Ανατρέχουμε στην εισαγωγή του ΛΚΝ (ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ: Λήμμα, Προφορά, Φωνητική μεταγραφή, Μορφολογικές και γραμματικές πληροφορίες, Σημασιολογία, Ετυμολογία

1.1.2.2. Οδηγός σύνταξης άρθρου

- Αναζήτηση στο διαδίκτυο: Σώματα κειμένων, εφημερίδες, εκπαιδευτικές πύλες, ηλεκτρονικά λεξικά, ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες, ανοιχτή αναζήτηση στο διαδίκτυο κτλ.
- Αποκλεισμός από την αρχική αναζήτηση εγκυκλοπαιδειών και λεξικών που δίνουν έτοιμες λύσεις και απαντήσεις. Αξιοποιούμε τις πηγές αυτές βοηθητικά στο τελικό στάδιο της έρευνάς μας.
- Αποκλεισμός εμπορικών καταχωρίσεων.
- Αποκλεισμός κύριων ονομάτων.
- Αξιοποίηση εικόνων, όταν κρίνουμε ότι είναι βοηθητικές, ανάλογα με το αντικείμενο της αναζήτησής μας: αντικείμενο, ζώο, φυτό κτλ.
- Καταγραφή των σημασιών που προκύπτουν από την αναζήτηση.
- Ιεράρχηση / ταξινόμηση των σημασιών.
- Βοηθητική χρήση λεξικών και εγκυκλοπαιδειών:
- Προσθήκη: σημασιών, παραδειγμάτων, συνωνύμων / αντωνύμων
- Διόρθωση: διάρθρωση, ιεράρχηση, διατύπωση σημασιών

Επισημαίνεται ότι στόχος μας είναι η σύνταξη άρθρου ενός ερμηνευτικού λεξικού και, επομένως, αποκλείουμε τις πληροφορίες εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα. Τις πληροφορίες αυτές τις αξιοποιούμε με διαφορετικό τρόπο,

όταν θέλουμε να συντάξουμε ένα εγκυκλοπαιδικό λήμμα (Οδηγός σύνταξης εγκυκλοπαιδικού λεξικού).

- Τελική διαμόρφωση άρθρου: Στις διδακτικές προτάσεις παραθέτουμε μια ενδεικτική μορφή, που βασίζεται συνήθως στο ΛΚΝ. Η διαμόρφωση των λημμάτων που παραθέτουμε στα παραδείγματα σύνταξης είναι πλησιέστερη στη μορφή των λημμάτων του ΛΔ2. Αν ο δάσκαλος θέλει να αξιοποιήσει τα παραδείγματα στις τρεις πρώτες τάξεις του Δημοτικού, έχει την ευχέρεια να τα προσαρμόσει σύμφωνα με το ΛΔ1.

Τέλος, ο δάσκαλος μπορεί να προσαρμόσει την προεργασία και την εργασία της σύνταξης στο είδος του λήμματος που τον ενδιαφέρει. Αν πρόκειται να αναθέσει στους μαθητές του – ή να επιχειρήσει σε συνεργασία με αυτούς – τη σύνταξη ενός λήμματος που ο ορισμός του προϋποθέτει περιγραφή (λήμμα που αφορά, π.χ., αντικείμενο, ζώο, φυτό κτλ.), αναλύει προηγουμένως, σε συνεργασία πάντα με την τάξη, ένα λεξικογραφικό λήμμα αυτής της κατηγορίας, και στη συνέχεια, με βάση τους άξονες με τους οποίους έχει συνταχθεί, προχωρά στη σύνταξη του νέου λήμματος.

1.2. ΣΥΝΤΑΞΗ ΝΕΩΝ ΑΡΘΡΩΝ – ΛΗΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΛΔ

Η αναζήτηση στα ΛΔ εξασφαλίζει τη δυνατότητα να επισημανθούν οι τυχόν ελλείψεις τους. Η ηλεκτρονική αναζήτηση είναι ο πιο πρόσφορος τρόπος για να ελεγχθεί η ενημερότητα των λεξικών και να κινητοποιηθεί ο μαθητής ώστε να αλληλεπιδράσει μαζί τους με δημιουργικό τρόπο.

Παραδείγματα

λ. ιγκλού

ι. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

- **Σώματα κειμένων (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)**

α. N0041 P010 L027 ...ανέμορφες οι οικογένειες μέσα στα **ιγκλού**, με όλους να φοράνε ρούχα φτιαγμέ...

β. P081 P003 L008 ...ίναί πολύ κρουουλιάρες και σε κάθε **ιγκλού** ψαρά βλέπεις να τριγυρνάει και μί...

- **Google**

α. ιγκλού - Βικιπαίδεια

<https://el.wikipedia.org/wiki/ιγκλού>

Το **ιγκλού** είναι μια κατοικία κατασκευασμένη από ορθογώνια κομμάτια πάγου που τοποθετούνται σε κυκλική διάταξη σχηματίζοντας ένα κυκλικό σπίτι. **ιγκλού** ...

β. Γιατί δε λιώνουν τα ιγκλού; | Perierga.gr

perierga.gr › Περίεργα Νέα

9 Νοε 2010 - Αποτελεί μοναδικό τρόπο για να κτίσει ο άνθρωπος τη φωλιά του κάτω από τις χειρότερες δυνατές συνθήκες.

γ. PERIERGAA: Γιατί δε λιώνουν τα ιγκλού;??

periergaa.blogspot.com/2013/02/blog-post_7372.html

9 Φεβ 2013 - Το **ιγκλού** είναι η προσωρινή κατοικία των Εσκιμώων το χειμώνα (**ιγκλού** στη γλώσσα των Ινουίτ σημαίνει σπίτι). Αποτελεί μοναδικό τρόπο για να ...

δ. Ξενοδοχείο με γυάλινα ιγκλού | piperies.gr

www.piperies.gr/posts/ksenodoxeio-me-gyalina-igkloy

Ίσως η καλύτερη θέα στον κόσμο μέσα από τα γυάλινα **ιγκλού** αυτού του πολύ πρωτότυπου ξενοδοχείου. Βρίσκεται στο Kakslauttanen της Φιλανδίας.

ε. ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΑΜΟΓΕΛΑ: ΙΓΚΛΟΥ: ΤΑ ΠΑΓΟΣΠΙΤΑ ΤΩΝ ΕΣΚΙΜΩΩΝ

akrasakis.blogspot.com/2012/01/a.html

15 Ιαν 2012 - Ιστολόγιο αφιερωμένο στους μικρούς μαθητές και μαθήτριες, στους γονείς, στους εκπαιδευτικούς και σε όλους εσάς που αγαπάτε τα παιδιά.

στ. Μαντέψτε από τι είναι φτιαγμένο αυτό το ιγκλού (pics) | Newsbomb.gr

www.newsbomb.gr/.../mantepste-apo-ti-einai-ftiagmeno-ayto-to-igkloy-...

8 Ιαν 2013 - Μαντέψτε από τι είναι φτιαγμένο αυτό το ιγκλού (pics)

ζ. στο μικρόκοσμο της τάξης μας: πώς να χτίσετε ένα ιγκλού (βίντεο)

stomikrocotomistaxismas.blogspot.com/.../pos-na-htisete-ena-iglou.html

13 Ιαν 2013 - Δύο Ινουίτ μπορούν να κατασκευάσουν ένα ιγκλού μέσα σε τριάντα λεπτά, γεγονός ιδιαίτερα χρήσιμο σε περίπτωση χιονοθύελλας. Η πανάρχαια...

η. Θέμα: Ιγκλού ως κατοικία - 1ο ΓΕΛ ΚΩ

1lyk-ko.dod.sch.gr/sitefile/proj1nero/iglou.pdf

θ. Ψυγεία Igloo

www.tsoumakis.gr/

Για το σκάφος από 23Lt έως 70Lt Στην καλύτερη τιμή της αγοράς!

Είδη αλίειας - Μηχανισμοί - Καλάμια - Τεχνητά δολώματα

ii. Βοηθητική χρήση εικόνων (Google images)

iii. Καταγραφή σημασιών

- Αποκλείουμε, προς το παρόν, τα λεξικά και τις εγκυκλοπαίδειες, για να επιστρέψουμε σε αυτά στο επόμενο στάδιο (Google α). Αποκλείουμε επίσης τις εμπορικές καταχωρίσεις: Google θ.
- Όλα τα υπόλοιπα αποτελέσματα αναφέρονται στο ιγκλού ως κατοικία

των Εσκιμών (εκτός από ένα αποτέλεσμα, που αναφέρεται σε απομίμηση της κατοικίας των Εσκιμών: Google δ).

iv. Βοηθητική χρήση ηλεκτρονικών λεξικών και εγκυκλοπαιδειών

- Ανατρέχουμε στη Βικιπαίδεια (<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CE%B3%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CF%8D>)

- **ΛΚΝ**

ιγκλού το [iglú] Ο (άκλ.) : θολωτό κατάλυμα των Εσκιμών από χιόνι ή πάγο.

[λόγ. < γαλλ. iglou < αγγλ. igloo από τα εσκιμώικα: `σπίτι']

v. Πρόταση για την τελική διαμόρφωση του άρθρου

ιγκλού το: κατοικία από χιόνι ή πάγο που χρησιμοποιούν οι Εσκιμώοι τους χειμερινούς μήνες.

λ. κάβος

i. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

- **Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)**

Κάβο (1) [κάβος - N+Conc+[Lieu]:Ams, κάβος - N+Conc+[Obj]:Ams, Κάβος - N+Hum+Nprop+[Ln]:Ams]

α. N0115 P001 L001 ... Σύνταξη μέσω **Κάβο** Ντόρο Οι ασφαλισμένοι των νησιών σ...

Κάβος (1) [κάβος - N+Conc+[Lieu]:Nms, κάβος - N+Conc+[Obj]:Nms, Κάβος - N+Hum+Nprop+[Ln]:Nms]

β. M2102 P001 L004 ...χικού συνόλου που υπήρχαν στη θέση **Κάβος**-Δασκαλιό της Κέρου, ούτε να επιβεβ...

κάβο (3) [κάβος - N+Conc+[Lieu]:Ams, κάβος - N+Conc+[Obj]:Ams, Κάβος - N+Hum+Nprop+[Ln]:Ams]

γ. M1201 P002 L004 ...ια, Σμύρνη και Οδησσό, Μαρμαρά και **κάβο** Ματαπά, όλα πλέουν όνειρο και κουβ...

δ. M3252 P003 L004 ...ομία. Δεν έχουμε περάσει ακόμη τον **κάβο**. Με τέτοιο ποδαρικό, πώς να βγάλει...

ε. N0115 P001 L001 ... Σύνταξη μέσω **Κάβο** Ντόρο Οι ασφαλισμένοι των νησιών σ...

κάβος (1) [κάβος - N+Conc+[Lieu]:Nms, κάβος - N+Conc+[Obj]:Nms, Κάβος - N+Hum+Nprop+[Ln]:Nms]

στ. M2102 P001 L004 ...χικού συνόλου που υπήρχαν στη θέση **Κάβος**-Δασκαλιό της Κέρου, ούτε να επιβεβ...

κάβου (1) [κάβος - N+Conc+[Lieu]:Gms, κάβος - N+Conc+[Obj]:Gms]

ζ. P1104 P003 L007 ...ωναχτά παραγγέλματα, ο θόρυβος του **κάβου**, τρεχάματα, ζωηρές χαιρετούρες περ...

κάβους (4) [κάβος - N+Conc+[Lieu]:Amp, κάβος - N+Conc+[Obj]:Amp]

η. M2982 P003 L004 ...ιχειρώντας μάλιστα να κόψουν τους **κάβους** των πλοίων. Στο μεταξύ, δεμένα σ...

θ. M3979 P009 L017 ... Στόχος μας είναι να λύσουμε τους **κάβους** και τις άγκυρες που μας δένουν κα...

ι. N0373 P008 L025 ... χειρότερο: "Εσπασε ένας από τους **κάβους** που κρατούσαν το κατάρτι και έπρε...

ια. P2990 P005 L012 ...νες θάλασσες, μπουγάζια, αγκάλες, **κάβους**, νησάκια ξωτικά και ερημονήσια, α...

- **Google**

- α. **κάβος - Βικιλεξικό**

- el.wiktionary.org/wiki/κάβος

- Nuvola apps bookcase.png Ετυμολογία []. **κάβος** < μεσαιωνική ελληνική **κάβος** < ιταλική cavo < λατινικά caput· Open book 01.svg Ουσιαστικό []. **κάβος** αρσενικό.

- [Ετυμολογία](#) - [Ουσιαστικό](#) - [Συγγενικές λέξεις](#) - [Έκφραση](#)

- β. **Κάβος Κέρκυρας - Βικιπαίδεια**

- el.wikipedia.org/wiki/Κάβος_Κέρκυρας

- Αυτό το λήμμα ή η ενότητα δεν αναφέρει τις πηγές του ή δεν περιέχει επαρκείς παραπομπές. Μπορείτε να βοηθήσετε την Βικιπαίδεια προσθέτοντας κατάλληλες...

- γ. **Κάβος Εύβοιας - Βικιπαίδεια**

- el.wikipedia.org/wiki/Κάβος_Εύβοιας

Κάβος Εύβοιας. Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια. Μετάβαση σε: πλοήγηση, αναζήτηση. Συντεταγμένες: 38°49'39.53"N 22°50'01.35"E ...

δ. Booking.com: 36 ξενοδοχεία σε Κάβος, Ελλάδα. Κάντε κράτηση σε ...

www.booking.com › [Ελλάδα](#) › [Κέρκυρα](#)

Εκπληκτικές εκπτώσεις σε online κρατήσεις ξενοδοχείων σε Κάβος, Ελλάδα. Διαθεσιμότητα και εξαιρετικές τιμές. Διαβάστε τα σχόλια για τα ξενοδοχεία και επιλέξτε...

ε. kavos hotel

www.kavos-hotel.gr/[Μετάφραση αυτής της σελίδας](#)

The hotel "Kavos" which was reconstructed in 2008 with total interior and ... (rocky cape is called "Kavos" in greek and that is how the hotel was named after).

στ. Ταξιδιωτικά Γραφεία Κάβος Κερκύρας | Χρυσός Οδηγός

www.xo.gr/dir-az/T/Taxidiotika-Grafeia/Kavos%20Kerkyras/

Βρείτε Ταξιδιωτικά Γραφεία σε Κάβος Κερκύρας μέσα από τον πλήρως ενημερωμένο κατάλογο επαγγελματιών και επιχειρήσεων του Χρυσού Οδηγού.

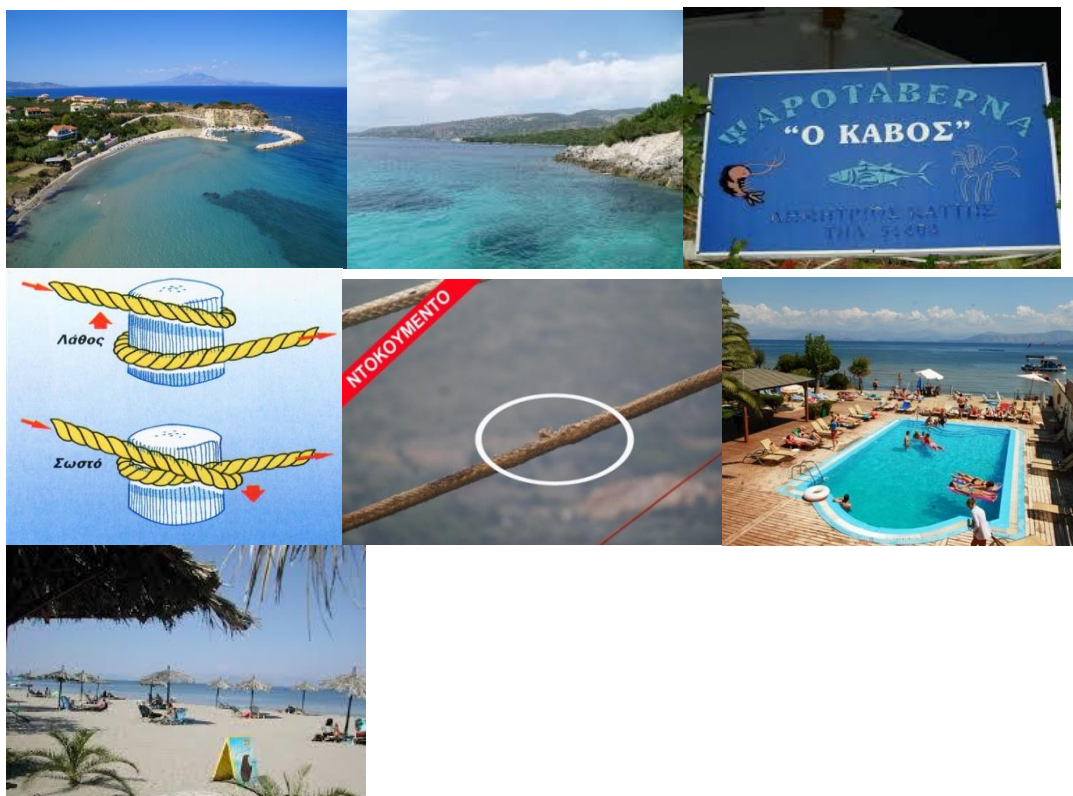
ζ. Κάβος Ξενοδοχεία, Κάβος Κέρκυρα Κατάλογος Ξενοδοχεία

www.greekhotels.gr › [GreekHotels](#) › [Ελληνικά Νησιά](#) › [Ιόνιο & Κύθηρα](#)

Κάβος Ξενοδοχεία, Κατάλογος Διαμερίσματα, Κάβος Οδηγός Ξενοδοχείων
Λίστα Ξενοδοχείων Κέρκυρα.

ii. Βοηθητική χρήση εικόνων

Ανατρέχουμε στις εικόνες (Google images) και τις χρησιμοποιούμε βοηθητικά, για να κατανοήσουν οι μαθητές τις σημασίες και τη διαφοροποίησή τους. Χρήσιμη προς αυτή την κατεύθυνση θα αποδειχθεί η αντιστοίχιση εικόνων και αποτελεσμάτων.

iii. Καταγραφή σημασιών

- Αποκλείουμε τις διαφημιστικές καταχωρίσεις (Google δ, στ, ζ, η). Ωστόσο, μπορούμε να συζητήσουμε με τα παιδιά τη σχέση τους με τη σημασία (1).
- Οι αναφορές εγκυκλοπαιδειών και λεξικών θα χρησιμοποιηθούν στο επόμενο στάδιο (iv).
- Συζητούμε με τους μαθητές το παράδειγμα (στ) από τα σώματα κειμένων και διαπιστώνουμε ότι η χρήση της λέξης είναι μεταφορική (ως προς τη σημασία 2). Δεν εντάσσουμε τελικά τη μεταφορική σημασία στο άρθρο, επειδή θεωρούμε ότι δεν πρόκειται για ιδιαίτερα καθιερωμένη χρήση.
- Στο παράδειγμα (β) από τα σώματα κειμένων εντοπίζουμε μια έκφραση (*περνώ κάβο*) αλλά δεν θεωρούμε σκόπιμο να ενσωματωθεί στο άρθρο ενός λεξικού για το Δημοτικό, αφού δεν είναι πολύ συνηθισμένη. Για τον ίδιο λόγο δεν ενσωματώνουμε τις εκφράσεις που αναφέρει το ΛΚΝ.
- **Σημασία 1.** ακρωτήριο: Σώματα κειμένων α, β, γ, δ, ε, στ, ια - Google β, γ
- **Σημασία 2.** σχοινί: Σώματα κειμένων ζ, η, θ, ι.

iv. Βοηθητική χρήση ηλεκτρονικών λεξικών και εγκυκλοπαιδειών

Ανατρέχουμε σε:

- **Βικιλεξικό**
(<https://el.wiktionary.org/wiki/%CE%BA%CE%AC%CE%B2%CE%BF%CF%82>)
- **Gnosinet**
(<http://www.gnosinet.gr/ez/irsearch.asp?Query=%EA%DC%E2%EF%F2K>)
- **Livopedia**
(<http://www.livopedia.gr/index.php/%CE%9A%CE%AC%CE%B2%CE%BF%CF%82>)

 κάβος ¹ ο [κάνος] ^{Q18} : (ναυτ.) ακρωτήριο. (έκφρ.) *παίρινω κάβο*, για καράβι, όταν παρακάμπτει κάποιο ακρωτήριο και ως ΦΡ αρχίζω να καταλαβαίνω τι συμβαίνει· ΣΥΝ ΦΡ *παίρινω είδηση*.

[μσν. κάβος < παλ. (γενοβ. διάλ.) cavo -ς]

 κάβος ² ο : (ναυτ.) χοντρό σκοινί με το οποίο δένουν τα αγκυροβολημένα καράβια· *καραβόσκοινο*: *Έλυσαν τους κάβους και σαλπάρισε το πλοίο*.

[μσν. κάβος < παλ. cavo -ς]

v. Πρόταση για την τελική διαμόρφωση του άρθρου

κάβος ο 1. ακρωτήριο: Στο μέρος που γεννήθηκα και έζησα μικρός είχε κάβους, αλυκές, νησάκια ερημικά. **2.** όρος που χρησιμοποιούν οι ναυτικοί για το χοντρό σκοινί. ΣΥΝ παλαμάρι, *καραβόσκοινο*: Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού έσπασε ο κάβος που έδενε το κατάρτι.

λ. σειρήνα

i. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

- **Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων (Πύλη για την Ελληνική γλώσσα)**
σειρήνα (6) [σειρήνα - N:Nfs:Afs:Vfs]
α. N0922 P009 L031 ...ίται δεδομένο - θα υποκύψουμε στη **σειρήνα**.| "Grit" Madrugada (Virgin)| Το ν...
β. N2780 P003 L007 ...οιεί την πολύ δυνατή ενσωματωμένη **σειρήνα** - 120 ντεσιμπέλ - για να τραβήξει...

γ. N2780 P003 L008 ...ξει την προσοχή των περαστικών. Η **σειρήνα** του μπορεί να χτυπάει συνεχώς μέχ...

δ. N4058 P003 L007 ...αι στη Θεσσαλονίκη. Με «όπλο» μια **σειρήνα**, περίπου 1.000 διαδηλωτές έκλεισα...

ε. P1431 P009 L045 ...5. Μέγαιρα 6. Πρωτέα 7. Σάτυρο 8. **Σειρήνα** 9. Σίβυλλα 10. Σφίγγα| 5. Να εντά...

Εμφάνιση λέξης

σειρήνες (29) [σειρήνα - N:Nfr:Afr:Vfr]

στ. M1069 P009 L019 ...ασσα, αντηχήσανε, υστερικές, οι **σειρήνες** του συναγερμού. Το τι έγινε ήταν...

ζ. M1200 P005 L020 ...ναι ο ιδανικότερος όρος". Με τις **σειρήνες** να διαδίδουν σενάρια για διάλυση...

η. M2191 P004 L005 ...ρος όσο και το πιο πρόσφατο Νο2 "**Σειρήνες** στο Αιγαίο"- φιλοδοξεί να "εξαργ...

θ. M2191 P006 L010 ...δή στο φιλμ "Λούφα και παραλλαγή-**Σειρήνες** στο Αιγαίο", το σενάριο του Νίκο...

ι. M2347 P004 L010 ...| "Θα κλείσουμε τα αφτιά στις... **Σειρήνες** που φωνάζουν για εκλογές", δηλών...

Εμφάνιση λέξης

σειρήνων (3) [σειρήνα - N:Gfr]

ια. M0121 P003 L009 ...ικήσουν οφίκια.| Στο κάλεσμα των **σειρήνων** της πολιτικής φαίνεται να υπακού...

ιβ. P2158 P002 L033 ...ριο αμάξι, 1995, Το τραγούδι των **σειρήνων**, 2000)....

ιγ. P6447 P003 L003 ...2. Δεν υποκύπτει στη γοητεία των **Σειρήνων**. 3. Απομακρύνονται γρήγορα. 4. Η...

• Google

α. σειρήνα - Βικιλεξικό - Wiktionary el.wiktionary.org/wiki/**σειρήνα**

Nuvolaappsbookcase.png Ετυμολογία []. **Σειρήνα** < αρχαία ελληνική Σειρήν και σημασιολογικό δάνειο από γαλλική sirène...

β. Σειρήνα - Βικιπαίδεια el.wikipedia.org/wiki/**Σειρήνα**

Η **Σειρήνα** είναι μια απλή μηχανή ή όργανο παραγωγής οξύ και έντονου ήχου. Ανάλογα με το μέσον ενεργοποίησής της διακρίνεται σε: χειροκίνητη, ατμοκίνητη...

γ. σειρήνα - ορισμός του σειρήνα από το Δωρεάν Ηλεκτρονικό Λεξικό el.thefreedictionary.com/**σειρήνα**

Ορισμός του **σειρήνα** στο Ηλεκτρονικό Λεξικό. Η σημασία του **σειρήνα**. Η προφορά του **σειρήνα**. Οι μεταφράσεις του **σειρήνα**. **σειρήνα** συνώνυμα, **σειρήνα**...

δ. Ενοικιαζόμενα Δωμάτια "Σειρήνα"
Facebook<https://www.facebook.com/pages/...Δωμάτια-Σειρήνα>

ε. Ο Dr. Φλάντζας συμβουλεύει: Σειρήνα ασθενοφόρου "Αδωνης" dr-flantzas.blogspot.com/2013/06/blog-post_30.html

στ. Εξωτερική Σειρήνα BestPrice
www.bestprice.gr/search?q=Εξωτερική+Σειρήνα

ζ. Η κόκκινη **σειρήνα** / Dantec, MauriceG., 1959- Απρίλιος 1993. Η δεκαετίαχρονη Άλις Κρίστενσεν, ένα κορίτσι με ασυνήθιστη για την ηλικία της ευφυΐα, ...

η. SigmaVENUSAυτόνομη αυτοπροστατευόμενη σειρήνα με φλας
...www.emimikos.gr > ... > Αυτόνομες Σειρήνες Συναγερμού

θ. Η μικρή σειρήνα | Skroutz.gr www.skroutz.gr/s/145469/H-μικρή-σειρήνα.html

ι. Σειρήνες συναγερμών, σειρήνα συναγερμού, σειρήνες συναγερμού
... www.stavrianos-dw.gr > Συναγερμοί σπιτιών - Καταστημάτων

ια. Όταν έστησαν τη **σειρήνα** πάνω στο γειτονικό σπίτι, μούδιασε η καρδιά μας και σκοτείνιασε, θαρρείς, το φως στην αυλή. Μέρα και νύχτα αυτήν είχαμε στο μυαλό ...

ιβ. Booking.com : Διαμερίσματα Σειρήνα , Αγία Πελαγία, Ελλάδα - 17
... www.booking.com > Ελλάδα > Κρήτη > Αγία Πελαγία

ιγ. ΣΕΙΡΗΝΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ - σειρήνα αστυνομίας - ΜΕΓΑΦΩΝΙΚΗ
...www.systemtec.gr/index.php?cPath=24

ιδ. Ξενοδοχείο Η μικρή **σειρήνα** Το μπρούτζινο άγαλμα της μικρής **σειρήνας** αποτελεί το σήμα κατατεθέν της πόλης της Κοπεγχάγης. Φτιάχτηκε πριν πολλά χρόνια για...

ιε. 6. Οι περιπέτειες του Οδυσσέα - Ιστορία (Γ Δημοτικού): Ηλεκτρονικό
...

digitalschool.minedu.gov.gr/modules/.../698,2636/

Φεύγοντας απ' τον Άδη, ο **Οδυσσέας** κι οι σύντροφοί του έφτασαν στο νησί των **Σειρήνων**. Αυτές μάγευαν τους ναυτικούς με το γλυκό τραγούδι τους κι όταν αυτοί...

ii. Καταγραφή σημασιών

Αποκλείουμε τις διαφημιστικές καταχωρίσεις (google δ, ιβ). Αποκλείουμε προς το παρόν επίσης τα λεξικά και τις εγκυκλοπαίδειες, για να ανατρέξουμε σε αυτά στο επόμενο στάδιο (iii).

Σημασία 1. Κυριολεκτική

- σειράνα ασθενοφόρου: Google ε
- εξωτερική σειράνα: Google στ
- σειράνα συναγερμού: Σώματα κειμένων β, γ, δ, στ, Google η
- σειράνα πολέμου: Σώματα κειμένων η, Google ια
- σειράνα αστυνομίας: Google ιγ
- πρόσωπο: Σώματα κειμένων ε, Google ζ, θ, ιδ, ιε

Σημασία 2. Μεταφορική: Σώματα κειμένων, α, ζ, ι, ια, (ιβ), ιγ (Προσθήκη μεταφορικής σημασίας).

iii. Βοηθητική χρήση ηλεκτρονικών λεξικών και εγκυκλοπαιδειών

Ανατρέχουμε σε:

• Βικιλεξικό:

<https://el.wiktionary.org/wiki/%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%B1>

• Βικιπαίδεια: <https://el.wikipedia.org/wiki/Σειρήνα>

• Δωρεάν

Ηλεκτρονικό

Λεξικό:

<http://el.thefreedictionary.com/%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%B1>

• ΛΚΝ

 σειρήνα¹ η [sirína] Q26 : **1.** Σειρήνα, γυναικεία μορφή της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας που με το μελωδικό της τραγούδι γοήτευε τους ναυτικούς και με παραπλανητικό τρόπο τους οδηγούσε στο θάνατο. **2α.** (μτφ.) γυναίκα προικισμένη με επικίνδυνη γοητεία. **β.** οπδήποτε παραπλανά με τρόπο γοητευτικό: *Μην παρασύρεστε από τις σειρήνες του καταναλωτισμού.*

[λόγ. < αρχ. Σειρήν, απ. -ήνα]

 σειρήνα² η : ηχητικό μηχανήμα μεγάλης ισχύος με οξύ και διαπεραστικό ήχο, που χρησιμοποιείται κυρίως για να σημάνει συναγερμό σε καιρό πολέμου ή σε έκτακτες περιπτώσεις μαζικών ατυχημάτων (πυρκαγιάς, σεισμού κτλ.) καθώς και για τη μετάδοση επειγόντων ή προειδοποιητικών σημάτων από πλοία, αυτοκίνητα κτλ.: *Ούρλιαζαν οι σειρήνες. Η ~ του πλοίου / του περιπολικού / του νοσοκομειακού.*

[λόγ. < γαλλ. sirène (στη νέα σημ.) < λατ. sirena < αρχ. Σειρήν (δες στο σειρήνα¹)]

iv. Πρόταση για την τελική διαμόρφωση του άρθρου

σειρήνα η: **1.** *Σειρήνα*, γυναικεία μορφή της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας που με το μελωδικό της τραγούδι γοήτευε τους ναυτικούς και με παραπλανητικό τρόπο τούς οδηγούσε στο θάνατο: *Φεύγοντας από τον Άδη ο Οδυσσέας και οι σύντροφοί του έφτασαν στο νησί των Σειρήνων. Το άγαλμα της μικρής Σειρήνας στην Κοπεγχάγη.* **2α.** (μτφ.) γυναίκα προικισμένη με επικίνδυνη γοητεία. **β.** οτιδήποτε παρασύρει κάποιον με τρόπο γοητευτικό: *Ο πρώην δήμαρχος υπέκυψε στις σειρήνες της πολιτικής και κατεβαίνει πάλι στις εκλογές.* **3.** μηχανήμα που παράγει δυνατό ήχο και χρησιμοποιείται για να προειδοποιήσει τον κόσμο όταν υπάρχει κίνδυνος ή γενικά σε μια κρίσιμη κατάσταση: *Σειρήνα πολέμου. Σειρήνα συναγερμού. Σειρήνα ασθενοφόρου. Σειρήνα περιπολικού.*

1.3. ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΑΡΘΡΟΥ ΠΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΣΤΑ ΛΕΞΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Ο εμπλουτισμός ενός άρθρου που συμπεριλαμβάνεται στα ΛΔ μπορεί να αφορά:

- τη σημασία ή τις σημασίες,
- τα συνώνυμα και τα αντίθετα,
- τα παραδείγματα,
- την προσθήκη φράσεων και εκφράσεων.

Η μέθοδος που ακολουθούμε είναι παρόμοια με αυτή που ακολουθήσαμε για τη σύνταξη νέου άρθρου (οδηγός σύνταξης άρθρου).

1.3.1. Προσθήκη σημασιών

Παράδειγμα

λ. αποκάλυψη

ΛΔ2

The screenshot shows the 'Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού' (Lexicon Δ'-ΣΤ' Primary) website. The main content area displays the entry for 'αποκάλυψη' (apokalypsi). The entry is structured as follows:

{η}. Ουσιαστικό, Ο28, {α-πο-κά-λυ-ψη, γεν. -ης, -ύψεως, πληθ.-ύψεις}, [λόγ. < ελνστ. ἀποκάλυψις < ἀποκαλύπτω]	η φανέρωση και η γνωστοποίηση άγνωστων ή κρυφών στοιχείων: ► Οι μάρτυρες έκαναν συγκλονιστικές αποκλύψεις κατά τη διάρκεια της δίκης.	Συνών. Αντίθ.: απόκρυψη Συνών. φανέρωμα Ουκαγ. Λέξ. αποκάλυπτα, αποκάλυπτικά (επάρρ.), αποκάλυπτήριο Προσδιορ. εντυπωσιακή, σπουδαία, συγκλονιστική
--	---	---

Navigation elements include a search bar at the top, a sidebar with 'Πλοήγηση' (Navigation) and 'Φάκελος' (Folder) sections, and a vertical alphabet index on the right.

ι. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

Περιορίζουμε την αναζήτησή μας στα Σώματα Κειμένων, επειδή τα αποτελέσματα καλύπτουν τις ανάγκες της έρευνάς μας:

Σώμα Νέων ελληνικών Κειμένων (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)

αποκάλυψη (1) [αποκάλυψη - N+a:Nfs:Afs:Vfs]

α. N0573 P003 L007 ...αίρα του ιδιωτικού βίου, οπότε η **αποκάλυψη** τους είναι κουτσομπολιό μάλλον, ...

- **αποκάλυψής (1)** [αποκάλυψη - N+a:Gfs]

β. N2196 P006 L014 ...τές υπάρχουν μόνο τη στιγμή της **αποκάλυψής** τους στον πιστό". Αντίθετα, οι ...

- **αποκάλυψη (163)** [αποκάλυψη - N:Nfs:Afs:Vfs]

γ. M0391 P019 L034 ...τος, όπως προσδιορίζονται με την **αποκάλυψη** της φοροδιαφυγής που διαπράττεται...

δ. M0476 P008 L015 ..., να μην είναι άσχετη η πρόσφατη **αποκάλυψη**, από την εισαγγελία της Μόσχας, ...

ε. M0476 P008 L016 ...ρι πρόσφατα ο Μπερεζόφσκι, και η **αποκάλυψη** έγινε στο πλαίσιο ερευνών για οι...

στ. M0681 P020 L072 ...αταρχών. Η σύλληψη Μελέτη ήταν η **αποκάλυψη** του μεγαλύτερου κυκλώματος της ν...

ζ. M0690 P001 L001 ... **Η Αποκάλυψη** και το δέος που προκαλεί σε μερι...

- **αποκάλυψης (20)** [αποκάλυψη - N:Gfs]

η. M0110 P002 L007 ...λύ λίγα πράγματα στον τομέα της **αποκάλυψης** των μυστηρίων τους". @@@ Πιο πέ...

θ. M0690 P006 L041 ...νάγκη να εισβάλουν τα θηρία της **Αποκάλυψης**, για να τιμωρήσουν τον άνθρωπο....

ι. M0690 P008 L060 ...θητή του Πρόχορο το βιβλίο της "**Αποκάλυψης**". Γύρω απ' αυτό το κέντρο λατρε...

ια. M1663 P009 L022 ...ρφυρά ποτάμια 2: Οι άγγελοι της **αποκάλυψης**", ενώ στις 18 θα προβληθούν οι ...

ιβ. M1983 P009 L016 ...ωστρέφεια και τον πολιτικό λόγο **αποκάλυψης** του συστήματος ΝΔ στη Θεσσαλονί...

- **αποκαλύψεις (100)** [αποκάλυψη - N:Nfr:Afr:Vfr, αποκαλύπτω - V:F2s:S2s]

ιγ. M0048 P004 L009 ... Μπράιαν Μακάρθουρ. Οι χθεσινές **αποκαλύψεις**, όμως, κατέφεραν αποφασιστικό π...

ιδ. M0058 P002 L005 ...ίνει κατά καιρούς συνταρακτικές **αποκαλύψεις** υποθέσεων ίντριγκας και παρασκη...

ιε. M0066 P004 L026 ...ίτων, θολούρα των ειδήσεων και **αποκαλύψεις** για το "χτύπημα" των αντιπάλων

ιστ. M0071 P001 L001 ... **Οι αποκαλύψεις** των αναμνήσεων| Στη Βρετανία, κ...

ιζ. M0115 P005 L014 ...γάλει κάποιο συμπέρασμα από τις **αποκαλύψεις** αναφορικά με υπουργούς και στελ...

Εμφάνιση λέξης

αποκαλύψεων (19) [αποκάλυψη - N:Gfr]

ιη. M0318 P002 L002 ...ΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ| Ημέρα **αποκαλύψεων** η χθεσινή. Άγνωστος εξαπατούσε ...

ιθ. M0348 P004 L005 ...λο στη βρετανική τηλεόραση λόγω **αποκαλύψεων** για στημένες εκπομπές, αλλά αυτ...

κ. M0489 P002 L004 ...ούς δεσμούς. Η προαναγγελία των **αποκαλύψεων** έγινε χθες από ένα άλλο ομοειδέ...

κα. M0764 P021 L039 ... λοιπόν σ' αυτό τον κυκεώνα των **αποκαλύψεων** ήρθε και η πρόταση του δημάρχου...

κβ. M1716 P004 L007 ...οπιστία των καταγγελιών και των **αποκαλύψεων** στον ευρωπαϊκό Τύπο για την ύπα...

Εμφάνιση λέξης

αποκαλύψεών (1) [αποκάλυψη - N+a:Gfr]

κγ. M3575 P004 L010 ...μβάνοντας τους μετασεισμούς των **αποκαλύψεών** μου. Σας διαβεβαιώνω ότι στην κ...

ii. Εντοπισμός, σε συνεργασία με τους μαθητές, των χρήσεων που μας φαίνονται διαφορετικές από τη σημασία που περιέχει το άρθρο του ΛΔ

- αποκάλυψη του Θεού στον πιστό: β
- προφητικό βιβλίο: ζ, θ, ι, ια

iii. Βοηθητική χρήση του ΑΚΝ

 αποκάλυψη η [apokálipsi] **Q33** : 1. πράξη ή γεγονός που κάνει γνωστό, που φέρνει στο φως, που φανερώνει: **α.** κτ. που κρατιέται σκόπιμα μυστικό, κρυφό: *Προκάλεσε σάλο η ~ του σκανδάλου με τα πλαστά διαβατήρια. Ο μάρτυρας έκανε εντυπωσιακές αποκάλυψεις στην κατάθεσή του. Δημοσιογράφος που απειλεί με αποκάλυψεις.* **β.** κτ. που πριν ήταν άγνωστο, καλυμμένο, μη ορατό: *Με τις πρόσφατες επιστημονικές έρευνες έγινε η ~ άγνωστων στοιχείων για τη ζωή στην παλαιολιθική εποχή. Μεγάλη επιτυχία των ανασκαφών υπήρξε η ~ ενός αρχαίου οικισμού. || Ο δήμαρχος έκανε την ~ του μνημείου, τα αποκαλυπτήρια.* **γ.** κτ. που πριν ήταν άγνωστος, άσημος: *Ο νεαρός τερματοφύλακας ήταν η ~ του αγώνα.* **δ.** νέα στοιχεία καθοριστικής σημασίας για κάποιο χώρο: *Το καινούριο βιβλίο ήταν ~ στο χώρο της ανθρωπολογικής επιστήμης.* 2. (θεολ.) το φανέρωμα των θείων και υπερφυσικών αληθειών ή προθέσεων στον άνθρωπο μέσω ιδιόμορφων εμπειριών και συμβόλων: *Θεία ~. Θρησκεία εξ αποκάλυψης. Η εξ αποκάλυψης αλήθεια. || Η Αποκάλυψη του Ιωάννου,* βιβλίο που φανερώνει τον προορισμό της ανθρωπότητας. *|| Τέρας της Αποκάλυψης,* θηρίο στην Αποκάλυψη του Ιωάννου και ως έκφραση για πρόσωπο υπερβολικά άσχημο ή κακού χαρακτήρα. 3. (ιατρ.) το σύνολο των εγχειρητικών ενεργειών που καθιστούν άμεσα προστό ένα όργανο του σώματος για διαγνωστικούς ή θεραπευτικούς σκοπούς: *~ φλέβας για μετάγγιση αίματος.*

[λόγ. < ελνστ. ἀποκάλυψις (-σις > -ση)]

Ελέγχουμε τις νέες σημασίες που έχουμε καταγράψει και εντοπίζουμε ότι οι σημασίες 1β, 1γ, 1δ, 3 του ΑΚΝ δεν έχουν επισημανθεί στο υλικό μας.

Επιλέγουμε αυτές που θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο να ενσωματωθούν στο άρθρο του ΛΔ2. Οι σημασίες 1β, 1δ, ως υποδιαιρέσεις μιας σημασίας που ήδη έχουμε εντοπίσει, μπορούν να συγχωνευτούν. Η σημασία 3 ως εξειδικευμένη μπορεί να παραλειφθεί.

iv. Πρόταση για την τελική διαμόρφωση του άρθρου

αποκάλυψη η : **1α.** φανέρωση και γνωστοποίηση άγνωστων ή κρυφών στοιχείων: *Οι έρευνες της αστυνομίας για την αποκάλυψη των υπευθύνων για το ατύχημα δεν είχαν κανένα αποτέλεσμα.* **β.** για κάτι ή για κάποιον που ανακαλύπτουμε την αξία του: *Παίκτης αποκάλυψη αποδείχθηκε στο χθεσινό αγώνα ο νεαρός Ισπανός.* **2α.** Η φανέρωση του Θεού στον άνθρωπο. **β.** η *Αποκάλυψη του Ιωάννη*, βιβλίο της Καινής Διαθήκης.

1.3.2. Προσθήκη μεταφορικής σημασίας

Η αναζήτηση στα ΛΔ οδηγεί στη διαπίστωση ότι συχνά στα λήμματά τους δεν συμπεριλαμβάνονται οι μεταφορικές σημασίες. Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι να συμπληρώσει ο μαθητής, σε συνεργασία με το δάσκαλο, τη μεταφορική σημασία, όπου υπάρχει, και ταυτόχρονα να κατανοήσει την έννοια της μεταφοράς.

Παραδείγματα

Α. ζενίθ

Στο λήμμα αυτό δεν θα κάνουμε αλλαγές ή προσθήκες, αλλά θα το αξιοποιήσουμε ως υλικό για την εξάσκηση των μαθητών, προκειμένου να κατανοήσουν την έννοια της μεταφοράς.

ΛΔ2

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Εύνηκτη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού**
- Εύνηκτη αναζήτηση
- Μορφολογικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Αδειασμα
- Σύστημα
- Επικοινωνία
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λημμάτων

Αναζήτηση

ζενίθ

Επώνυμη αναζήτηση

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "ζενίθ"

Βρέθηκαν 1 Λήμμα

ζενίθ

{το}, Ουσιαστικό, άσλ., {ζε-νίθ}, [λόγ. < γαλλ. zénith]

1. το νοητό σημείο του ουρανού που βρίσκεται πάνω από το κεφάλι του παρατηρητή. 2. (μτφ.) το ανώτατο σημείο μιας εξέλιξης, το μεσορράνημα.

Συνών.: Αντίθ.: {1, 2} ναδίρ Συνών.: {2} αποκορύφωμα

► 1. Ο ήλιος βρίσκεται στο ζενίθ της διαδρομής του. 2. Τον 5ο π.Χ. αιώνα ο πολιτισμός της Αθήνας βρέθηκε στο ζενίθ της ακμής του.

Αντιγραφή των σημασιών και των παραδειγμάτων χωρίς ιεράρχηση

ΛΔ2

ζενίθ (το)

- Ο ήλιος βρίσκεται στο ζενίθ της διαδρομής του.

- Το ανώτατο σημείο μιας εξέλιξης, το μεσουράνημα.
- Το νοητό σημείο του ουρανού που βρίσκεται πάνω από το κεφάλι του παρατηρητή.
- Τον 5ο π.Χ. αιώνα ο πολιτισμός της Αθήνας βρέθηκε στο ζενίθ της ακμής του.

Ζητούμε από τους μαθητές να διαχωρίσουν τις κυριολεκτικές από τις μεταφορικές σημασίες, να τις κατατάξουν και να εντάξουν σε αυτές τα αντίστοιχα παραδείγματα.

λ. μούμια

ΛΔ1

www.greek-language.gr
Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Πλοήγηση
Εισαγωγικό σημείωμα
Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
Σύνθετη αναζήτηση
Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού
Σύνθετη αναζήτηση
Μορφολεξικό
Ομάδα εργασίας

Φάκελος
20
Προβολή
Άδειασμα
Σύσσωμο
Επαναφορά
Τα λήμματά μου
Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

Επιλογές αναζήτησης
☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "μούμια"
Βρέθηκε 1 λήμμα

μούμια
[η], ουσιαστικό
☒ Η μούμια είναι ένα πτώμα που οι αρχαίοι Αιγύπτιοι διατηρούσαν με ιατρικές μεθόδους.
✎ «Στις πυραμίδες της Αιγύπτου υπήρχαν αρκετές μούμιες» είπε ο θεός Τάκης στην Αθηνά.
🔊 μού-μια

A
B
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π

ι. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

- **Σώμα Νεοελληνικών κειμένων (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)**

μούμια (3) [μούμια - N:Nfs:Afs:Vfs]

α. M1186 P022 L043 ...α χρειάζονταν να τοποθετηθούν στη **μούμια**. Ο Petrie βρήκε τέτοια προσωπογρα...

β. M1186 P029 L059 ...στους διωγμούς άφηναν βιαστικά τη **μούμια** και έπαιρναν την προσωπογραφία. Έ...

γ. P1871 P003 L005 ...υλίδια ή κρέμονταν από το λαιμό. | **Μούμια** του Αρτεμίδωρου, των χρόνων του Τ...

μούμιας (2) [μούμια - N:Gfs]

δ. M1186 P027 L056 ...αι να τοποθετηθεί στο πρόσωπο της **μούμιας**, βάζοντας πολλές φορές γύρω τους ...

ε. P1871 P003 L005 ...της Αιγύπτου. Στο επάνω μέρος της **μούμιας** είχε τοποθετηθεί πορτρέτο του νεκ...

μούμιες (13) [μούμια - N:Nfp:Afp:Vfp]

στ. M1186 P018 L034 ...νικά. Ενσωματωμένα σε αιγυπτιακές **μούμιες** με ρωμαϊκά χτενίσματα, ρούχα και ...

ζ. M1186 P022 L044 ...ων ανθρώπων που αντιστοιχούσαν σε **μούμιες** γερόντων, όπως αποδείχθηκε. Τα πε...

η. M1186 P022 L046Α.Τ) που έγιναν σε οκτώ από τις **μούμιες** του Βρετανικού Μουσείου απέδειξαν...

θ. M1186 P023 L047 ...ο πορτρέτο ήταν πολύ κοντινά. | Οι **μούμιες** μετά την ολοκλήρωση της ταρίχευση...

ι. M2438 P001 L001 ...μεσα σε άλλα, πιστά αντίγραφα από **μούμιες** τους. | Ο πολιτισμός των Τσιντσόρο...

- **Google**

α. Βρέθηκε η πρώτη μούμια εξωγήινου; - VideoDailymotion

β. Ανεκδοτο: Μούμια □

γ. Γερμανία: 10χρονος ανακάλυψε... μούμια στη σοφίτα της γιαγιάς του ...

δ. Η ΜΟΥΜΙΑ ΤΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ - YouTube

► 4:53 ► 4:53

ε. [Σαρωνίδα: Έσωσαν τον σκύλο που περιφερόταν σαν ζωντανή μούμια...](#)

στ. [Γεωργία: Έκανε μούμια τον γιο της και ζούσε μαζί του επί 18 χρόνια!](#)

ζ. [Next: Ανακαλύφθηκε η αρχαιότερη μούμια που διατηρήθηκε σε τύρφη](#)

η. [Η παράξενη μούμια του SanPedro | alito](#)

θ. [Mumia: Long Distance Revolutionary' review - San Francisco ...](#)

ι. [«Φοβάμαι μη γίνω σαν μούμια» | Σκάϊ 89.4 Πάτρας - SkaiPatras](#)

Για την πρόθεσή της να μην μπει στη διαδικασία πλαστικών επεμβάσεων από φόβο μη γίνει... **μούμια** όπως χαρακτηριστικά λέει η ίδια, μίλησε η Βάνα Μπάρμπα. ..

ια. [tsiliadoros: Η Ντονατέλα Βερσάτσε σαν... μούμια! \(φωτό\)](#)

ιβ. [Παιχνίδι Η σκιά της Μούμιας -FunnyGames.gr](#)

ιγ. [Μούμιες και Αμερικανοί εκπαιδισμένοι... - αρχικη](#)

Εντοπίζουμε μεταφορική σημασία της λέξης: Google ε, ι, ια.

ii. Βοηθητική χρήση του ΛΚΝ

 μούμια η [múmĩa] Ο25α : 1. πτώμα ανθρώπου ή ζώου που το έχουν βαλσαμώσει για να μην αποσυντεθεί: Οι μούμιες των Φαραώ της Αιγύπτου. 2. (μψ.) α. για πρόσωπο πολύ αδύνατο και ζαρωμένο: ~ τον κατάντησε η αρρώστια. β. για άνθρωπο κακό και ύπουλο: Είναι αυτός μια ~! [ιταλ. mumia < αραβ. mūmīyya (πρβ. μιν. μουμιά < αραβ.)]

iii. Προσθήκη μεταφορικής σημασίας στο άρθρο του ΛΔ1

Η σημασία που προκύπτει από τα αποτελέσματα ε, ι, ια της αναζήτησής μας στο Google αντιστοιχεί στη σημασία 2α του ΛΚΝ.

iv. Προσθήκη παραδειγμάτων

Προκειμένου να εμπεδωθεί η διδασκαλία της μεταφοράς, επιστρέφουμε στα αποτελέσματα της αναζήτησής μας στο διαδίκτυο και επιλέγουμε παραδείγματα. Επιλέγουμε το αποτέλεσμα (Google ι), αφού προηγουμένως το τροποποιήσουμε.

ν. Πρόταση για τελική μορφή του άρθρου

μούμια [η] ουσιαστικό. (μούμιες). **1.** Η μούμια είναι ένα πτώμα που οι αρχαίοι Αιγύπτιοι διατηρούσαν με ιατρικές μεθόδους: *Στις πυραμίδες της Αιγύπτου υπήρχαν πολλές μούμιες, είπε ο θεός Τάκης στην Αθηνά.* **2.** κάποιος πολύ αδύνατος και ζαρωμένος που μοιάζει με μούμια: *Η γνωστή ηθοποιός είπε ότι δεν θα κάνει πλαστικές επεμβάσεις στο πρόσωπο, γιατί θα μοιάζει σαν μούμια.*

λ. παραμύθι

Η κατανόηση της μεταφορικής σημασίας από μαθητές του Δημοτικού παρουσιάζει συνήθως αρκετές δυσκολίες, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για αφηρημένες έννοιες. Κατά συνέπεια, σε τέτοιες περιπτώσεις δεν καταφεύγουμε στο διαδίκτυο για να εντοπίσουμε μεταφορικές σημασίες, αλλά προτείνουμε απλούστερες μορφές ασκήσεων.

παραμύθι

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολεξικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Λεξιματά
- Σύστημα
- Επικοινωνία
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

παραμύθι

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακροβήχης αναζήτησης ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "παραμύθι"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

παραμύθι

[το], ουσιαστικό

✓ 1) Τα παραμύθια είναι φανταστικές ιστορίες που διαβάζουμε ή διηγούμαστε στα παιδιά για να περάσουν ευχάριστα την ώρα τους. 2) «Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι» είναι το αγαπημένο παραμύθι της Αθηνάς.

🔖 1) Οι παππούδες και οι γιαγιάδες είναι οι καλύτεροι παραμυθόδες των παιδιών. Λένε τις καλύτερες ιστορίες. 2) Όταν κάποιος είναι πολύ όμορφος, λέμε ότι έχει παραμυθένια ομορφιά, γιατί είναι σαν να βγήκε από παραμύθι.

🎵 πα-ρα-μύ-θι

✍ "τα παραμύθια"

A
B
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο

ΛΔ2

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού**
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολογικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Άδειασμα
- Σώσιμο
- Επικοινωνία
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

παραμύθι

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "παραμύθι"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

παραμύθι

(το), Ουσιαστικό, Ο36, (πα-ρα-μύ-θι, γεν. -ιού, πληθ. -ια), [αρχ. παραμύθιον (= παρηγορία, ανακούφιση)]	1. φανταστική διήγηση μαγικών και εξωπραγματικών γεγονότων. 2. (μτφ.) μεγάλο ψέμα.: ► 1. Τα λαϊκά παραμύθια ξεκινούν συχνά με τη φράση «Κόκκινη κλωστή δεμένη». 2. Κανείς δεν πίστευε τα παραμύθια που μας έλεγε.	Συνών: Σύνων: (1) μύθος, (2) ψευτιά Οικον. Λέξ.: παραμυθάς, παραμυθένιος, παραμυθιά, παραμυθιάζω Προσδιορ.: (1) ανατολίτικο, διασκεδαστικό, εύθυμο, ηθικοπλαστικό, λαϊκό, παιδικό Φράσεις: Παραμύθια της Χαλιμάς Επέξγν.: μεγάλα ψέματα
---	--	---

i. Βοηθητική χρήση λεξικών

ΛΚΝ

παραμύθι το [paɾamiθi] Q44 : **1.** λαϊκή (ή και έντεχνη) φανταστική διήγηση υπερφυσικών πράξεων, θαυμαστών ιστοριών, που δεν προβάλλονται ως αληθινές και που αποσκοπούν στην τέρψη των ακροατών: *Παλιό / γινωστό / παιδικό / εικονογραφημένο ~. Τα παραμύθια της γιαγιάς / του Άντερσεν. Οι μάγισσες / οι νεράιδες / οι δράκοι του παραμυθιού. Συλλογή ελληνικών και ξένων παραμυθιών. Τα παραμύθια αρχίζουν με την τυπική φράση «μια φορά κι έναν καιρό».* (έκφρ.) *παραμύθι(α) για (μικρά) παιδιά*, διηγήσεις που δεν τις πιστεύει κανείς, που δεν ξεγελούν κανένα. *παραμύθια της Χαλιμάς*, ψευτιές, φαντασιολογίες. *περιμένει το βασιλόπουλο* / το πριγκιπόπουλο* του παραμυθιού*. **2.** ψευδολογία, ψευτιά: *Άσε τα παραμύθια. Μας είπε ένα σωρό παραμύθια.* (έκφρ.) *πουλάω ~, λέω ψέματα, εξαπατώ κτ. τρώω (το) ~, πιστεύω ψέματα, ξεγελιέμαι. σκάω σε κπ. το ~, ανακοινώνω, αποκαλύπτω ξαφνικά ή με τρόπο κτ. σε κπ.: Η κόρη μας μου έσκασε το ~ ότι έμεινε μετεξεταστέα*. **3.** (μτφ.) κατάσταση ιδανική, ονειρική, εξωπραγματική: *Μου φαίνεται (σαν) ~. Εξήσα μερικές μέρες μέσα σε ~.* **παραμυθάκι** το ΥΠΟΚΟΡ.

[μσν. παραμύθι < παρα-¹ μύθ(ος) -ι (διαφ. το αρχ. παραμύθιον `παράineseση, παρηγοριά`)]

ii. Παρατήρηση και εντοπισμός διαφορών

Στο ΛΔ1 υπάρχει μεταφορική σημασία στο παράδειγμα που περιέχει παράγωγο της λέξης (*παραμυθένια*, στη σημασία 2). Η μεταφορά του ΛΔ2 (σημασία 2) παρουσιάζεται ως κυριολεξία στο ΛΚΝ (σημασία 2).

Η μεταφορά του ΛΚΝ (σημασία 3) δεν υπάρχει στο ΛΔ2.

iii. Πρόταση για τελική μορφή του άρθρου

Προσθέτουμε στο λήμμα του ΛΔ2 τη σημασία (3) του ΛΚΝ ως δεύτερη μεταφορική σημασία, δηλώνοντας επίσης το επίπεδο χρήσης.

Παραμύθι

[το], ουσιαστικό

1) Τα παραμύθια είναι φανταστικές ιστορίες που διαβάζουμε ή διηγούμαστε στα παιδιά για να περάσουν ευχάριστα την ώρα τους. 2) «Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι» είναι το αγαπημένο παραμύθι της Αθηνάς.

1) Οι παππούδες και οι γιαγιάδες είναι οι καλύτεροι παραμυθάδες των παιδιών. Λένε τις καλύτερες ιστορίες. 2) (μτφ.) α. Όταν κάποιος είναι πολύ όμορφος, λέμε ότι έχει παραμυθένια ομορφιά, γιατί είναι σαν να βγήκε από παραμύθι. β. κατάσταση ιδανική, ονειρική, εξωπραγματική: *Μου φαίνεται (σαν) παραμύθι. Έζησα μερικές μέρες μέσα σε παραμύθι.*

πα-ρα-μύ-θι

'τα παραμύθια'

λ. ανάσταση

ΛΔ2

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

αβγ

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Μορφολογικό

Ομάδα εργασίας

Φάκελος

Προβολή

Αδειασμα

Σώσιμο

Επαναφορά

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

20

Αναζήτηση

ανάσταση

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακροφής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "ανάσταση"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

ανάσταση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, (α-νά-στα-ση, γεν. -ης, -άσεως, πληθ. -άσεις, γεν. -άσεων), [αρχ. ἀνάστασις < ἀνίστημι (= σηκώνω)]

1. επαναφορά ενός νεκρού στη ζωή. 2. η γιορτή της Ανάστασης του Χριστού, το Πάσχα.:
► 1. Το Σάββατο, πριν από τη Μεγάλη Εβδομάδα, γιορτάζουμε την ανάσταση του Λαζάρου. 2. Η Ανάσταση του Κυρίου είναι το μεγαλύτερο γεγονός της χριστιανοσύνης.

Σύνθ.: νεκρανάσταση
Οικον. Λέξ.: ανασταίνω, αναστάσιμος
Προοδισμ.: (1) αληθινή, μέλλουσα
Φράσεις: Ανάστα ο Κύριος
Επεξήγ.: για μεγάλη αναστάτωση και φασαρία

<< 1 >>

A B Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ

i. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

Περιοριζόμαστε στην αναζήτηση στα Σώματα Κειμένων, επειδή κρίνουμε ότι τα παραδείγματα για τη μεταφορική χρήση της λέξης είναι ικανοποιητικά.

- **Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων (Πύλη για την Ελληνική γλώσσα)**

α. M1125P007L008 ...κτική Μεγάλη Εβδομάδα και με την **Ανάσταση**.| Για τη "Στήλη Επιστολών"| Μ.Ζ....

β. M1212P003L023 ...ών που υπόσχονται τη μεταθανάτια **ανάσταση** και της σοφίας που μας ζητά ν' α...

γ. M1923P004L010 ...ιά σαν την περσινή. Η διοικητική **ανάσταση** του Ηρακλή, η επάνοδος του Άρη σ...

δ. M2619P005L010 ...δες η επιστροφή της Μαρίας είναι **ανάσταση**, για τους Σταματάκηδες είναι βόμ...

ε. M2633P001L001 ...υσία του Άγγελου Μπασινά στην... **ανάσταση** της Μαγιόρκας.| Ο ΖΙΝΤΑΝ ΚΑΙ ΠΑΛ...

στ. M7658P001L001 ... Προσδοκώ **ανάσταση**...| Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΕΧΑΓΙΑ| Θα μπεις σ...

ζ. N3188P020L063 ...η, όλοι περίμεναν την αγωνιστική **ανάσταση** του Ολυμπιακού. Στο 75' ο Χούτος...

- **Google**

α. [citynewsandvoices](http://citynewsandvoices.gr) - Η **Ανάσταση** των νεκρών | www.athensvoice.gr

β. [Προσδοκώ ανάσταση νεκρών | Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου ...](#)

γ. [RedflyPlanet: Ανάσταση νεκρών κι Επανάσταση των ζωντανών](#)

δ. [Του Γένους η Ανάσταση.](#) | Ατυπη Λεσχη Νεων Λογοτεχνων

ε. [ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΠΑΪΣΙΟΣ: ΕΡΧΕΤΑΙ Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΚΥΠΡΟΥ ...](#)

στ. [ΑΔΩΝΙΑ - Θάνατος και Ανάσταση της Φύσης και του ... - Πύλη Ιάσωνος](#)

Εντοπίζουμε μεταφορική σημασία της λέξης: Σώματα κειμένων γ, δ, ε, ζ. Google δ, ε, στ.

ii. Βοηθητική χρήση λεξικών

ΛΚΝ

 ανάσταση η [anástasi] [Q33](#) : **1α.**επαναφορά ενός νεκρού στη ζωή: *Η ~ του Λαζάρου είναι ένα από τα θαύματα του Χριστού. Η τριήμερη ~ του Χριστού. Η ~ των νεκρών κατά τη Δευτέρα Παρουσία. Η πίστη στην ~ είναι βασική υποχρέωση του χριστιανού.* **β.** **Ανάσταση:** **β1.** γιορτή και τελετή που γίνεται σε ανάμνηση της ανάστασης του Χριστού: *Η ακολουθία της Αναστάσεως. Η Ανάσταση γίνεται τα μεσάνυχτα του Μεγάλου Σαββάτου. Πηγαίνω στην / κάνω Ανάσταση.* παρακολουθώ τη σχετική ακολουθία. *Δεύτερη Ανάσταση.* η ακολουθία του εσπερινού κατά την Κυριακή του Πάσχα· ακολουθία της Αγάπης. (έκφρ.) *έχουμε Ανάσταση.* για μεγάλη χαρά ύστερα από περίοδο θλίψης. **β2.** παράσταση της Ανάστασης, ιδίως εικαστική: *Η Ανάσταση του Γκρέκο.* **2.** (μτφ.) **α.** αναζωογόνηση: *Η ~ της φύσης κατά την άνοιξη.* **β.** αναγέννηση ύστερα από περίοδο παρακμής: *Η πνευματική ~ ενός λαού. Η ~ του ελληνικού γένους.* η απαλλαγή του από την Τουρκοκρατία.

[αρχ. ἀνάστα(σις) `ανέγερση από τον τάφο` -ση (η χριστιανική σημ. ελνστ.)]

Αντιστοιχίζουμε τα παραδείγματα από το διαδίκτυο στις μεταφορικές σημασίες του ΛΚΝ: Σημασία 2: Σώματα κειμένων δ, Google στ. Σημασία 2β: Σώματα Κειμένων γ, ε, ζ, Google δ, ε.

iii. Προσθήκη παραδειγμάτων

Προκειμένου να εμπεδωθεί η διδασκαλία της μεταφοράς, αναζητούμε στο διαδίκτυο παραδείγματα μεταφορικής χρήσης και τα εντάσσουμε στη μεταφορική χρήση της λέξης που έχουμε προσθέσει, τροποποιώντας τα όπου θεωρούμε ότι είναι αναγκαίο.

iv. Πρόταση για τελική μορφή του άρθρου

ανάσταση (η) (Ουσιαστικό, Ο28) (α-νά-στα-ση, γεν. -ης, -άσεως, πληθ. -άσεις, γεν. -άσεων) [αρχ. ἀνάστασις < ἀνίστημι (= σηκώνω)] **1. επαναφορά ενός νεκρού στη ζωή:** ► Το Σάββατο, πριν από τη Μεγάλη Εβδομάδα, γιορτάζουμε την ανάσταση του Λαζάρου. **2. γιορτή της Ανάστασης του Χριστού, το Πάσχα:** ► Η Ανάσταση του Κυρίου είναι το μεγαλύτερο γεγονός της χριστιανοσύνης. **3.** (μτφ.) **α.** αναζωογόνηση: Η άνοιξη είναι η ανάσταση της φύσης. **β.** αναγέννηση ύστερα από περίοδο παρακμής: Η ανάσταση του Γένους ήρθε μετά από αιώνες δουλείας στους Οθωμανούς. **Σύνθ.:** νεκρανάσταση **Οικογ.** **Λέξ.:** ανασταίνω, αναστάσιμος **Προσδιορ.:** αληθινή, μέλλουσα **(1) Φράσεις:** ► Ανάστα ο Κύριος (= για μεγάλη αναστάτωση και φασαρία).

1.3.3. Προσθήκη εκφράσεων και φράσεων

Τα ΛΔ έχουν εντάξει σε ορισμένα άρθρα τους φράσεις, εκφράσεις και παροιμίες.

ΛΔ2

λ. αυγό

Φράσεις: 1. Χάνω τα αυγά και τα καλάθια 2. Αυγά σου καθαρίζουν, 3. Το αυγό του Κολόμβου 4. Ακόμα δε βγήκε απ' τ' αυγό Παροιμ.: Αυγό κι αν πάρεις απ' αυτόν, κρόκο δε βρίσκεις μέσα

λ. βάρος

Φράσεις: 1. Πήρα βάρος 2. Άρση βαρών 3. Ρίχνω το βάρος σε κάτι

λ. απόρρητος

Φράσεις: 1. Ο εξ απορρήτων 2. Τραπεζικό απόρρητο

λ. αρχή

Φράσεις: 1. Η αρχή είναι το ήμισυ του παντός 2. Οι διωκτικές αρχές Παροιμ.: Κάθε αρχή και δύσκολη

λ. αυτί

Φράσεις: 1. Γελούν και τ' αυτιά του 2. Και οι τοίχοι έχουν αυτιά 3. Δεν πιστεύω στ' αυτιά μου 4. Κατέβασε τ' αυτιά Παροιμ.: Άκουγε με τ' αυτιά σου και βλέπε με τα μάτια σου
Επεξηγ.: 1. είναι χαρούμενος 2. προειδοποίηση για να μιλάει κάποιος χαμηλόφωνα 3. για κάτι ξαφνικό και αναπάντεχο 4. ντράπηκε

Εξετάζοντας το υλικό των ΛΔ, διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν περιθώρια για αρκετές προσθήκες. Για την προσθήκη νέων φράσεων και παροιμιών, όταν ένα άρθρο δεν περιλαμβάνει τέτοιου είδους πληροφορίες, ως λήμμα εκλαμβάνουμε τη λέξη-κλειδί της φράσης, υιοθετώντας το σύστημα ληματογράφησης φράσεων και εκφράσεων που ακολουθούν τα ΛΔ. Οι νέες φράσεις που προστίθενται σε ήδη υπάρχουσες απλώς συμπληρώνονται στο οικείο πεδίο του άρθρου.

Παράδειγμα: μπάρμπας ΛΔ1

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολογικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Άδειασμα
- Σώσιμο
- Επαναφορά
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

μπάρμπας

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "μπάρμπας"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

μπάρμπας

[ο], ουσιαστικό

1. ☒ Στα χωριά το θείο το φωνάζουν μπάρμπα. 2. Μπάρμπα λέμε κι έναν άνθρωπο μεγάλης ηλικίας.

1) ☐ θείος

☒ μπάρ-μπας

ι. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

- Σώμα Νέων ελληνικών κειμένων (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)
μπάρμπα (14) [μπάρμπας - N+Hum:Gms:Ams:Vms, Μπάρμπα - N+Hum+[Nprop]+etr:Nms:Gms:Ams:Vms:Nmp:Gmp:Amp:Vmp:Nfs:Gfs:Afs:Vf s:Nfp:Gfp:Afp:Vfp]

- α. M0826 P030 L066 ...δική εταιρεία "Γενική Τροφίμων ΑΕ-**Μπάρμπα** Στάθης" η κούρσα της προετοιμασία...
- β. M0868 P002 L005 ...το στέκι τους, στο ταβερνάκι του "**Μπάρμπα** Θωμά" και τσούγκρισαν τα ποτήρια ...
- γ. M1069 P009 L023 ... ένα γέρικο γκαρσόνι. "Δε θα πας, **μπάρμπα**;" τον ρωτήσαμε. Σήκωσε τους ώμους...
- δ. M1240 P047 L097 ... Έλληνας καραγκιοζοπαίχτης ήταν ο **μπάρμπα** Γιάννης Βλαχάρης. Εκείνος όμως, π...
- ε. M2688 P007 L010 ...αι πάλι στο 41' με τον προωθημένο **Μπάρμπα**. Χαλαρά μπήκαν οι δύο ομάδες στο ...
- μπάρμπας (20)** [μπάρμπας - N+Hum:Nms]
- στ. M1671 P006 L007 ...κεφαλιές οι Ιορδανίδης (32') και **Μπάρμπας** (44').| Οι φιλοξενούμενοι προσπά...
- ζ. M1671 P008 L013 ...λλας).| ΑΓΡ. ΑΣΤΕΡΑΣ: Θεοφάνους, **Μπάρμπας**, Καλλιάκης, Τζιώκας, Παπαδόπουλο...
- η. M1725 P008 L014 ...εοφάνους, Τζιώκας, Παπαδόπουλος, **Μπάρμπας**, Μαλλούς, Καλλιάκης, Κυζερίδης, ...
- θ. M2688 P008 L014 ...εοφάνους, Τζιώκας, Παπαδόπουλος, **Μπάρμπας**, Καλλιάκης, Μπουλγουρίδης, Κυζερ...
- ι. M2875 P008 L029 ...-16, 50-39, 61-65, 85-96) ΔΑΦΝΗ: **Μπάρμπας**, Μπάρδας 10(2), Δρελιώζης 4, Μάν...

- **Google**

- Λαμβάνουμε υπόψη τις προτάσεις του Google (μπάρμπα-Δήμος / μπάρμπα-Στάθης / μπάρμπα στην Κορώνη / μπάρμπας) και επιλέγουμε σε συνεργασία με τους μαθητές τις εκφράσεις και τις φράσεις. Για να διευκολύνουμε τους μαθητές, κατευθύνουμε την αναζήτησή τους, επισημαίνοντας τις εκφράσεις και τις φράσεις, και καταγράφουμε τη φράση *έχω μπάρμπα στην Κορώνη*.
- Στη συνέχεια, επαναλαμβάνουμε την αναζήτηση, εστιασμένη αυτή τη φορά, με λέξη-κλειδί την έκφραση (*έχω*) *μπάρμπα στην Κορώνη*.
- Επιλέγουμε ιστοσελίδες που περιέχουν ενδιαφέρον υλικό για τη φράση και την ιστορία της, όπως π.χ.: <http://sarantakos.wordpress.com/2013/06/27/koroni/>

ii. Βοηθητική χρήση λεξικών

ΛΚΝ

 μπάρμπας ο [bárbas] [Q4](#) : (λαϊκότρ.) **1.** ο θείος. ΦΡ το Θεό μπάρμπα να 'χεις, (με αρνητική πρόταση) για κτ. που δεν πρόκειται να γίνει: Δε γλιτώνεις, το Θεό μπάρμπα να 'χεις, έχει μπάρμπα στην Κορώνη, έχει μεγάλα μέσα. ρώτα τον μπάρμπα μου τον ψεύτη*. **2.** (οικ.) ιδίως ως προσφώνηση ή αναφορά σε άντρα πολύ μεγαλύτερης ηλικίας για εκδήλωση σεβασμού: Δώσε κι εμένα μπάρμπα, ως διαφήμιση εμπορεύματος από μικροπωλητή. **μπαρμπούλης** ο ΥΠΟΚΟΡ.

[μσν. μπάρμπας < παλ. ιταλ., βεν. barba -ς· μπάρμπ(ας) -ούλης]

Διαπιστώνουμε ότι το άρθρο του ΛΚΝ περιέχει, εκτός από τη φράση που μας ενδιαφέρει, τις φράσεις: *το Θεό μπάρμπα να χεις* και *ρώτα τον μπάρμπα μου τον ψεύτη*.

iii. Προσθήκη των εκφράσεων στο άρθρο

μπάρμπας ο. Ουσιαστικό. μπαρμπάδες. ✓ Στα χωριά το θείο τον φωνάζουν μπάρμπα. Φράσεις: *Το Θεό μπάρμπα να 'χεις*, για κάτι που δεν πρόκειται να γίνει. *Έχει μπάρμπα στην Κορώνη*, έχει μεγάλα μέσα. *Ρώτα τον μπάρμπα μου τον ψεύτη*, ως ειρωνική απάντηση σε κτ. που στηρίζεται σε έναν μάρτυρα που θεωρούμε ότι δεν πρέπει να τον εμπιστευτούμε. ✓ Μπάρμπα λέμε κι έναν άνθρωπο μεγάλης ηλικίας. ● θείος.

1.3.4. Προσθήκη παραδειγμάτων. Τα ΛΔ ως σώματα κειμένων

Οι δυνατότητες αναζήτησης στα ΛΔ περιλαμβάνουν επίσης την αναζήτηση στο σώμα του λήμματος, η οποία μας επιτρέπει να χρησιμοποιήσουμε τα ΛΔ ως ένα είδος σώματος κειμένων. Η αναζήτηση, π.χ., του λήμματος *ιστορία* στο σώμα των ΛΔ, επιστρέφει όλα τα λήμματα που περιέχουν σε κάποιο πεδίο τους τη ζητούμενη λέξη. Το υλικό αυτό είναι πολύτιμο, εφόσον μας προσφέρει επιπλέον πληροφορίες και, επομένως, δια φωτίζει και εμπλουτίζει την έρευνά μας.

Παράδειγμα

ΛΔ1

The screenshot displays the 'Ψηφίδες' (Lexicon) website interface. At the top, there is a header with the URL 'www.greek-language.gr' and the title 'Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα'. Below the header, the main content area is titled 'Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού'. On the left side, there is a sidebar with navigation options: 'Πλοήγηση' (Navigation) and 'Φάκελος' (Folder). The 'Πλοήγηση' section includes links for 'Εισαγωγικό σημείωμα', 'Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού', 'Σύνθετη αναζήτηση', 'Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού', 'Σύνθετη αναζήτηση', 'Μορφολογικό', and 'Ομάδα εργασίας'. The 'Φάκελος' section includes links for 'Προβολή', 'Άδειασμα', 'Σύστημα', 'Επικοινωνία', 'Τα λήμματά μου', and 'Εισαγωγή λήμματος'. The main content area is titled 'Αναζήτηση' (Search) and shows the search results for the word 'ιστορία'. The search bar contains the word 'ιστορία' and the button 'Βρες'. Below the search bar, there are checkboxes for 'Ακριβής αναζήτηση' and 'Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων'. The search results are titled 'Αποτελέσματα για: "ιστορία"' and show 'Βρέθηκε 1 λήμμα'. The search result is titled 'ιστορία' and includes the definition: '[η], ουσιαστικό'. The definition text is: '1) Όταν λέμε μία ιστορία, διηγούμαστε πράγματα που έγιναν ή που τα έχουμε φανταστεί. 2) Η ιστορία είναι η επιστήμη που μελετάει και εξηγεί τι έγινε στο παρελθόν. Στο σχολείο μαθαίνουμε ιστορία.' Below the definition, there are two links: 'Η δουλειά του ιστορικού είναι να μελετάει την ιστορία.' and 'i-στο-ri-a'.

Η αναζήτηση του λήμματος *ιστορία* στο στο σώμα των λημμάτων του ΛΔ1 μας επιστρέφει τα εξής αποτελέσματα: τα οποία αποθηκεύουμε στο φάκελο:

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Μορφολογικό

Ομάδα εργασίας

Φάκελος

0

Προβολή

Άδειασμα

Σώσιμο

Επαναφορά

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

ιστορία

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

Ακριβής αναζήτηση

Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "ιστορία"

Βρέθηκαν 20 Λήμματα [1 - 10]

αληθινός, αληθινή, αληθινό

επίθετο

«Ο θείος Αλέκος δε μας είπε κάτι από τη φαντασία του» είπε ο Κώστας. «Μας διηγήθηκε μία αληθινή ιστορία». Μία ιστορία που έγινε στ' αλήθεια, συνέβη πραγματικά.

ψεύτικος, πραγματικός

αλήθεια

α-λη-θι-νός

ανέκδοτο

[το], ουσιαστικό

Το ανέκδοτο είναι μία πολύ μικρή ιστορία που μας κάνει να γελάμε.

α-νέκ-δο-το

Με ακούς και γελάς. Τι είμαι;

αστείος, αστεία, αστείο

επίθετο

Όταν κάτι είναι αστείο ή όταν κάποιος είναι αστείος, μας διασκεδάζει και μας κάνει να γελάμε.

διασκεδαστικός, σοβαρός

(σαν ουσιαστικό) Ένα αστείο είναι μία ιστορία που λέμε ή κάτι που κάνουμε και μας κάνει να γελάμε.

α-στεί-ος

A
B
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π
Ρ
Σ
Τ
Υ
Φ
Χ
Ψ
Ω

γνωρίζω

γνωρίζω, γνωρίζομαι, ρήμα

1) Όταν γνωρίζεις κάποιον, τον συναντάς για πρώτη φορά. 2) Όταν γνωρίζεις κάποιον που έχει αλλάξει, βρίσκεις τελικά ποιος είναι. 3) Όταν γνωρίζεις κάτι, ξέρεις πολλά γι' αυτό.

1) Ο Νίκος γνώρισε τον Κώστα στο σχολείο. 2) Η Αθηνά δε γνώρισε το Νίκο έτσι που είχε μασκαρευτεί. 3) Ο κύριος Γιάννης γνωρίζει ιστορία και γεωγραφία. Έχει πολλές γνώσεις.

2) ☐ αναγνωρίζω 3) ☐ ξέρω

1) Όταν γνωρίσεις κάτι, σου είναι γνωστό. 2) Όταν κάποιος έχει πολλές γνώσεις, ξέρει πολλά πράγματα. 3) Όταν χαίρεσαι πολύ με τη γνωριμία κάποιου, χαίρεσαι που τον γνώρισες.

γνω-ρι-ζω

διηγούμαι

διηγούμαι και διηγέμαι, ρήμα

Όταν διηγείσαι μία ιστορία, περιγράφεις με λόγια σε κάποιον κάτι που έχει γίνει.

Ο Νίκος διηγήθηκε στην Αθηνά και στην Ελένη μία αστεία ιστορία.

Τα κορίτσια γέλασαν με τη διήγηση του Νίκου.

δι-η-γού-μαι

εργασία

[η], ουσιαστικό

Εργασία είναι η δουλειά που κάνουμε για να κερδίσουμε χρήματα. 2) Εργασία είναι αυτό που πρέπει να κάνουμε μέσα στη μέρα ή μέσα σε λίγες μέρες.

1) Ο πατέρας του Κώστα κερδίζει αρκετά χρήματα από την εργασία του. 2) Η Αλίκη έχει να κάνει μία εργασία στην ιστορία για τον Παρθενώνα.

1) Η κυρία Μαργαρίτα εργάζεται αρκετές ώρες κάθε μέρα σε μία γνωστή εφημερίδα. 2) Είναι εργαζόμενη στην εφημερίδα. Αγαπά τη δουλειά της κι εργάζεται αρκετές ώρες, είναι εργατική.

☐ εργάτης, έργο

☐ δουλεύω

ερ-γα-σί-α

Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π
Ρ
Σ
Τ
Υ
Φ
Χ
Ψ
Ω

ήρωας, ηρωίδα

[ο], [η], ουσιαστικό

✓ 1) Ηρώας είναι αυτός που έχει κάνει κάτι πολύ καλό και θαρραλέο και τον θαυμάζουμε γι' αυτό. 2) Ο ήρωας μίας ιστορίας είναι το βασικό πρόσωπο της ιστορίας. Σ' αυτόν συμβαίνουν όλες οι περιπέτειες.

✎ 2) Ο Κώστας βλέπει συχνά κινούμενα σχέδια. Ο Ποπάι είναι ο αγαπημένος του ήρωας.

2) ☐ πρωταγωνιστής

🎵 ή-ρω-ας

θέμα

[το], ουσιαστικό

✓ 1) «Ποιο είναι το θέμα του έργου που είδατε;» ρώτησε η Αθηνά τη θεία Κατερίνα. Για ποιο πράγμα μιλάει; Ποια είναι η ιστορία του; 2) «Τα θέματα των εξετάσεων ήταν δύσκολα» είπε η Αλίκη. Οι ερωτήσεις ή οι ασκήσεις ήταν δύσκολες.

🎵 θέ-μα

ιστορία

[η], ουσιαστικό

✓ 1) Όταν λέμε μία ιστορία, διηγούμαστε πράγματα που έγιναν ή που τα έχουμε φανταστεί. 2) Η ιστορία είναι η επιστήμη που μελετάει και εξηγεί τι έγινε στο παρελθόν. Στο σχολείο μαθαίνουμε ιστορία.

📖 Η δουλειά του ιστορικού είναι να μελετάει την ιστορία.

🎵 ι-στο-ρί-α

καταλήγω

ρήμα

✓ 1) Ο δρόμος μπροστά στο σπίτι του θείου Αλέκου καταλήγει σε αδιέξοδο. Δεν μπορεί να πάει πιο πέρα. 2) Στο έργο η έρευνα κατέληξε σε αποτυχία. Η αστυνομία ποτέ δε βρήκε ποιος έκλεψε τα χρήματα. Τελείωσε με αποτυχία. 3) Όταν καταλήγεις σε κάποιο συμπέρασμα, σε κάποια λύση ή σε κάποια απόφαση, το κάνεις μετά από σκέψη.

✎ 1) ΣΥΝ. τελειώνω, φτάνω, ΑΝΤ. αρχίζω, ξεκινάω

📖 1) Πολλές λέξεις όταν μπαίνουν σε πρόταση, αλλάζουν κατάληξη, δηλαδή αλλάζουν στο τέλος. Να ένα παράδειγμα: ο άνθρωπ-ος, οι άνθρωπ-οι. 2) Η κατάληξη μίας ιστορίας είναι το τέλος της.

🎵 κα-τα-λή-γω

κόμικς

[το], ουσιαστικό

✓ Τα κόμικς είναι σκίτσα που όλα μαζί διηγούνται μία ιστορία. Κόμικς λέμε και το περιοδικό που έχει τέτοια σκίτσα.

✎ Ο Αστερίξ είναι το αγαπημένο κόμικς του Νίκου.

🎵 κό-μικς

— Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

Ποιο είναι το αγαπημένο σου κόμικς;

λέξη

[η], ουσιαστικό

✓ 1) Η λέξη «και» έχει τρία γράμματα, ενώ η λέξη «γάτα» τέσσερα. 2) Όταν διηγείσαι μία ιστορία λέξη προς λέξη, τη λες με κάθε λεπτομέρεια. 3) Λέμε ότι δε βγάζεις λέξη από ένα κείμενο, όταν δεν καταλαβαίνεις τίποτα. Επίσης λέμε ότι ακολουθείς την τελευταία λέξη της μόδας, όταν ντύνεσαι πολύ μοντέρνα.

🔖 Το λεξιλόγιό σου είναι όλες οι λέξεις που ξέρεις και χρησιμοποιείς στη γλώσσα σου.

🎵 λέ-ξη

μύθος

[ο], ουσιαστικό

✓ 1) Ο μύθος είναι μία φανταστική ιστορία με ήρωες θεούς, ζώα και φυτά που μας διδάσκει να είμαστε καλοί. 2) Μύθος είναι και κάτι που δεν είναι αληθινό αλλά ψεύτικο.

✎ 2) Οι πληροφορίες του Νίκου στα κορίτσια αποδείχτηκαν μύθος, αφού καμιά από αυτές δεν ήταν αληθινή.

☐ παραμύθι

🔖 Μυθικούς ήρωες λέμε τους ήρωες των μύθων και μυθολογία όλους τους μύθους ενός λαού.

🎵 μύ-θος

Στην Αθήνα αρέσουν οι μύθοι του Αισώπου. Εσύ ποιον μύθο του Αισώπου γνωρίζεις;

ποίημα

[το], ουσιαστικό

✓ 1) Το ποίημα είναι μία μικρή ιστορία που είναι γραμμένη σε στίχους και τη λέμε με ρυθμό. Να ένα ποίημα: «Φεγγαράκι μου λαμπρό φέγγε μου να περιπατώ να πηγαίνω στο σχολειό, να μαθαίνω γράμματα, γράμματα σπουδάματα του Θεού τα πράγματα». 2) Όταν κάτι είναι πολύ όμορφο και το θαυμάζουμε, λέμε πως είναι ποίημα.

🔖 Τα ποιήματα τα γράφουν οι ποιητές.

🎵 ποι-η-μα

πολιτισμός

[ο], ουσιαστικό

✓ Ο πολιτισμός είναι η ιστορία, τα γράμματα, οι τέχνες, οι επιστήμες, η οικονομία και οι παραδόσεις ενός τόπου ή μίας συγκεκριμένης εποχής.

✎ Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός στηρίχτηκε στον ελληνικό και το ρωμαϊκό πολιτισμό.

🎵 πο-λι-τι-σμός

πραγματικός, πραγματική, πραγματικό

επίθετο

✓ Όταν κάτι είναι πραγματικό, υπάρχει στ' αλήθεια, δεν το φανταζόμαστε.

✎ Η ιστορία της Κοκκινόσκουφίτσας δεν είναι πραγματική, είναι παραμύθι.

☐ φανταστικός, ψεύτικος, ■ αληθινός

🎵 πραγ-μα-τι-κός

σενάριο

[το], ουσιαστικό

✓ Το σενάριο είναι μία ιστορία που γράφτηκε για να γίνει ταινία. Είναι δηλαδή η υπόθεση της ταινίας, τα λόγια των πρωταγωνιστών και οι οδηγίες για το γύρισμα της ταινίας.

🎵 σε-νά-ρι-ο

φαντασία

[η], ουσιαστικό

✓ Όταν έχεις φαντασία, μπορείς να δημιουργήσεις με το μυαλό σου μία ιστορία χρησιμοποιώντας ψεύτικα ή μυθικά στοιχεία.

✎ Η Αθηνά έφτιαξε με τη φαντασία της μία ιστορία για ένα ταξίδι στον Άρη.

📖 1) Όλα όσα έγραψε τα φαντάστηκε. 2) Τα φαντάσματα είναι πλάσματα της φαντασίας μας.

📖 φανταστικός

🎵 φα-ντα-σί-α

φάρσα

[η], ουσιαστικό

✓ Όταν κάνεις φάρσα σε κάποιον, του λες μία ιστορία που δεν είναι αληθινή για να γελάσεις μ' αυτό που θα κάνει ή θα πει.

🎵 φάρ-σα

φιλόλογος

[ο], [η], ουσιαστικό

✓ Ο φιλόλογος είναι ο καθηγητής που μας διδάσκει γλώσσα και ιστορία στο γυμνάσιο και το λύκειο.

🎵 φι-λό-λο-γος

ii. Επιλογή παραδειγμάτων και ένταξή τους στο λήμμα

Μπορούμε να επιλέξουμε τους ορισμούς από τα λήμματα: *αληθινός, διηγούμαι, ήρωας, μύθος, πραγματικός, φιλόλογος*, και στη συνέχεια να τα ενσωματώσουμε στο λ. *ιστορία* ως παραδείγματα.

ιστορία η 1) Όταν λέμε μία ιστορία, διηγούμαστε πράγματα που έγιναν ή που τα έχουμε φανταστεί: *Αληθινή ιστορία. Διηγούμαι μια ιστορία. Ο ήρωας μίας ιστορίας είναι το βασικό πρόσωπο της ιστορίας. Η ιστορία της Κοκκινোসκουφίτσας δεν είναι πραγματική, είναι παραμύθι. Ο μύθος είναι μία φανταστική ιστορία με ήρωες θεούς, ζώα και φυτά που μας διδάσκει να είμαστε καλοί.* 2) Η ιστορία είναι η επιστήμη που μελετάει και εξηγεί τι έγινε στο παρελθόν: *Στο σχολείο μαθαίνουμε ιστορία. Ο φιλόλογος είναι ο καθηγητής που μας διδάσκει γλώσσα και ιστορία στο γυμνάσιο και το λύκειο.*

1.3.5. Εμπλουτισμός ποικίλων πεδίων του άρθρου

Κατά την αναζήτησή μας στο διαδίκτυο συγκεντρώνουμε υλικό χωρίς συγκεκριμένη στόχευση, με αποκλειστικό σκοπό τον εμπλουτισμό του άρθρου ως προς όλα τα πεδία του: σημασία, παράδειγμα, εκφράσεις, φράσεις, παροιμίες κτλ. Καταγράφουμε, λοιπόν, οποιαδήποτε πληροφορία θεωρούμε χρήσιμη και στη συνέχεια την εντάσσουμε στο οικείο πεδίο του λήμματος.

Παράδειγμα

λ. μπαστούνι

The screenshot shows the Wiktionary website interface. At the top, there's a header with the Wiktionary logo and navigation links. Below the header, there's a search bar with the text 'μπαστούνι' entered. To the left of the search bar, there's a sidebar with various navigation links. The main content area displays the search results for 'μπαστούνι', including the definition and etymology of the word.

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Αναζήτηση
μπαστούνι
Βρες

Επιλογές αναζήτησης
☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "μπαστούνι"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

μπαστούνι
[το], ουσιαστικό
☒ Το μπάστονι είναι το ξύλινο ραβδί που κρατούν οι ηλικιωμένοι και οι τυφλοί για να περπατούν.
☐ μπα-στούν-ι

ι. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

Αναθέτουμε στους μαθητές να μελετήσουν τις πρώτες εμφανίσεις της λέξης και να επιλέξουν το υλικό που θεωρούν χρήσιμο για να εμπλουτίσουν το άρθρο σε οποιοδήποτε πεδίο. Ο μαθητής καταγράφει ό,τι αντιλαμβάνεται διαισθητικά πως είναι χρήσιμο αλλά δεν καταλαβαίνει τι ακριβώς σημαίνει, με σκοπό να το διερευνήσει είτε στο διαδίκτυο είτε στα λεξικά.

• Σώματα κειμένων

μπαστουινών (1) [μπαστουινιά - N+Abst+[Action]:Gfp, μπαστούνι - N+Conc+[Obj]:Gnp]

α. N0860 P032 L074 ...ι φέρουν αρώματα στις λαβές των **μπαστουινών** τους για να ανακουφίζονται από ...

μπαστούνι (7) [μπαστούνι - N+Conc+[Obj]:Nns:Ans:Vns]

β. M5547 P004 L007 ...θηκε χτυπώντας την με ένα ξύλινο **μπαστούνι** στο κεφάλι και, αφού περιέλουσε ...

γ. N0198 P004 L016 ...ι έτσι την κρατούσα στο χέρι σαν **μπαστούνι**. Σε αυτό το ταξίδι δεν μπορούσα ...

δ. N0875 P003 L038 ...εδο ανελλιπώς. Έχει βάψει και το **μπαστούνι** της ασορτί με το κασκόλ. Κίτρινο...

ε. N3960 P002 L004 ...arlisle) κάνοντας φιγούρες με το **μπαστούνι** του και θυμίζοντας έτσι στο κοιν...

στ. N4138 P026 L065 ...ο, με αποτέλεσμα να χρησιμοποιεί **μπαστούνι** και να κουτσαίνει. Αφιέρωσε, ωστ...

μπαστούνια (3) [μπαστούνι - N+Conc+[Obj]:Nnp:Anp:Vnp]

ζ. N1151 P021 L070 ...σούπας chives κομμένα λεπτά σαν **μπαστούνια**|

1. Χτυπάμε όλα τα μυρωδικά μαζ...

η. N1796 P009 L015 ...ηθοφάνειας.| Περίτεχνα κάγκελα, **μπαστούνια** και στο φόντο δέντρα, στην κουρ...

θ. P1880 P003 L023 ...ιατί να πιάσουν σήμερα πολύτιμα **μπαστούνια** μ' ασήμια και μαλάματα έκτακτα ...

- **Google**

α. <http://www.youtube.com/watch?v=TkIM6kMuV-l>καπετάν φάντης μπαστούνι

β. <http://www.alaxezi.com/xartomanteia/mpastounia.pdf> άσος μπαστούνι

γ. <http://www.bestprice.gr/search?q=Καροτσι+Μπαστουνι> καρότσι μπαστούνι

δ. <http://www.videocosmos.gr/2013/06/voli-mpastouni-gkolf.html> η χειρότερη βολή με μπαστούνι του γκολφ (

ε. <http://www.athleticstore.gr/index.php/component/virtuemart/είδη-camping/μπαστούνια-περιπάτου>

στ. <http://www.kifidis-orthopedics.gr/βαδιστικά-μπαστούνια-μπαστούνι-μεταλλικό-σπαστό-ρυθμιζόμενο-p-490.html>μπαστούνι μεταλλικό σπαστό ρυθμιζόμενο

ζ. <http://www.parnass.gr/ski-poles/> μπαστούνι του σκι

η. http://forcleveronly.blogspot.gr/2013/05/blog-post_1300.html Γιατί ο Άσος μπαστούνι είναι διαφορετικός από τους άλλους;

θ.

http://www.medicalshop.gr/index.php?page=shop.browse&category_id=117&vmcchk=1&option=com_virtuemart&Itemid=103 μπαστούνια ξύλινα (μαγκούρες . με λαβή T).

ι.

http://www.orthomedics.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=37&Itemid=95: βαδιστικά μπαστούνια, λαβή μπαστουνιού.

ια. Έρχεται η «έξυπνη» μαγκούρα- Εκπληκτική ανακάλυψη από τους ... www.inews.gr › Ειδήσεις › NoComments

1 Μαρ 2013 - Έρχεται η «έξυπνη» **μαγκούρα**- Εκπληκτική ανακάλυψη από τους Ιάπωνες ... Το **μπαστούνι** είναι εφοδιασμένο με δυνατότητα ασύρματης ...

ιβ. Το Λευκό Μπαστούνι, το μπαστούνι των τυφλών (Παγκόσμια ...

www.diakonima.gr/2009/11/.../το-λευκό-μπαστούνι-το-μπαστούνι-των-τ...

24 Νοε 2009 - Το **λευκό μπαστούνι** είναι το τεχνικό βοήθημα που χρησιμοποιούν τα άτομα με πρόβλημα όρασης για να εντοπίζουν και να αποφεύγουν τα ...

ii. Καταγραφή του υλικού που προκύπτει από την αναζήτηση

Οι μαθητές καταγράφουν το υλικό που προκύπτει από την αναζήτηση και, σε συνεργασία με το δάσκαλο, επιχειρούν να το κατατάξουν:

- Είδη μπαστουνιού (παραδείγματα): (με βάση το υλικό): ξύλινο, μεταλλικό, (με βάση τη χρήση): μπαστούνια ορειβασίας, λευκό μπαστούνι, βαδιστικά μπαστούνια, μπαστούνια περιπάτου: ε, στ, θ, ι, ιβ.
- Αντικείμενα που μοιάζουν με μπαστούνι (καρότσι-μπαστούνι, μπαστούνι του σκι, μπαστούνι του γκολφ): γ, δ, ζ.
- φάντης μπαστούνι (φράση): α.
- άσος μπαστούνι (νέα σημασία): β, η.
- μαγκούρα (συνώνυμο): ια.

iii. Εστιασμένη αναζήτηση στο Google

Στη συνέχεια, οι μαθητές προχωρούν σε εστιασμένη αναζήτηση στο διαδίκτυο λέξεων ή φράσεων που δεν κατανοούν, π.χ. *λευκό μπαστούνι, άσος μπαστούνι, φάντης μπαστούνι*.

άσος μπαστούνι¹

α. Γιατί ο άσος μπαστούνι είναι διαφορετικός από τους άλλους
coolweb.gr/assos-mpastouni-diaforetikos-trapoula/

β. Τι το ιδιαίτερο έχει ο **άσος μπαστούνι** στην τράπουλα και γιατί είναι ελαφρώς διαφορετικός από τους άλλους τρεις άσσους; Δείτε!

Τράπουλα - Βικιπαίδεια

el.wikipedia.org/wiki/Τράπουλα

γ. Οι τέσσερις ντάμες είναι: η Παλλάδα Αθηνά (ντάμα μπαστούνι), η Ιουδήθ (η ως "ίσχυρό") τραπουλόχαρτο **Άσος μπαστούνι**, γι' αυτό και το συγκεκριμένο φύλλο ...

φάντης μπαστούνι

α. φάντης - Βικιλεξικό

el.wiktionary.org/wiki/φάντης

(εμφανίστηκε σαν, πετάχτηκε σαν) **φάντης μπαστούνι**: όταν κάποιος εμφανίζεται ξαφνικά εκεί που δεν τον περιμένουν ή αρχίζει να μιλάει ξαφνικά και κυρίως εκεί ...

Ετυμολογία - Ουσιαστικό - Συνώνυμα - Εκφράσεις

β. Καπετάν φάντης μπαστούνι - Βικιπαίδεια

el.wikipedia.org/wiki/Καπετάν_φάντης_μπαστούνι

"Καπετάν **φάντης μπαστούνι**" είναι ο τίτλος μιας ταινίας του ελληνικού κινηματογράφου, σε σενάριο και σκηνοθεσία Αλέκου Σακελλάριου, με βασικό πρωταγωνιστή ...

γ. Καπετάν Φάντης Μπαστούνι - YouTube

www.youtube.com/watch?v=TklM6kMuV-I

17 Φεβ 2013 - Μεταφορτώθηκε από margarita paschou

Ταινία του 1968* *Σενάριο & Σκηνοθεσία Αλέκος Σακελλάριος* *Μουσική Κώστας Καπνίσης* *Πρωταγωνιστές Λάμπρος Κωνσταντάρας, Μάρω ...

δ. Φάντης Μπαστούνι" Αυτοδιαχειριζόμενη Θεατρική Ομάδα ...

<https://www.facebook.com/fantis2013mpastouni>

Φάντης Μπαστούνι" Αυτοδιαχειριζόμενη Θεατρική Ομάδα. 548 likes · 20 talking about this. **ΦΑΝΤΗΣ ΜΠΑΣΤΟΥΝΙ** Η αυτοδιαχειριζόμενη θεατρική ομάδα...

ε. συκοφάντης μπαστούνι - SLANG.gr

www.slang.gr/lemma/8249-sykofantis-mpastouni

¹ Συζητάμε με τους μαθητές τη διαφορά ορθογραφίας μεταξύ του google και του ΛΚΝ.

2 Φεβ 2009 - Ως **φάντη μπαστούνι**, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία ονομάζουμε κάποιον που εμφανίζεται απροσδόκητα και ξαφνικά μπροστά μας και που ...

Λευκό μπαστούνι

α. Διεθνής Ημέρα του Λευκού Μπαστουνιού - Σαν Σήμερα .gr

www.sansimera.gr/worldays/126

Η 15η Οκτωβρίου έχει παγκοσμίως καθιερωθεί ως η ημέρα εορτασμού του «**Λευκού Μπαστουνιού**», με στόχο τη διάδοση της μεγάλης σημασίας της χρήσης του ...

β. Το Λευκό Μπαστούνι, το μπαστούνι των τυφλών (Παγκόσμια ...

www.diakonima.gr/2009/11/.../το-λευκό-μπαστούνι-το-μπαστούνι-των-τ...

24 Νοε 2009 - Το **λευκό μπαστούνι** είναι το τεχνικό βοήθημα που χρησιμοποιούν τα άτομα με πρόβλημα όρασης για να εντοπίζουν και να αποφεύγουν τα ...

γ. Λευκό μπαστούνι και σεβασμός - Χανιώτικα Νέα

www.haniotika-nea.gr/λευκό-μπαστούνι-και-σεβασμός/

15 Οκτ 2013 - Η αμέσως επόμενη παράγραφος θα αφιερωθεί στο **Λευκό μπαστούνι**. Αντιθέτως, η μεθεπομένη στον σεβασμό που οφείλουν να δείχνουν οι τρίτοι ...

δ. Η ημέρα είναι αφιερωμένη στο λευκό μπαστούνι - Pathfinder.gr

www.pathfinder.gr/.../h-hmera-einai-afierwmenh-sto-lefko-mpastoyni/

15 Οκτ 2014 - Η 15η Οκτώβρη έχει παγκοσμίως καθιερωθεί ως η ημέρα εορτασμού του "**Λευκού Μπαστουνιού**", με στόχο την διάδοση της μεγάλης σημασίας ...

Διαπιστώνουμε ότι χρήσιμο υλικό για τις τρεις λέξεις υπάρχει κυρίως στα εξής αποτελέσματα: άσος μπαστούνι: γ· φάντης μπαστούνι: α, ε· λευκό μπαστούνι: α, β.

iv. Βοηθητική χρήση λεξικών

ΛΚΝ

 μπαστούνι το [bastúni] [Q44](#) : **1.** ραβδί με ημικυκλική λαβή που συνήθ. το χρησιμοποιούν οι ηλικιωμένοι άνθρωποι για να στηρίζονται ή για να βαδίζουν: *Ο παππούς στέκεται / βαδίζει ακουμπώντας στο ~ του. || Το ~ των τυφλών*, ειδικό ραβδί με το οποίο αυτοί ελέγχουν την επιφάνεια του εδάφους όπου κινούνται. **2.** ονομασία αντικειμένων που μοιάζουν με μπαστούνι: *Το ~ του γκολφ*. **3.** μία από τις τέσσερις σειρές των φύλλων της τράπουλας που έχει ως διακριτικό γνώρισμα τη σχηματοποιημένη αιχμή ακοντίου· *πίκα*²: *Ρήγας / βαλές / ντάμα / δέκα / άσος* ~. ΦΡ *φάντης** ~. *τα βρίσκω μπαστούνια*, συναντώ απροσδόκητες ή ανυπέρβλητες δυσκολίες. **4.** (ναυτ.) δοκάρι που προεξέχει από την πλώρη των ιστιοφόρων, πάνω στο οποίο στερεώνεται ο φλόκος. **μπαστουνάκι** το ΥΠΟΚΟΡ ιδίως στη σημ. **1.** **μπαστούνα** η ΜΕΓΕΘ ιδίως στη σημ. **1.** **μπαστουνάρα** η ΜΕΓΕΘ ιδίως στη σημ. **1.**

[ιταλ. baston(e) -ι ([o > u] από κλειστή προφ. του [o] στα ιταλ. ή από επίδρ. του [η])· μπαστούνι(ι) μεγεθ. -α, -άρα]

ν. Πρόταση για την τελική διαμόρφωση του άρθρου - Προσθήκη σημασιών και παραδειγμάτων

μπαστούνι [το] Ουσιαστικό. (μπαστούνια). **1.** Το μπαστούνι είναι το ξύλινο ραβδί που κρατούν οι ηλικιωμένοι και οι τυφλοί για να περπατούν. *δες μαγκούρα: Μπαστούνι περιπάτου. Ξύλινο / μεταλλικό μπαστούνι. Λευκό μπαστούνι*, το μπαστούνι των τυφλών. *Μπαστούνι ορειβασίας*. **2.** Κάτι που μοιάζει με μπαστούνι: *μπαστούνι του γκολφ*. **3.** χαρτί της τράπουλας: *άσος μπαστούνι*. (έκφραση) *φάντης μπαστούνι*, για κάποιον που εμφανίζεται ξαφνικά χωρίς να το περιμένουμε.

1.4. ΣΥΝΤΑΞΗ ΛΕΞΙΚΩΝ

1.4.1. Σύνταξη λεξικού ορολογίας

Η σύνταξη ενός λεξικού ορολογίας προτείνεται στο δάσκαλο και στους μαθητές ως ετήσιο πρότζεκτ, το οποίο θα αποσκοπεί στη συμπλήρωση και στον εμπλουτισμό του υλικού που προσφέρουν τα δύο Λεξικά του Δημοτικού. Η διάρκεια του πρότζεκτ μπορεί να υπερβαίνει τη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς και να συνεχίζεται στην επόμενη ή στις επόμενες. Ο δάσκαλος έχει τη δυνατότητα να συνδέσει την εκπόνηση του Λεξικού και με άλλα μαθήματα εκτός από αυτό της Νεοελληνικής Γλώσσας. Αν, για παράδειγμα, πρόκειται για ειδικό λεξικό που αφορά τη Φυσική, αυτόνομη θα συνδεθεί με το μάθημα της Φυσικής.

Τα μαθησιακά οφέλη που προκύπτουν από τη σύνταξη ενός λεξικού ορολογίας είναι πολλαπλά και σημαντικά. Καταρχάς οι μαθητές εξοικειώνονται με την έννοια ενός λεξικού ορολογίας (λεξικογραφική επίγνωση). Εξοικειώνονται επίσης με τη λειτουργία του ειδικού λεξιλογίου σε ένα κείμενο, και μαθαίνουν να το εντοπίζουν και να το αποδελτιώνουν. Ο εντοπισμός, η συγκέντρωση και η ομαδοποίηση του ειδικού λεξιλογίου καθώς και η σύνταξη ενός ειδικού λεξικού οδηγούν με αποτελεσματικό τρόπο στην κατάκτηση του ειδικού λεξιλογίου. Η στρατηγική αυτή διαφέρει σαφώς από την τακτική παράθεσης έτοιμου λεξιλογίου κατά θεματική ενότητα. Η εργασία αυτή, τόσο ως διαδικασία όσο και ως προϊόν, λειτουργεί εντέλει υποστηρικτικά για το μάθημα στο οποίο αντιστοιχεί το ειδικό λεξιλόγιο, εφόσον ο εντοπισμός των λέξεων-κλειδιών ή των όρων ενός κειμένου βοηθά τους μαθητές να επεξεργάζονται και να κατανοούν ένα κείμενο και, κατ' επέκταση, ένα γνωστικό αντικείμενο.

Η παράθεση γλωσσαρίου ανά κεφάλαιο σε ορισμένα εγχειρίδια του Δημοτικού (βλ. *Φυσικά Ε' Δημοτικού*) πιστοποιεί το ενδιαφέρον για το ειδικό λεξιλόγιο. Η δραστηριότητα αυτή υποστηρίζεται επίσης από το ΛΔ2, το οποίο παραθέτει στο παράρτημά του ένα Λεξιλόγιο για Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (Παράρτημα). Επίσης, ειδικά στο ΛΔ2, όταν πρόκειται για λήμματα ή σημασίες που χρησιμοποιούνται ως όροι, σημειώνεται το πεδίο στο οποίο ανήκουν, π.χ.

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Μορφολογικό

Ομάδα εργασίας

Φάκελος

Προβολή

Άδειασμα

Σώσιμο

Επικοινωνία

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "ήχος"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

ήχος

(ο),
Ουσιαστικό,
Ο14, (ή-χος),
[αρχ. ήχος]

1. καθετί που αντιλαμβανόμαστε με την ακοή. 2. (φυσ.) ακουστικό αίσθημα που οφείλεται σε παλμικές δονήσεις σωματιδίων του μέσου, π.χ. του αέρα, με το οποίο μεταδίδεται.:
► 1.Ο ήχος της καμπάνας ήταν χαρμόσυνος. 2. Η ταχύτητα του ήχου είναι 340 μέτρα ανά δευτερόλεπτο.

Σύνθ.: ηχογραφώ, ηχομόνωση, ηχορόπηση, υπέρηχος
Οικον. Λέξ.: ηχώ, ηχηρός, ηχητικός
Προσδιορ.: (1) ανεπαίσθητος, ρυθμικός, μελωδικός, μεταλλικός, εκκωφαντικός (=πολύ δυνατός)

1

A
B
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π

1.4.1.1. Οδηγός σύνταξης λεξικού ορολογίας

1. Στους μαθητές που συμμετέχουν στο πρότζεκτ ο δάσκαλος μπορεί να αναθέσει διαφορετικούς ρόλους: αποδελτιωτές, λεξικογράφους, αναθεωρητές / διορθωτές, πληκτρολόγους, εκδότες.
2. Στη συνέχεια ανατρέχουν στη σύνθετη αναζήτηση του ΛΔ2 συμπληρώνοντας στο πεδίο «ορισμός» τη θεματική περιοχή στην οποία εντάσσεται η λέξη που συντομογραφείται από το λεξικό (φυσ.):

The screenshot shows the web interface of the ΛΔ2 (Lexical Database 2) project. At the top, there is a header with the text 'Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα' (Ψηφίδες - Lexical Database 2). Below the header, the main content area is titled 'Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού' (Lexicon Δ'-ΣΤ' Elementary). On the left side, there is a sidebar with the title 'Πλοήγηση' (Navigation) and a list of links: 'Εισαγωγικό σημείωμα', 'Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού', 'Σύνθετη αναζήτηση', 'Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού', 'Μορφολογικό', and 'Ομάδα εργασίας'. The 'Σύνθετη αναζήτηση' link is highlighted. The main content area contains the 'Σύνθετη Αναζήτηση' (Complex Search) form. The form has a search bar with the text 'φυσ.' and buttons 'Βρες' (Find) and 'Επαναφορά' (Reset). Below the search bar, there are several input fields for grammatical information: 'Γραμματική πληροφορία:', 'Ετυμολογία:', 'Ορισμός:', 'Παράδειγμα:', 'Συνώνυμα - αντώνυμα:', 'Σύνθετα:', 'Οικογένειες λέξεων:', 'Προσδιοριστικά / προσδιοριζόμενα:', and 'Φράση:'. The 'Ορισμός:' field is currently filled with 'φυσ.'. At the bottom of the page, there is a footer with the text '© 2012 Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Με την επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. [Επιστροφή στην αρχή](#)'.

Η σύνθετη αναζήτηση επιστρέφει είκοσι ένα αποτελέσματα από τα οποία, ενδεικτικά, παραθέτουμε τα δέκα πρώτα:

Φάκελος

🔍 Προβολή

📁 Άδειασμα

🗂️ Σώσιμο

🔄 Επαναφορά

🔍 Τα λήμματά μου

📌 Εισαγωγή λήμματος

10

Φάκελος λημμάτων

Λήμματα Λεξικού Δ' ΣΤ' Δημοτικού

αγωγός

(ο), Ουσιαστικό, Ο13, (α-γω-γός), [λόγ. < αρχ. άγωγός < άγω (= οδηγώ)]

1. σωλήνας ή αυλάκι μέσα από τον οποίο μεταφέρεται ή διαχέτεται κάτι. 2. (φυσ.) υλικό που έχει ή δεν έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει θερμική ή ηλεκτρική ενέργεια.: ▶ 1. Το φυσικό αέριο μεταφέρεται με αγωγό. 2. Το ξύλο είναι κακός αγωγός της θερμότητας και του ηλεκτρισμού.

Οικον. Λέξ.: πετρελαιαγωγός, υδαταγωγός
Προσοδ.: (1) εναέριος, υπόγειος (2) καλός, κακός, ηλεκτρικός

αδράνεια

(η), Ουσιαστικό, Ο20, (α-δρά-νει-α, γεν. -ας, πληθ. -), [αρχ. αδράνεια < ά στερ. + δρανής < δραίνω < δρῶ]

1. έλλειψη δραστηριοποίησης, απραξία, νωθρότητα. 2. (φυσ.) η ιδιότητα των υλικών σωμάτων να διατηρούν την κατάσταση κίνησης ή ηρεμίας στην οποία βρίσκονται.: ▶ 1. Η αδράνεια της άμυνας οδήγησε στην ήττα της ομάδας ποδοσφαίρου. 2. Το λεωφορείο συνέχισε για λίγα μέτρα την κίνησή του λόγω της αδράνειας, παρά το φρενάρισμα του οδηγού.

Συνών.: Αντίθ.: (1) δράση, δραστηριότητα, ενεργητικότητα
Οικον. Λέξ.: αδρανών, αδρανής, αδρανώς (επίρρ.), αδρανοποίηση
Προσοδ.: Προσοδ.: (1) εγκληματική, ανεξήγητη, ασυγχώρητη, αδικαιολόγητη, πλήρης, απύλυτη, χαρακτηριστική

αντίδραση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, (α-ντί-δρα-ση, γεν. -ης, -άσεως, πληθ. -άσεις, γεν. -άσεων), [μεγν. αντίδρασις < αντιδρῶ < αντί + δρῶ]

1. ενέργεια που γίνεται, για να εξουδετερωθεί κάποια άλλη. 2. (φυσ.) η ίση και αντίθετη δύναμη που αναπτύσσει ένα σώμα, όταν δέχεται την επίδραση μιας άλλης δύναμης. 3. (χημ.) φαινόμενο που προκαλείται από την επίδραση μιας ουσίας πάνω σε άλλη.: ▶ 1. Η αντίδραση του οργανισμού στα διάφορα μικρόβια είναι συνεχής. 2. Η κίνηση των πυραύλων γίνεται με αντίδραση, δηλ. με εκτίναξη αερίων προς την αντίθετη κατεύθυνση. 3. Η ένωση οξυγόνου και υδρογόνου προκαλεί αντίδραση από την οποία δημιουργείται το νερό.

Οικον. Λέξ.: αντιδραστήρας, αντιδραστήριο, αντιδραστικός, αντιδραστικότητα

Μορφολογικό

Φάκελος

Προβολή

Άδειασμα

Σώσιμο

Επαναφορά

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

4

Φάκελος λημμάτων

Λήμματα Λεξικού Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

άνωση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, (ά-νω-ση, γεν. -ης, -ώσεως, πληθ. -), [λόγ. άνωσις < άνω+ ώθω]

(φυσ.) η ώθηση που δέχεται προς τα επάνω κάθε σώμα που βυθίζεται σε υγρό ή αέριο.
► Ο νόμος της άνωσης των σωμάτων ανακαλύφθηκε από τον Αρχιμήδη.

αστραπή

(η), Ουσιαστικό, Ο24, (α-στρα-πή), [αρχ. άστραπτή < άστεροπή + όπη (= τρύπα)]

(φυσ.) έντονη και στιγμιαία λάμψη, που παράγεται από ηλεκτρική εκκένωση ανάμεσα σε δύο σύννεφα ή ανάμεσα σ' ένα σύννεφο και το έδαφος.
► Έβρεχε πολύ δυνατά και οι αστραπές έσχιζαν συνέχεια τον ουρανό.

Οικον. Λέξ.: αστράφτω, αστραπιαίος, αστραπιαία (επίρρ.)
Φράσεις: Σαν αστραπή Παροιμ.: Καθαρός ουρανός αστραπές δε φοβάται
Επεξήγ.: πολύ γρήγορα

άτομο

(το), Ουσιαστικό, Ο34, (ά-το-μο, γεν. -όμου, πληθ. -α), [αρχ. άτομον < ά στερ. + τόμος < τέμνω (= κόβω)]

1. κάθε άνθρωπος χωριστά. 2. (φυσ.) το μικρότερο σωματίδιο της ύλης, το οποίο μπορεί να συμμετέχει στο σχηματισμό πολυπλοκότερων χημικών ουσιών.
► 1. Στον κινηματογράφο υπάρχουν θέσεις για πενήντα άτομα. 2. Το νερό είναι η χημική ένωση δύο ατόμων υδρογόνου και ενός ατόμου οξυγόνου.

Συνών.: Αντίθ.: (1) ομάδα, σύνολο Συνών: (1) πρόσωπο, (2) στοιχείο, μόριο
Οικον. Λέξ.: ατομικός, ατομικά (επίρρ.), ατομικότητα, ατομισμός, ατομιστής
Προοδιω.: (1) διακεκριμένο, συμπαθητικό,

Φάκελος

Προβολή

Άδειασμα

Σώσιμο

Επαναφορά

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

4

βάρος

διαστολή

(η), Ουσιαστικό, Ο24, (δια-στο-λή), [αρχ. διαστολή < διαστέλλω]

(φυσ.) η αύξηση των διαστάσεων ενός σώματος λόγω θερμότητας.
► Η μεγάλη ζέστη προκαλεί διαστολή στις μεταλλικές γραμμές του τρένου.

Συνών.: Αντίθ.: συστολή
Συνών.: διόγκωση, μεγέθυνση
Σύνθ.: αντιδιαστολή
Προοδιω.: φυσική, τεχνητή

Φάκελος

- 🔍 Προβολή
- 📁 Αδειασμα
- 🔄 Σύσιμο
- 🔄 Επαναφορά
- 🔍 Τα λήμματά μου
- 👤 Εισαγωγή λήμματος

εστία

(η), Ουσιαστικό, Ο19, (ε-στί-α), [αρχ. έστια (= βωμός, τζάκι)]	1. το σπίτι, ο τόπος διαμονής. 2. (φυσ.) το σημείο στο οποίο συγκεντρώνονται οι ακτίνες φωτεινής δέσμης που περνούν από φακό ή αντανακλώνται από κοίλα ή κυρτά κάτοπτρα. 3. (μετφ.) το σημείο όπου εκδηλώνεται κάτι και αρχίζει να απλώνεται παντού. ► 1. Όσο καιρό βρισκόταν στο εξωτερικό, αναπολούσε την πατρική εστία. 2. Προσπαθεί να ανάψει φωτιά με την εστία των ακτίνων του ήλιου. 3. Η αρχαία Αθήνα ήταν η εστία του κλασικού πολιτισμού.	Συνών.: Συνών.: (1) κατοικία, (3) επίκεντρο, κοιτίδα Σύνθ.: παρέστιος (= που ζει στο ίδιο σπίτι) Οικον. Λέξ.: εστιάζω, εστιακός Προσδιορ.: Προσδιορ.: (3) εθνική, εργατική Φράσεις: 1. Υπέρ βωμών και εστιών 2. Εστία Επέξηγ.: 1. για την προάσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας και ελευθερίας 2. θεά των αρχαίων Ελλήνων και Ρωμαίων, προστάτιδα της οικίας και της οικογένειας
--	--	--

ηλεκτρισμός

(ο), Ουσιαστικό, Ο13, (η-λεκ-τρι-σμός), [αρχ. ηλεκτρον]	(φυσ.) η μορφή ενέργειας που οφείλεται σε ροή ηλεκτρονίων και εκδηλώνεται με φωτεινά, θερμικά, μηχανικά ή μαγνητικά φαινόμενα. ► Ο ηλεκτρισμός συμβάλλει στη βιομηχανική ανάπτυξη μιας περιοχής.	Σύνθ.: εξηλεκτρισμός Οικον. Λέξ.: ηλεκτρο, ηλεκτρίζω, ηλεκτρικός, ηλεκτρόδιο Προσδιορ.: στατικός, ατμοσφαιρικός, θετικός
---	---	--

3. Δάσκαλος και μαθητές μελετούν από κοινού το γλωσσάρι του βιβλίου που θα αποδελτιώσουν (αν αποφασίσουν να συντάξουν ένα λεξικό Φυσικής, θα ξεκινήσουν από το βιβλίο της Φυσικής) σε σύγκριση με τα κείμενα από τα οποία προκύπτει.

4. Οι μαθητές διαφοροποιούν το ειδικό λεξιλόγιο από τις λέξεις που είναι απλώς δυσνόητες.

5. Αποδελτιώνουν το ειδικό λεξιλόγιο και καταρτίζουν το λημματολόγιο του λεξικού ορολογίας που πρόκειται να συντάξουν, προσθέτοντας τα λήμματα που περιλαμβάνει το γλωσσάρι του βιβλίου.

6. Χρησιμοποιούν τη σύνθετη αναζήτηση (σημασιολογικό πεδίο) στο ΛΚΝ για να εντοπίσουν ακόμη περισσότερους όρους.

7. Για να συντάξουν τους ορισμούς των νέων λημμάτων, χρησιμοποιούν ερμηνευτικά λεξικά και λεξικά ορολογίας ως βοηθήματα.

1.4.1.2. Παράδειγμα. Λεξικό όρων της Φυσικής

Χρησιμοποιούμε το βιβλίο της Φυσικής της Ε΄ Δημοτικού (Φυσικά Ε΄ Δημοτικού. Ερευνώ και ανακαλύπτω, Βιβλίο μαθητή, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα) και συγκεκριμένα το πρώτο κεφάλαιο («Υλικά Σώματα»).

1. Εντοπισμός από τους μαθητές των όρων της Φυσικής στο ΛΔ2 με τη βοήθεια της σύνθετης αναζήτησης (αποτελέσματα: *ηλεκτρισμός, ήχος, ισορροπία* κτλ.) και αποθήκευσή τους στο Φάκελο, ώστε να αποτελέσουν το πρώτο υλικό για τη σύνταξη του λεξικού όρων της Φυσικής.
2. Εξοικείωση των μαθητών με το ειδικό λεξιλόγιο μέσω της μελέτης, σε συνεργασία με το δάσκαλο, του γλωσσαρίου που παρατίθεται στο τέλος του πρώτου κεφαλαίου:

Γλωσσάρι...

- **Όγκος** ενός σώματος ονομάζεται ο χώρος που αυτό καταλαμβάνει. Μονάδα μέτρησης του όγκου είναι το κυβικό μέτρο (1 m^3).
- Η **μάζα** ενός σώματος εκφράζει το ποσό της ύλης από το οποίο αποτελείται. Μονάδα μέτρησης της μάζας είναι το χιλιόγραμμο ή κιλό (1 Kg).
- Η **πυκνότητα** ενός σώματος εκφράζει την ποσότητα μάζας του σώματος στη μονάδα του όγκου. Μονάδα μέτρησης της πυκνότητας είναι το χιλιόγραμμο ανά κυβικό μέτρο (1 Kg/m^3).
- **Μόριο** είναι το μικρότερο τμήμα ενός υλικού που διατηρεί τις ιδιότητές του.
- **Άτομο** ονομάζεται το σωματίδιο που αποτελείται από τον πυρήνα και τα ηλεκτρόνια που περιστρέφονται γύρω από τον πυρήνα. Ο πυρήνας αποτελείται από πρωτόνια και νετρόνια.
- **Στοιχεία** ονομάζονται τα καθαρά σώματα που αποτελούνται από ένα μόνο είδος ατόμων.
- **Χημικές ενώσεις** ονομάζονται τα καθαρά σώματα που αποτελούνται από διαφορετικά άτομα.
- **Κουάρκ** ονομάζονται τα θεμελιώδη σωματίδια από τα οποία αποτελείται η ύλη.

3. Αποδελτίωση του ειδικού λεξιλογίου από το βιβλίο της Φυσικής και διαφοροποίησή του από τις λέξεις που είναι απλώς δυσνόητες:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΥΛΙΚΑ ΣΩΜΑΤΑ

Ειδικό λεξιλόγιο	Λέξεις που δεν κατανοεί ο μαθητής
αλημιστής ύλη	Εκλύω καθοριστικό

ενέργεια μείγμα μόριο άτομο στοιχείο σωματίδιο θεμελιώδη / στοιχειώδη σωματίδια πρωτόνια / νετρόνια / ηλεκτρόνια χημική ένωση λίτρο ογκομετρικός σωλήνας ζυγός σύγκρισης σταθμά χιλιόγραμμα γραμμάριο	τεμαχίζεται υποπολλαπλάσιο μικρόκοσμος
--	--

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΙΓΜΑΤΑ

Ειδικό λεξιλόγιο	Λέξεις που ίσως δεν κατανοεί ο μαθητής
διήθηση φυγοκέντρωση απόσταξη χρωματογραφία μίγματα με ενιαία σύσταση Ομογενή μίγματα κράμα δομικά σωματίδια	συγκόλληση αποσταγμένο νερό σκυρόδεμα ανακινώ διαλογή διαχωρισμός απορριμμάτων βράγχια

4. Αποδελτίωση του ειδικού λεξιλογίου που δεν συμπεριλαμβάνεται στο γλωσσάρι και προσθήκη του στο λημματολόγιο του λεξικού ορολογίας.

5. Εντοπισμός επιπλέον όρων Φυσικής μέσω της σύνθετης αναζήτησης στο ΛΚΝ (σημασιολογικό πεδίο). Με τη βοήθεια του δασκάλου, οι μαθητές επιλέγουν τους όρους που έχουν θέση σε ένα ειδικό λεξικό για το Δημοτικό.
6. Βοηθητική χρήση ερμηνευτικών λεξικών και λεξικών ορολογίας για τη σύνταξη των ορισμών των νέων λημμάτων.

1.4.2. Σύνταξη εγκυκλοπαιδικού λεξικού

Η σύνταξη ενός εγκυκλοπαιδικού λεξικού είναι ένα πρότζεκτ που εξυπηρετεί ποικίλες διδακτικές στοχεύσεις και μπορεί να διασυνδεθεί με ποικίλα γνωστικά αντικείμενα, ανάλογα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών που θα διαγνώσει ο δάσκαλος.

1.4.2.1. Οδηγός σύνταξης εγκυκλοπαιδικού λεξικού

1. Ανάλυση άρθρων με εγκυκλοπαιδικό χαρακτήρα από ένα ή περισσότερα ερμηνευτικά λεξικά. Ξεκινάμε από ερμηνευτικά λεξικά, επειδή σε αυτά οι ορισμοί είναι συντομότεροι από ό,τι στα εγκυκλοπαιδικά λεξικά και, επομένως, η διαδικασία της ανάλυσής τους είναι πιο απλή.
2. Ανάλυση ενός ή περισσότερων άρθρων από ένα εγκυκλοπαιδικό λεξικό (*Εικονογραφημένο εγκυκλοπαιδικό λεξικό και πλήρες λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας, το Παπυράκι*, Πάπυρος Εκδοτικός Οργανισμός, 2003, Αθήνα). Αρχικά μπορεί να γίνει από το δάσκαλο και στη συνέχεια να δοθεί ως άσκηση στους μαθητές για μια σειρά λημμάτων.
 - Διαπιστώνουμε ότι το άρθρο ενός εγκυκλοπαιδικού λεξικού περιέχει τυπικό ορισμό, αλλά και ορισμένες επιπρόσθετες πληροφορίες.
 - Παρουσιάζουμε συγκριτικά ένα άρθρο εγκυκλοπαιδικού λεξικού, ένα άρθρο εγκυκλοπαίδειας και ένα άρθρο ερμηνευτικού λεξικού, για να κατανοήσει ο μαθητής τις διαφορές τους και, επομένως, την ιδιαιτερότητα ενός εγκυκλοπαιδικού λεξικού.
3. Σύνταξη **φόρμας** με τους κοινούς **άξονες** των ορισμών που περιέχονται σε εγκυκλοπαιδικά λήμματα.
4. Αναζήτηση του λήμματος από τους μαθητές στο **Google** και στα **Σώματα κειμένων** (Πύλη για την ελληνική γλώσσα: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/index.html).
Αξιολόγηση, σε συνεργασία με το δάσκαλο, των αποτελεσμάτων της αναζήτησης και αποθήκευση του υλικού που τελικά επιλέγεται σε ένα αρχείο word.

5. Αποκλεισμός των «έτοιμων» απαντήσεων από λεξικά και εγκυκλοπαίδειες και άνοιγμα των σελίδων που υποθέτουμε ότι παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη συγκεκριμένη έρευνα.
6. Βοηθητική χρήση των **εικόνων** (Google images).
7. Σύνταξη των άρθρων από τους μαθητές, σε συνεργασία με το δάσκαλο, με βάση τη φόρμα με τους άξονες (3).
8. **Σύγκριση – έλεγχος – διόρθωση / βελτίωση** με τη βοήθεια ενός ή και περισσότερων ερμηνευτικών και εγκυκλοπαιδικών λεξικών.

1.4.2.2. Παράδειγμα. Σύνταξη ζωολογικού λεξικού

Ως παράδειγμα προτείνουμε τη σύνταξη ενός ζωολογικού λεξικού, το οποίο θα απαρτίζεται από λήμματα των ΛΔ που αφορούν ζώα, αλλά και από νέα λήμματα που θα συντάξουν οι μαθητές σε συνεργασία με το δάσκαλο.

- Αναζήτηση στα ΛΔ των λημμάτων που αφορούν ζώα.
- Αποθήκευση στο Φάκελο των λημμάτων που εντοπίζονται στα ΛΔ και καταγραφή όσων δεν περιέχονται σε αυτά σε ένα αρχείο word.
- Σύνταξη του λημματολογίου, που αποτελείται αφενός από τα λήμματα που υπάρχουν στα ΛΔ και αφετέρου από αυτά που έχουν επισημανθεί ως ελλείψεις ή που τα προτείνουν οι ίδιοι οι μαθητές.
- Επικόλληση του περιεχομένου του φακέλου στο αρχείο word και σύνταξη των λημμάτων που δεν περιλαμβάνονται στα ΛΔ.

λ. κοάλα

ι. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

- **Σώματα Νέων ελληνικών κειμένων**

κοάλα (5) [κοάλα - N+AnI:Nns:Gns:Ans:Vns:Nnp:Gnp:Anp:Vnp]

α. N1215 P001 L002 ... ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ Το τελευταίο των **κοάλα**| «Άσλεϊ η Τυχερούλα». Το κοάλα δέχ...

β. N1215 P002 L003 ...των κοάλα| «Άσλεϊ η Τυχερούλα». Το **κοάλα** δέχεται τις φροντίδες των γιατρών ...

γ. N1215 P003 L004 ...ς των γιατρών| Ένα μοναχικό θηλυκό **κοάλα**, που βρήκε καταφύγιο στην κορυφή ε...

δ. N1215 P003 L005 ...ρόκειται για το μοναδικό από τα 20 **κοάλα** του εθνικού δρυμού της Τιντμπιρίλ...

ε. N1215 P004 L006 ...ειμένου να κατεβάσουν το φοβισμένο **κοάλα**. Η «Άσλεϊ η Τυχερούλα», όπως την ο...

- **Google**

Στην περίπτωση αυτή, κατά την αναζήτησή μας στο διαδίκτυο, δεν αποκλείουμε λεξικά και εγκυκλοπαίδειες, αφού το ζητούμενο δεν είναι να εντοπίσουμε κάποια σημασία μέσα από τις χρήσεις μιας λέξης, αλλά χρειαζόμαστε πηγές για να συλλέξουμε πληροφορίες προκειμένου να συντάξουμε ένα εγκυκλοπαιδικό λήμμα.

α. Κοάλα - Βικιπαίδεια

<el.wikipedia.org/wiki/Κοάλα>

Το **κοάλα** (Φασκόλαρκτος ο στακτόχρους - *Phascolarctos cinereus*) είναι μαρσιποφόρο φυτοφάγο ζώο που ζει στην Αυστραλία, μόνος εκπρόσωπος της...

Ονομασία - Χαρακτηριστικά - Κύκλος ζωής - Διατροφή και Συμπεριφορά

β. Άγρια Ζώα - Το Κοάλα - YouTube

► 2:05 ► 2:05

www.youtube.com/watch?v=J1tq8ZXB_qQ

24 Νοε 2012 - Μεταφορτώθηκε από Eleftherios Katsaros

Ποια είναι τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά του πανέμορφου *Κοάλα* και σε ποιο μοναδικό περιβάλλον ζει; Ο Κύριος Σωστός απαντάει σε ερωτήσεις...

γ. Κοάλα - Φρικηπαίδεια

frikipaideia.wikia.com/wiki/Κοάλα

Τα πάντα όλα, και τα *κοάλα* τίποτα..." - Ο Μέγας Αλέφαντος Χαριτωμένα ζωάκια που τρέφονται με...

δ. Exerevnites.com::Η μαγεία της φύσης::Κοάλα

www.exerevnites.com/content/natur/na_koala

Κοάλα. Πού θα τα συναντήσεις; Τα πιο πολλά και ξακουστά *κοάλα* θα τα συναντήσεις αν ταξιδέψεις μέχρι την Αυστραλία, ειδικά στις ανατολικές περιοχές της.

ε. κοάλα - Βικιλεξικό

el.wiktionary.org/wiki/κοάλα

Flag of Greece.svg Ελληνικά (el) []. WikiLettreMini.svg Η σελίδα αυτή χρειάζεται επέκταση. Βοηθήστε το Βικιλεξικό επεκτείνοντάς την! Friendly Female Koala.JPG ...

στ. Ανέκδοτο: Κοάλα

asteiakia.gr/anekdota/koala

Ανέκδοτο: –Γιατί έπεσε ένα κοάλα από το δέντρο; –Γιατί νόμιζε πως ήταν νεκρό! –Γιατί έπεσε το δεύ..

ζ. Hotel Koala, KosIsland, Greece - koalahotel.gr

[www.koalahotel.gr/Μετάφραση αυτής της σελίδας](http://www.koalahotel.gr/Μετάφραση_αυτής_της_σελίδας)

Hotel Koala in Kos Island located near Kos town center. A friendly, hospitable, family run Hotel.

ii. Βοηθητική χρήση εικόνων

Google εικόνες

iii. Αναζήτηση στα ΛΔ λημμάτων που αφορούν ζώα. Άξονες ορισμών

Είναι προφανές, από τα πρώτα κιόλας αποτελέσματα της αναζήτησης στο Google, ότι το λήμμα αφορά ένα ζώο. Προκειμένου λοιπόν να το περιγράψουμε, ανατρέχουμε πρώτα στα ΛΔ, για να εντοπίσουμε λήμματα που αφορούν ζώα, ώστε να τα αναλύσουμε καταγράφοντας τους άξονες βάσει των οποίων έχουν συνταχθεί οι ορισμοί τους.

Αποθηκεύουμε τα λήμματα στον φάκελο:

Φάκελος

3

Προβολή

Άδειασμα

Σώσιμο

Επαναφορά

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

Φάκελος λημμάτων

Λήμματα Λεξικού Α'-Γ' Δημοτικού

άλογο

[το], ουσιαστικό

✓ Το άλογο είναι ένα μεγάλο ζώο που τρέχει γρήγορα. Όταν φωνάζει, το άλογο χλμιντρίζει.

□ ύππος

🔖 Όταν τρέχουμε πάνω σ' ένα άλογο, κάνουμε ιππασία.

🎵 ά-λο-γο

🔪 'το αγρόκτημα'

γάτα

[η], ουσιαστικό

✓ Η γάτα είναι ένα μικρό ζώο με τέσσερα πόδια, μαλακή γούνα και μυτερά νύχια. Έχει μικρά μυτερά αυτιά και μουστάκια και όταν φωνάζει, νιαουρίζει.

🔖 Το γατάκι είναι το μωρό της γάτας.

🎵 γά-τα

🔪 'το αγρόκτημα'

σκύλος, σκύλα

[ο], [η], ουσιαστικό

✓ 1) Ο σκύλος είναι ένα ήμερο, κατοικίδιο ζώο. Είναι φύλακας του σπιτιού και των ανθρώπων. Κάνει γαβ γαβ, δηλαδή γαβγίζει. 2) Λέμε πως κάποιος είναι σκυλί, όταν έχει πολλή δύναμη και μεγάλη αντοχή.

🎵 σκύ-λος

🔪 'το αγρόκτημα'

— Λέμε και το σκυλί

Σε συνεργασία με τους μαθητές, εντοπίζουμε τους άξονες που χρησιμοποιούνται για τον ορισμό ενός ζώου και αποδομούμε τα σχετικά λήμματα. Το κέρδος από τη διαδικασία αυτή έγκειται στην άσκηση της κριτικής ικανότητας των μαθητών και είναι σαφώς μεγαλύτερο σε σύγκριση με τη διαδικασία της σύνταξης ενός λήμματος με έτοιμους άξονες. Από την άλλη όμως, η διαδικασία αυτή ξεπερνά τις δυνατότητες των παιδιών αυτής της

ηλικίας και επομένως δεν μπορεί να είναι αποδοτική χωρίς τη βοήθεια του εκπαιδευτικού.

Αναλύοντας, λοιπόν, τα παραπάνω παραδείγματα διαπιστώνουμε ότι χρησιμοποιούνται οι εξής άξονες:

- **Μέγεθος:** γάτα: Η γάτα είναι ένα μικρό ζώο. άλογο: είναι ένα μεγάλο ζώο.
- **Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που το κάνουν να ξεχωρίζει από τα άλλα ζώα:** γάτα: μαλακή γούνα και μυτερά νύχια. Έχει μικρά μυτερά αυτιά και μουστάκια.
- **Φωνή:** άλογο: Όταν φωνάζει, το άλογο χλιμιντρίζει. γάτα: όταν φωνάζει, νιαουρίζει. Σκύλος: Κάνει γαβ γαβ, δηλαδή γαβγίζει.
- **Ιδιότητες:** άλογο: Τρέχει γρήγορα. σκύλος είναι ένα ήμερο, κατοικίδιο ζώο.
- **Χρησιμότητα:** Σκύλος: είναι φύλακας του σπιτιού και των ανθρώπων.

iv. Βοηθητική αναζήτηση του λήμματος σε ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες και λεξικά – συμπλήρωση αξόνων

ΛΚΝ

κοάλα το [κοάλα] Ο (άκλ.) : δένδρόβιο μαρσιποφόρο της Αυστραλίας το οποίο τρέφεται με φύλλα ευκαλύπτου.

[λόγ. < αγγλ. koala (από γλ. ιθαγενών της Αυστραλίας)]

- Εξωτερικά χαρακτηριστικά
- Καταγωγή – διαβίωση
- Διατροφή

Wikipedia

Το **κοάλα** (Φασκόλαρκτος ο στακτόχρους - *Phascolarctos cinereus*) είναι μαρσιποφόρο φυτοφάγο ζώο που ζει στην Αυστραλία, μόνος εκπρόσωπος της οικογένειας φασκολαρκτίδες.

Το κοάλα απαντάται σε ολόκληρη την ανατολική ακτή της Αυστραλίας, από την Αδελαΐδα μέχρι το νότιο τμήμα της **χερσονήσου Κέιπ Γιορκ**, και στην ενδοχώρα σε βάθος που εξαρτάται από την παρουσία βροχών που μπορούν να συντηρήσουν δάση **ευκαλύπτου**, τα φύλλα του οποίου αποτελούν και την αποκλειστική τροφή του. Τα Κοάλα της νότιας Αυστραλίας εξοντώθηκαν σε μεγάλη κλίμακα στις αρχές του 20ου αιώνα, αλλά ο πληθυσμός του είδους ανανέωθηκε σε κάποιο βαθμό. Σήμερα τα κοάλα είναι σχεδόν **απειλούμενο** είδος.

- Εξωτερικά χαρακτηριστικά
- Διαβίωση

- Διατροφή
- Κατάσταση προστασίας
- Αποτυπώματα

v. Τελικοί άξονες για τη σύνταξη του άρθρου

Επιλέγουμε τους άξονες που κρίνουμε απαραίτητους για ένα ερμηνευτικό λεξικό του Δημοτικού. Αποφεύγουμε τις λεπτομέρειες που θα μπορούσαμε να συναντήσουμε σε ένα εγκυκλοπαιδικό λεξικό και κρατούμε τα στοιχεία που αποτυπώνουν τις ιδιαιτερότητες του ζώου, το οποίο επιχειρούμε να ορίσουμε.

- Εξωτερικά χαρακτηριστικά
- Καταγωγή – διαβίωση
- Τροφή

vi. Πρόταση για την τελική διαμόρφωση του άρθρου

κοάλα το. μικρόσωμο ζώο με μάρσιπο, που ζει στην Αυστραλία και τρέφεται με φύλλα ευκαλύπτου.

2. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ

Μορφολεξικό. Μορφολογία, λεξιλόγιο και ορθογραφία

Το *Μορφολεξικό* προτείνεται να αξιοποιηθεί διδακτικά προς την κατεύθυνση της διδασκαλίας της μορφολογίας σε σχέση με το λεξιλόγιο και την ορθογραφία, και με παράλληλη χρήση των ΛΔ και του ΛΚΝ.

2.1. Παραγωγή, σύνθεση, ομωνυμία

Το *Μορφολεξικό*, μέσω της μορφολογικής επίγνωσης, μπορεί να υποστηρίξει τόσο τη διδασκαλία της ορθογραφίας όσο και τη διδασκαλία του λεξιλογίου μέσω της παραγωγής (λεξικό οικογενειών λέξεων), της σύνθεσης (πρώτα και δεύτερα συνθετικά) και της ομωνυμίας (ομώνυμα πρώτα και δεύτερα συνθετικά).

Η διδασκαλία της παραγωγής, της σύνθεσης και της ομωνυμίας λειτουργούν ως αποτελεσματικές στρατηγικές κατάκτησης της σημασιολογικής και μορφολογικής επίγνωσης και συμβάλλουν στην κατάκτηση του λεξιλογίου και της ορθογραφίας.

2.1.1. Παραγωγή

Τα ΛΔ παρέχουν πληροφορίες που αφορούν την παραγωγή και συγκεκριμένα σε ορισμένα λήμματα παραθέτουν οικογένειες λέξεων. Το ΛΔ1 παραθέτει με τη μορφή παραδείγματος μια ή περισσότερες λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια ενώ ΛΔ2 τις παραθέτει κανονικά στο αντίστοιχο πεδίο.

ΛΔ1

 αγαπώ

αγαπώ και αγαπάω, αγαπιέμαι, ρήμα

 1) Όταν αγαπάς κάποιον, νιώθεις όμορφα συναισθήματα γι' αυτόν και σου αρέσει να είσαι μαζί του. 2) Όταν αγαπάς κάτι, σου αρέσει πάρα πολύ.

 2) Ο Κώστας αγαπάει πολύ το ποδόσφαιρο. Του αρέσει να πηγαίνει μαζί με το Νίκο στο γήπεδο.

 μισώ

 1) Όταν αγαπάς κάποιον, νιώθεις αγάπη γι' αυτόν. 2) Όταν αγαπάς πολύ κάτι, είναι το αγαπημένο σου. 3) Όταν κάποιος είναι αγαπητός, είναι ευχάριστος και τον αγαπούν οι άλλοι άνθρωποι.

 α-γα-πώ

ΛΔ2

 αγωγή

(η), Ουσιαστικό, Ο24, (α-γω-γή), [λόγ. < αρχ. άγωγή < ἄγω (= οδηγώ)]	1. η καθοδήγηση των μικροτέρων από τους μεγαλύτερους, η ανατροφή, η εκπαίδευση. 2. προσφυγή σε δικαστήρια για δικαιώματα που έχουν παραβιαστεί: ► 1. Η αγωγή και η μόρφωση των νέων αποτελούν υποχρέωση κάθε πολιτείας. 2. Κατέθεσε αγωγή στο δικαστήριο για τα ενοίκια που του χρωστούσαν.	Συνών.: Συνών.: (1) διαπαιδαγώγηση, παιδεία Οικον. Λέξ.: καταγωγή, παραγωγή, αναγωγή, προαγωγή, διαγωγή, συναγωγή, προσαγωγή Προσδιορ.: (1) κοινωνική, κυκλοφοριακή, ηθική, θρησκευτική, ειδική, αισθητική, σεξουαλική
--	--	--

2.1.1.1. Παράδειγμα. Λεξικό οικογενειών λέξεων

Το πιο πρόσφορο ίσως υλικό για τη διδασκαλία της παραγωγής, προς την κατεύθυνση της αξιοποίησης των ΛΔ, είναι οι οικογένειες λέξεων. Και τα δύο ΛΔ εντάσσουν στις πληροφορίες τους τις οικογένειες λέξεων, το ΛΔ1 με τη μορφή παραδείγματος που περιέχει μία ή περισσότερες παράγωγες λέξεις, ενώ το ΛΔ2 τις παραθέτει σε ξεχωριστό πεδίο (2.1.1. Παραγωγή)

2.1.1.1.1. Οδηγός σύνταξης

Το υλικό μπορεί να συγκεντρωθεί ως εξής:

ι. Αξιοποίηση των παραπεμπτικών λημμάτων του ΛΔ1:

αγκάθινος, αγκάθινη, αγκάθινο επίθετο → αγκάθι	
αγκαλιάζω ρήμα → αγκαλιά	
αγοράζω ρήμα → αγορά	
αδιαθεσία [η], ουσιαστικό → αδιάθετος	

ii. Αξιοποίηση των λέξεων που περιέχονται στο “πράσινο τμήμα” του ΛΔ1 (λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια):

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Μορφολογικό

Ομάδα εργασίας

Φάκελος

Προβολή

Άδειασμα

Σώσιμο

Επαναφορά

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

άγκυρα

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση

☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "άγκυρα"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

άγκυρα

[η], ουσιαστικό

☒ Η άγκυρα μοιάζει μ' ένα μεγάλο και βαρύ αγκίστρι που το έχουν δέσει στην άκρη μίας μακριάς αλυσίδας. Όλα τα πλοία έχουν άγκυρα και τη ρίχνουν στο βυθό της θάλασσας για να μένουν σταθερά στο ίδιο μέρος.

☒ Όταν ένα πλοίο αγκυροβολεί, ρίχνει άγκυρα.

☒ ά-γκυ-ρα

☒ 'η θάλασσα'

1

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Μορφολογικό

Ομάδα εργασίας

Φάκελος

Προβολή

Άδειασμα

Σώσιμο

Επαναφορά

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

αεροπλάνο

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση

☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "αεροπλάνο"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

αεροπλάνο

[το], ουσιαστικό

☒ Με το αεροπλάνο μπορούμε να ταξιδεύουμε πετώντας σ' όλο τον κόσμο.

☐ αεροσκάφος

☒ Τα αεροπλάνα προσγειώνονται και απογειώνονται στα αεροδρόμια. Τα οδηγούν οι πιλότοι. Μέσα στα αεροπλάνα δουλεύουν οι αεροσυνοδοί που φροντίζουν τους επιβάτες.

☒ α-ε-ρο-πλά-νο

1

ii. Αξιοποίηση των οικογενειών λέξεων που περιέχονται σε ορισμένα άρθρα του ΛΔ2:

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού**
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολογικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Άδειασμα
- Σώσιμο
- Επαναφορά
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

αγενής

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "αγενής"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

αγενής, -ής, -ές

Επίθετο, Ε9, έμφυχα, (α-γε-νής, γεν. -ούς και -ής, -ούς και -ής, -ούς και -ής, πληθ. -είς, -είς, -ή), [αρχ. άγενής < ά στερ. + γένος]	αυτός που δεν έχει τρόπους καλής συμπεριφοράς.: ► Επειδή είναι αγενής, δεν κάνει εύκολα φίλους.	Συνών.: Αντίθ.: ευγενικός Συνών: αδιάκριτος, αναιδής Οικον. Λέξ.: αγενώς (επίρρ.), αγένεια
---	--	--

1

2.1.1.1.2. Διδακτική αξιοποίηση του λεξικού οικογενειών λέξεων

Η χρησιμότητα ενός λεξικού οικογενειών λέξεων για τη διδασκαλία του λεξιλογίου είναι αυτονόητη, επιπρόσθετα όμως το υλικό του είναι κατάλληλο για τη διδασκαλία της ορθογραφίας.

Παράδειγμα: -ιση, -ηση

i. Αναζήτηση στα ΛΔ: %ιση, %ηση:

%ιση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Μορφολογικό

Ομάδα εργασίας

Αναζήτηση

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "%ιση"

Βρέθηκαν 7 Λήμματα [1 - 7]

⏮ ⏪ ⏩ ⏭

A
B
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ

%ηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Μορφολογικό

Ομάδα εργασίας

Αναζήτηση

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "%ηση"

Βρέθηκαν 19 Λήμματα [1 - 10]

⏮ ⏪ ⏩ ⏭

A
B
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
...

2. Αποθήκευση των λημμάτων στον φάκελο:

%ιση:

Δημοτικού

Φάκελος

6

🔍 Προβολή

📁 Άδειασμα

📄 Σώσιμο

🔄 Επαναφορά

🔍 Τα λήμματά μου

📁 Εισαγωγή λήμματος

Φάκελος λημμάτων

Λήμματα Λεξικού Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

ανακαίνιση

{η}, Ουσιαστικό, Ο28, {α-να-καί-νι-ση, γεν. -ης, -ίσεως, πληθ. -ίσεις, γεν. -ίσεων}, [μπν. ἀνακαίνις < ἀνακαίνιζω < ἀνά + καινός (= καινούργιος)]

δίνω καινούργια μορφή σ' ένα παλιό κτίριο ή χώρο μέσα από διάφορες επισκευές, βελτιώσεις, επιδιορθώσεις:

► Οδηγήθήκαμε σε πλήρη ανακαίνιση του σπιτιού μας.

Συνών.: Συνών.: ανανέωση, αναμόρφωση
Οικον. Λέξ.: ανακαίνιζω, ανακαινιστής, ανακαινιστικός
Προσδιορ.: γενική, μερική, ολική, τέλεια

ανακούφιση

{η}, Ουσιαστικό, Ο28, {α-να-κού-φι-ση, γεν. -ης, πληθ. - }, [αρχ. ἀνακούφισις < ἀνά + κουφίζω < κοῦφος (= ελαφρός)]

ελάφρυνση ή απαλλαγή από σωματικό πόνο ή ψυχικό βάρος:

► Ένισε μεγάλη ανακούφιση από τα καλά αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων.

Συνών.: Συνών.: ξαλάφρωμα
Οικον. Λέξ.: ανακουφίζω, ανακουφιστικός
Προσδιορ.: βαθιά, μεγάλη, προσωρινή, πραγματική, ψυχική

ανάκριση

{η}, Ουσιαστικό, Ο28, {α-νά-κρι-ση, γεν. -ης, -ίσεως, πληθ. -ίσεις}, [αρχ. ἀνάκρισις < ἀνάκρινω]

λεπτομερειακή εξέταση, για να εξακριβωθεί η αλήθεια:

► Ο δράστης ομολόγησε τη ληστεία που διέπραξε ύστερα από πολύωρη ανάκριση.

Σύνθ.: προανάκριση
Οικον. Λέξ.: ανακρίνω, ανακριτής, ανακρίτρια, ανακριτικός
Προσδιορ.: συστηματική, νόμιμη, παράνομη, πολύωρη, εξονυχιστική

Φάκελος

- 🔍 Προβολή
- 📁 Άδειασμα
- 📄 Σώσιμο
- 🔄 Επαναφορά
- 🔍 Τα λήμματά μου
- 👤 Εισαγωγή λήμματος

ανταπόκριση

{η}, Ουσιαστικό, Ο28, {α-ντα-πό-κρι-ση, γεν. -ης, -ίσεως, πληθ. -ίσεις, γεν. -ίσεων}, [μπγν. ανταποκρίσεις < ανταποκρίνομαι]

1. θετική αντίδραση σε κάποιο κάλεσμα. 2. ειδήσεις που στέλνει απεσταλμένος δημοσιογράφος:
► 1. Οι εκκλήσεις των «Γιατρών χωρίς σύνορα» βρήκαν μεγάλη ανταπόκριση. 2. Στην εφημερίδα υπήρχε μια ανταπόκριση από το Πεκίνο.

Συνών.: Συνών.: (2) ρεπορτάζ
Οικον. Λέξ.: ανταποκρίνομαι, ανταποκριτής
Προσδιορ.: (2) τηλεφωνική, αμερόληπτη, εμπιστευτική

απεικόνιση

{η}, Ουσιαστικό, Ο28, {α-πει-κό-νι-ση, γεν. -ης, -ίσεως, πληθ. -ίσεις}, [μεσν. απεικόνισης < από + εικονίζω]

πιστή περιγραφή ενός γεγονότος ή ενός πράγματος:
► Το διήγημά του είναι μια πιστή απεικόνιση της αγροτικής ζωής.

Συνών.: Συνών.: αναπαράσταση
Οικον. Λέξ.: απεικονίζω
Προσδιορ.: πραγματική, πιστή, συνολική

κρίση

{η}, Ουσιαστικό, Ο27, {κρί-ση, γεν. -ης, -εως, πληθ. -εις}, [αρχ. κρίσις < κρίνω]

1. η ικανότητα του ανθρώπου να σκέφτεται λογικά και να καταλήγει σε ορθά συμπεράσματα. 2. η άποψη που εκφράζει κάποιος για πρόσωπα, πράγματα ή καταστάσεις. 3. η απόφαση δικαστηρίου. 4. προβληματική κατάσταση με δυσκολίες και κινδύνους:
► 1. Δεν πρέπει κάποιος να βασίζεται μόνο στις κρίσεις των άλλων. 2. Είναι πολύ αυστηρός στις κρίσεις που κάνει για τους υπαλλήλους του. 3. Η κρίση του δικαστηρίου για τον κατηγορούμενο ήταν αθωωτική. 4. Η αύξηση της τιμής του πετρελαίου προκαλεί οικονομική κρίση.

Συνών.: Συνών.: (3) ετυμηγορία, (4) δοκιμασία
Σύνθ.: έγκριση, σύγκριση, πρόκριση, ανάκριση, διάκριση, ανταπόκριση, υποκρισία, λογοκρισία
Οικον. Λέξ.: κρίνω, κριτής, κριτικός, κριτική, κριτικάρω, κριτήριο, κρίσιμος, κρισιμότητα
Προσδιορ.: (1) εσφαλμένη, επιτόλαιη, βιαστική, πολιτική, δίκαιη, (3) αθωωτική, (4) πετρελαϊκή, νομισματική, οικονομική, τουριστική

%ηση (παραθέτουμε ενδεικτικά):

Φάκελος

- 🔍 Προβολή
- 📁 Άδειασμα
- 📄 Σώσιμο
- 🔄 Επαναφορά
- 🔍 Τα λήμματά μου
- 👤 Εισαγωγή λήμματος

αίτηση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, (αί-τη-ση, γεν. -ήσεως, -ης, πληθ. -ήσεις, γεν. -ήσεων), [αρχ. αίτησις < αἰτώ (= ζητώ)]

γραφτή κυρίως αναφορά σε δημόσια ή άλλη υπηρεσία με την οποία ζητούμε κάτι.:
▶ Υπέβαλε αίτηση στο Δήμο, για να του χορηγήσουν πιστοποιητικό γεννήσεως.

Σύνθ.: απαίτηση, παραίτηση
Προσδιορ.: ενυπόγραφη, πρωτοκολλημένη

αναζήτηση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, (α-να-ζή-τη-ση, γεν. -ής, -ήσεως, πληθ. -ήσεις), [λόν. < αρχ. ἀναζήτησις < ἀναζητῶ]

επίμονη προσπάθεια για να βρεθεί κάποιος ή κάτι, έρευνα.:
▶ Η αναζήτηση στέγης απασχολεί κάθε χρόνο χιλιάδες φοιτητές.

Συνών.: Συών. : διερεύνηση
Οικον. Λέξ.: αναζητώ
Προσδιορ.: άμεση, επίμονη, επίπονη, επιστημονική, συστηματική, πνευματικές (οι), καλλιτεχνικές (οι)

ανοικοδόμηση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, (ά-νοι-κο-δό-μη-ση, γεν. -ής, -ήσεως, πληθ. -ήσεις, γεν. -ήσεων), [αρχ. ἀνοικοδομήσις < ἀνά + οἰκοδομῶ]

1. το χτίσιμο από την αρχή. 2. (μτφ.) ανόρθωση, ανασυγκρότηση.:
▶ 1. Η ανοικοδόμηση της εκκλησίας ύστερα από το σεισμό ήταν αναγκαία. 2. Μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο, οι κυβερνήσεις φρόντισαν για την ανοικοδόμηση των χωρών τους.

Συνών.: Αντίθ. : (1) κατεδάφιση, γκρέμισμα
Συνών.: (1) ανακατασκευή, αναστήλωση, (2) αποκατάσταση
Οικον. Λέξ.: ανοικοδομώ, ανοικοδομητικός

Φάκελος

- 🔍 Προβολή
- 📁 Άδειασμα
- 📁 Σώσιμο
- 🔄 Επαναφορά
- 🔍 Τα λήμματά μου
- 👤 Εισαγωγή λήμματος

αντήχηση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, {α-ντή-χη-ση, γεν. -ης, -ήσεως, πληθ. -ήσεις, γεν. -ήσεων }, [μτγν. αντήχησης < άντηχῶ]	η επανάληψη ενός ήχου από την αντανάκλαση σε κάποια επιφάνεια.: ▶ Η αντήχηση της φωνής του ακούστηκε δυνατά στην άδεια αίθουσα.	Συνών.: Συνών.: αντήλαλος, ηχώ Οικον. Λέξ.: αντηχώ, αντηχητικά (επίρρ.)
---	---	---

απασχόληση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, {α-πα-σχό-λη-ση, γεν. -ης, -ήσεως, πληθ. -ήσεις}, [μτγν. άπασχόλησις < μεταφρ. δάν. αγγλ. employment]	1. δραστηριότητα με ορισμένο θέμα και σκοπό. 2. η εργασία, το επάγγελμα.: ▶ 1. Οι κατασκηνώσεις είναι μια ευχάριστη καλοκαιρινή απασχόληση. 2. Μετά τις σπουδές έρχεται το πρόβλημα της απασχόλησης.	Σύνθ.: υποαπασχόληση Οικον. Λέξ.: απασχολώ Προσδιορ.: (1, 2) ευχάριστη, μόνιμη, προσωρινή, (2) πλήρης
---	---	---

άσκηση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, {ά-σκη-ση, γεν. -ης, -ήσεως, πληθ. -ήσεις, γεν. -ήσεων}, [λόγ. < αρχ. άσκησις < άσκήω]	1. το να γυμνάζει κάποιος το σώμα ή το πνεύμα. 2. πρακτική εφαρμογή σε κάτι που διδάχτηκε θεωρητικά.: ▶ 1. Το σκάκι αποτελεί σπουδαία πνευματική άσκηση. 2. Σήμερα κάναμε δύο ασκήσεις ορθογραφίας.	Συνών.: Συνών.: (1) εκγύμναση, προπόνηση, (1, 2) εξάσκηση Σύνθ.: εξάσκηση, προάσκηση Οικον. Λέξ.: ασκώ, ασκητής, ασκητεύω, ασκητικός, ασκητισμός Προσδιορ.: (1) στρατιωτική, σωματική, (2) γραμματική, πνευματική, (1, 2) εξαντλητική Φράσεις: 1. Άσκηση εκλογικού δικαιώματος 2. Άσκηση ποινικής δίωξης Επεξήγ.: 1. το δικαίωμα να ψηφίζει κάποιος. 2. δικαστικές ενέργειες εναντίον κάποιου που έχει διαπράξει αδίκημα
--	--	--

ii. Αναζήτηση στο λεξικό οικογενειών λέξεων

Για τις ανάγκες του παραδείγματος, ανατρέχουμε στις οικογένειες λέξεων του ΛΔ2 και συγκεκριμένα στα λήμματα που μας επέστρεψε η προηγούμενη αναζήτηση.

iii. Συμπέρασμα

Παρατηρώντας το υλικό, καταλήγουμε επαγωγικά στο συμπέρασμα ότι τα περισσότερα ουσιαστικά που γράφονται με -ι (-ιση) παράγονται από ρήματα σε -ίζω, ενώ αυτά που γράφονται με -ηση παράγονται από ρήματα σε -ώ.

iv. Επιβεβαίωση μέσω της ετυμολογίας

Παραθέτουμε ενδεικτικά:

ΛΔ2 [λόγ. < αρχ. ἄσκησις < ἀσκῶ]

ΛΔ2 [μεσν. απεικόνισις < ἀπό + εἰκονίζω]

v. Ένταξη στον *Ανοιχτό ορθογραφικό οδηγό*

Ανατρέχουμε στις κατηγορίες λαθών και καταγράφουμε τον κανόνα και τα παραδείγματα στην οικεία κατηγορία (λάθη που γίνονται στις καταλήξεις).

2.1.1.2. Συνοπτικός οδηγός δραστηριοτήτων

Οι δραστηριότητες που αποσκοπούν στην αξιοποίηση του *Μορφολεξικού* και θα περιγραφούν εδώ με συντομία προσφέρονται για τη διδασκαλία τόσο του λεξιλογίου όσο και της ορθογραφίας, και η λογική της παράθεσής τους είναι ενδεικτική, ώστε να αποτελέσουν έναυσμα για συμπλήρωση και εμπλουτισμό τους από το δάσκαλο.

i.

- α. Αναζήτηση λέξεων με το επίθημα -είο στα ΛΔ και στο ΛΚΝ.
- β. Αποτύπωση, σε συνεργασία με το δάσκαλο, της σημασίας των λέξεων.
- γ. Καταγραφή συμπερασμάτων για τη σχέση μορφολογίας και σημασίας.
- β. Αναζήτηση του επιθήματος -ειο στο *Μορφολεξικό* και έλεγχος των συμπερασμάτων.

ii.

- α. Επιλογή προθημάτων και επιθημάτων από το *Μορφολεξικό*.
- β. Αναζήτηση των σημασιών τους στο *Μορφολεξικό* από τους μαθητές.
- γ. Επιλογή παραδειγμάτων από τα ΛΔ και το ΛΚΝ και αντιστοίχιση από τους μαθητές στις σημασίες που έχουν καταγράψει.
- δ. Ένταξη των παραδειγμάτων στις αντίστοιχες σημασίες του *Μορφολεξικού*.

iii.

- α. Επιλογή προθημάτων και επιθημάτων από το *Μορφολεξικό*.
- β. Αναζήτηση από τους μαθητές στα ΛΔ και στο ΛΚΝ παράγωγων λέξεων από τα προθήματα και τα επιθήματα που επιλέξαμε, ή επινόηση δικών τους.
- γ. Ένταξη των παραδειγμάτων στις αντίστοιχες σημασίες του *Μορφολεξικού*.

iv.

- α. Επιλογή κειμένου που περιέχει λέξεις παράγωγες με προθήματα ή επιθήματα.
- β. Εντοπισμός από τους μαθητές επιθημάτων και προθημάτων σε λέξεις του κειμένου με τη βοήθεια του *Μορφολεξικού*.

v.

- α. Κατάταξη, σε δύο στήλες, προθημάτων και επιθημάτων από το *Μορφολεξικό* (στην πρώτη στήλη) και λέξεων που παράγονται από αυτά, τις οποίες μπορούμε να δανειστούμε από τα παραδείγματα του *Μορφολεξικού* (στη δεύτερη στήλη).
- β. Αντιστοίχιση από τους μαθητές των λέξεων με τα προθήματα που περιέχουν.

vi.

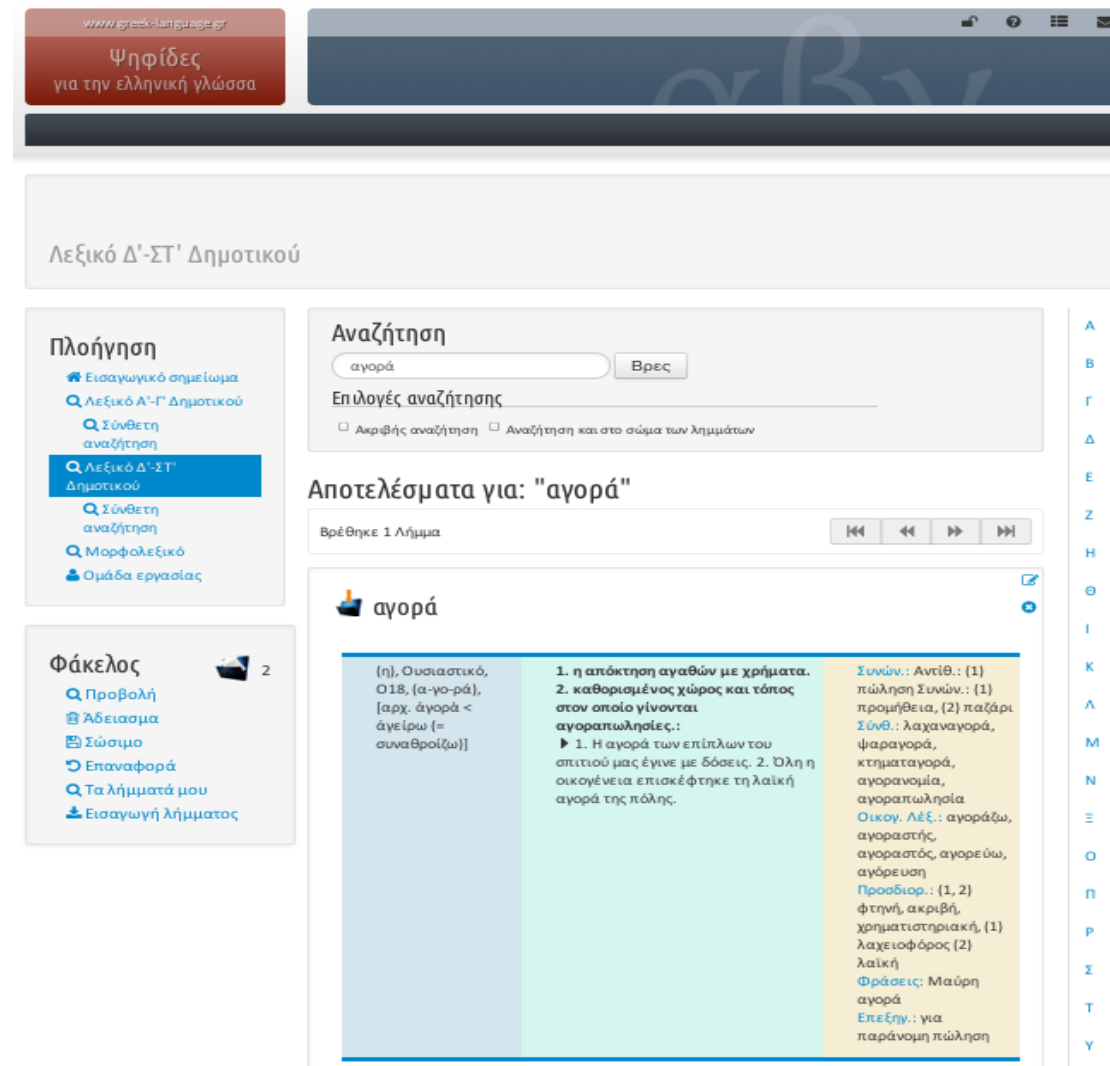
- α. Επιλογή ενός κειμένου στο οποίο παρεμβαίνουμε γράφοντας τα προθήματα και τα επιθήματα με ανορθόγραφο τρόπο.
- β. Διόρθωση των ορθογραφικών λαθών από τους μαθητές με τη βοήθεια του *Μορφολεξικού*.

vii.

- α. Διόρθωση ορθογραφικών λαθών από τους μαθητές σε κείμενα που έχουν συντάξει οι ίδιοι, εστιάζοντας σε λάθη που έχουν επισημανθεί σε προθήματα και επιθήματα (Μορφολογία και ορθογραφία. *Ανοιχτός ορθογραφικός οδηγός* και κατηγορίες λαθών) με τη βοήθεια της κάρτας αυτοδιόρθωσης και του *Μορφολεξικού*.

2.1.2. Σύνθεση

Το ΛΔ2 παραθέτει, σε ορισμένα λήμματα, σύνθετες λέξεις:

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Αναζήτηση
αγορά Βρες

Επιλογές αναζήτησης
☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "αγορά"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

αγορά

(η), Ουσιαστικό, Ο18, (α-γο-ρά), [αρχ. αγορά < αγειρω (= συναθροίζω)]	1. η απόκτηση αγαθών με χρήματα. 2. καθορισμένος χώρος και τόπος στον οποίο γίνονται αγοραπωλησίες. ► 1. Η αγορά των επίπλων του σπιτιού μας έγινε με δόσεις. 2. Όλη η οικογένεια επισκέφτηκε τη λαϊκή αγορά της πόλης.	Συνών. : Αντίθ.: (1) πώληση Συνών. : (1) προμήθεια, (2) παζάρι Σύνθ. : λαχαναγορά, ψαραγορά, κτηματογορά, αγορανομία, αγοραπωλησία Οικον. : Λέξ.: αγοράζω, αγοραστής, αγοραστής, αγοραστής, αγοράζω, αγοράζω Προσδιορ. : (1, 2) φτηνή, ακριβή, χρηματιστηριακή, (1) λαχειοφόρος (2) λαϊκή Φράσεις : Μαύρη αγορά Επεξήγ. : για παράνομη πώληση
---	---	---

Συνεπώς, έχουμε την ευχέρεια να αξιοποιήσουμε το πεδίο αυτό σε συνδυασμό με το Μορφολογικό το οποίο περιέχει επίσης πρώτα και δεύτερα συνθετικά, προκειμένου να σχεδιάσουμε ποικίλες δραστηριότητες με στόχο τη μορφολογική επίγνωση, επιδιώκοντας παράλληλα τη σημασιολογική και την ορθογραφική επίγνωση.

2.1.2.1. Σύνθεση και ορθογραφία

Παράδειγμα 1

Έκλεισα τα μάτια μου. Και τότε έγινε κάτι υπέροχο: σιγά σιγά έσβησε το σημερινό Κολωνάκι. Το δικό μου Κολωνάκι, η δική μου Δεξαμενή, η **συνοικία** των παιδικών μου χρόνων είναι αθάνατη! Οι δρόμοι γεμίζουν **νεοκλασικά** σπίτια, κάθε πόρτα κι ένας φίλος! Οι περισσότεροι δρόμοι είναι **χωματόδρομοι**. Οι πλανόδιοι πωλητές: Ο ψαράς με το πανέρι στο κεφάλι: «Φρέσκα ψάρια, πάρτε φρέσκα ψάρια!». Ο γαλατάς, πρωί και σούρουπο, με τα γιαούρτια ισορροπημένα δεξιά και αριστερά πάνω στη μακριά βέργα: «Γιαούρτι προσοόβειο!». Ο **παγοπώλης** στα σκαλιά της Λουκιανού. Οι φωνές των παιδιών που παίζουν ξένοιαστα στους δρόμους, μέχρι να σκοτεινιάσει, μέχρι ν' ακουστεί η φωνή της μητέρας: «Φροσούλα, Αννούλα, ελάτε, τρώμε!...». (Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού, Άννα Δειμέζη-Καλιότσου, Ξανθόπου 5, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1999)

i.

Εντοπισμός των σύνθετων λέξεων του κειμένου, σε συνεργασία με την τάξη, και ανάλυση στα συνθετικά τους από τους μαθητές.

ii.

Έλεγχος της άσκησης από τους μαθητές με τη βοήθεια του *Μορφολοξικού*.

Παράδειγμα 2

i.

Διερεύνηση του ερωτήματος που αφορά την ορθογραφία της λέξης **συμμετρία (διπλό μ)**, από κοινού με τους μαθητές.

ii.

Αναζήτηση στο ΛΚΝ (συμμ%). Εδώ παραθέτουμε τις 7 από τις 33 εγγραφές.

 συμμάζεμα το [simázema] [Q49](#) : η ενέργεια του συμμαζεύω· μάζεμα. **1α.** συγκέντρωση διασκορπισμένων αντικειμένων: *Άρχισε με το ~ των βιβλίων και μετά μάζεψε και τα ρούχα σου.* **β.** τακτοποίηση: *Το ~ του σπιτιού, συγκύρισμα. Τα μαλλιά σου θέλουν ~.* **2.** περιορισμός: **α.** των διαστάσεων: *Με λίγο ~ θα σταθεί καλύτερα ο γιακάς.* **β.** των κινήσεων ή της δραστηριότητας: *Τα παιδιά θέλουν ~ τώρα που άρχισαν τα σχολεία.* **3.** προστασία ανθρώπου εγκαταλειμμένου.

[συμμαζεύ(ω) -μα με αποβ. του [v] πριν από [m]]

 συμμαζεμός ο [simazemós] [Q17](#) : συμμαζεμα, στην έκφραση κάποιος / κτ. δεν έχει συμμαζεμό, δε συμμαζεύεται: *Αυτό το κορίτσι δεν έχει συμμαζεμό. Συμμαζεμό δεν έχει το σπίτι, έτσι που το αναστάτωσης.*

[συμμαζεύ(ω) -μός με αποβ. του [v] πριν από [m]]

 συμμαζεύω [simazéno] -ομαι [P5.2](#) : ΣΥΝ μαζεύω. **1α.** συγκεντρώνω αντικείμενα που είναι διασκορπισμένα: Συμμαζέψα τα παιχνίδια σου από το πάτωμα. Πρέπει να συμμαζέψω τα βιβλία μου που τα έχω δανείσει εδώ κι εκεί. **β.** τακτοποιώ, τοποθετώ κτ. στη θέση του: Έστρωσα τα κρεβάτια, έβαλα τα ρούχα στα ντουλάπια και άφησα το σπίτι συμμαζεμένο, συγυρι σμένο. Κάναμε μετακόμιση και δε συμμαζεστήκαμε ακόμη, δε συμμαζέψαμε, δε τακτοποιήσαμε τα πράγματά μας. Συμμαζέψε τα μαλλιά σου με το χτενάκι. || (παθ.) περιποιούμαι τον εαυτό μου και το ντύσιμό μου: Συμμαζέψου, μη βγαίνεις έξω αχτένιστη και άντυχη. **2.** περιορίζω τις διαστάσεις, την έκταση. **α.** διπλώνω ή στερεώνω κτ., έτσι ώστε να κονύνει ή να στενέψει: Συμμαζέψε την κουβέρτα, γιατί κρέμεται / τη φούστα, γιατί κρεμάει. ΦΡ και δε συμμαζεύεται, επιτακτικά, ύστερα από παράθεση μιας σειράς μεμπτών ή δυσάρεστων προσώπων, πραγμάτων ή καταστάσεων: Έχουμε διάφορες ναζιστικές, αναρχικές, εξτρεμιστικές οργανώσεις και δε συμμαζεύεται. **β.** (οικ.) συντομεύω ένα κείμενο και συγχρόνως φροντίζω το ύφος του. **3α.** περιορίζω τις κινήσεις και τη δραστηριότητα κάποιου, που θεωρώ ότι έχει παρεκκλίνει από τα όρια της τάξης και της ευπρέπειας: Κοίτα να συμμαζέψεις τα παιδιά σου, που γυρίζουν όλη μέρα στους δρόμους. Από τότε που παντρεύτηκε συμμαζεύτηκε και άφησε τις παρέες και τα ξενύχτια. || (μπτ.) που είναι σεμνός στην εξωτερική εμφάνιση και στη συμπεριφορά: Είναι πολύ συμμαζεμένο κορίτσι. **β.** παίρνω υπό την προστασία μου κτ. που είναι τελείως απροστάτευτος: Έμεινε ορφανός και τον συμμαζέψε μια θεία του. || Τον συμμαζέψε στο σπίτι της, τον έπεισε να μένουν μαζί.

[συμ- (δες συν-) μαζεύω]

 συμμάζωμα το [simázoma] [Q49](#) : (λαϊκότρ.) συμμάζεμα.

[συμμαζώ(νω) -μα]

 συμμαζώνω [simazóno] Ρ αόρ. συμμαζώξα, απαρέμφ. συμμαζώξει : (λαϊκότρ.) συμμαζεύω.

[μσν. συμμαζώνω < συμ- (δες συν-) μαζώνω]

 συμμαθητής ο [simaθitis] [Q7](#) θηλ. **συμμαθήτρια** [simaθitria] [Q27](#) : αυτός που φοιτά ή που φοίτησε στην ίδια τάξη με κτ. ή με κάποιους άλλους μαθητές και στη σχέση του με αυτούς: Με τον Τάκη είμαστε συμμαθητές. Συναντήθηκαν οι παλιές συμμαθήτριες. Ημασταν συμμαθητές στη Σχολή Ευελπίδων. || (επέκτ.) αυτός που πηγαίνει στο ίδιο σχολείο με κτ. άλλο.

[λόγ. < αρχ. συμμαθητής· λόγ. < μσν. συμμαθήτρια < συμμαθη(τής) -τρια]

 συμμαχητής ο [simaχitis] [Q7](#) : αυτός που μετέχει ή μετέσχε σε έναν πόλεμο ή σε μια μάχη μαζί με άλλους μαχητές και στη σχέση του με αυτούς· συμπολεμιστής. || συναγωνιστής. [λόγ. συμ- (δες συν-) μαχητής]

iii.

Εστιάζοντας στο ετυμολογικό μέρος των λημμάτων, προσπαθούμε να αντλήσουμε την απάντηση στο ερώτημα, από κοινού με τους μαθητές.

iv.

Ανατρέχουμε βοηθητικά στο *Μορφολεξικό*, στο λήμμα συν-, και προσθέτουμε τα παραδείγματα που συγκεντρώσαμε.

2.1.2.2. Σύνθεση και *Μορφολεξικό*. Εμπλουτισμός με παραδείγματα

Το *Μορφολεξικό* μπορεί να εμπλουτιστεί με παραδείγματα από το ΛΔ2 και από τα λήμματά του που παραθέτουν σύνθετες λέξεις, επίσης όμως από το ΛΚΝ.

i. Αναζήτηση πρώτων συνθετικών στο *Μορφολεξικό*

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Μορφολεξικό

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολεξικό**
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Άδειασμα
- Σώσιμο
- Επαναφορά
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

κοινολ-

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "κοινολ-"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

 ΚΟΙΝΟ-

α' συνθετικό	σε σύνθετες λέξεις: συνήθως δηλώνει κάτι που:
	►
	1. αναφέρεται στο δημοκρατικό πολίτευμα:
	► κοινοβούλιο.
	2. αναφέρεται στην έννοια 'μαζί με άλλον':
	► κοινοκτημοσύνη, κοινόχρηστος, κοινόβιο.
	3. γίνεται δημόσια:
	► κοινωνιολογώ, κοινοποιώ.

Α
Β
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο

ii. Αναζήτηση στο ΛΚΝ των σύνθετων λέξεων με πρώτο συνθετικό το **κοινο-**

Αποκλείουμε το λ. *κοινο-*, το οποίο δίνει έτοιμες απαντήσεις και, επομένως, ακυρώνει την άσκηση.

- **κοινοβιακός -ή -ό** [kinoβiakós] E1 : που ανήκει ή που αναφέρεται στο κοινόβιο: *Κοινοβιακό μοναστήρι*. ANT ιδιόρρυθμο. *Κοινοβιακή οργάνωση / ζωή*. **κοινοβιακά** ΕΠΙΡΡ. [λόγ. < ελνστ. κοινοβιακός]
- **κοινόβιο** το [kinoónio] O42 : μορφή οργάνωσης της μοναστικής ζωής, σύμφωνα με την οποία οι μοναχοί σπίζονται σε κοινή τράπεζα, δεν έχουν δικά τους χρήματα, δεν πληρώνονται για τα διακονήματά τους και έχουν ηγούμενο. || μορφή κοινής συμβίωσης, συνήθ. ατόμων χωρίς συγγενικούς δεσμούς, καθώς και ο αντίστοιχος χώρος: *Ζουν σε ~. Κατέλαβαν ένα παλιό κτίριο και το έκαναν ~.* [λόγ. < ελνστ. κοινόβιον]
- **κοινοβουλευτικός -ή -ό** [kinoyleftikós] E1 : που ανήκει ή που αναφέρεται στο κοινοβούλιο ή στον κοινοβουλευτισμό: *Κοινοβουλευτική ομάδα*, οι βουλευτές ενός κόμματος: *Στη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος ακούστηκαν αιχμές εναντίον της ηγείας. Κοινοβουλευτική αντιπροσωπεία*, από βουλευτές όλων των κομμάτων. *Κοινοβουλευτικό σύστημα. Κοινοβουλευτική δημοκρατία. Κοινοβουλευτικό καθεστώς*. **κοινοβουλευτικά** ΕΠΙΡΡ. [λόγ. < ελνστ. κοινοβουλευτικός 'που αναφέρεται σε συνδιάσκεψη']
- **κοινοβουλευτισμός** ο [kinoyleftizmós] O17 : (πολ.) πολιτικό σύστημα στο οποίο η κυβέρνηση στηρίζεται στην πλειοψηφία του κοινοβουλίου από το οποίο παίρνει και ψήφο εμπιστοσύνης. [λόγ. κοινοβουλευτ(ικός) -ισμός απόδ. γαλλ. parlementarisme]
- **κοινοβούλιο** το [kinoónio] O40 : **1.** νομοθετικό σώμα από εκλεγμένους αντιπροσώπους του λαού· η βουλή ¹: *Μέλη του κοινοβουλίου*, οι βουλευτές. *Το ευρωπαϊκό ~*. **2.** *Κοινοβούλιο*, το κτίριο στο οποίο συνεδριάζουν οι βουλευτές. [λόγ. < ελνστ. κοινοβούλιον 'γενική συνέλευση']
- **κοινοβιακός -ή -ό** [kinoβiakós] E1 : που ανήκει ή που αναφέρεται στο κοινόβιο: *Κοινοβιακό μοναστήρι*. ANT ιδιόρρυθμο. *Κοινοβιακή οργάνωση / ζωή*. **κοινοβιακά** ΕΠΙΡΡ. [λόγ. < ελνστ. κοινοβιακός]
- **κοινόβιο** το [kinoónio] O42 : μορφή οργάνωσης της μοναστικής ζωής, σύμφωνα με την οποία οι μοναχοί σπίζονται σε κοινή τράπεζα, δεν έχουν δικά τους χρήματα, δεν πληρώνονται για τα διακονήματά τους και έχουν ηγούμενο. || μορφή κοινής συμβίωσης, συνήθ. ατόμων χωρίς συγγενικούς δεσμούς, καθώς και ο αντίστοιχος χώρος: *Ζουν σε ~. Κατέλαβαν ένα παλιό κτίριο και το έκαναν ~.* [λόγ. < ελνστ. κοινόβιον]
- **κοινοβουλευτικός -ή -ό** [kinoyleftikós] E1 : που ανήκει ή που αναφέρεται στο κοινοβούλιο ή στον κοινοβουλευτισμό: *Κοινοβουλευτική ομάδα*, οι βουλευτές ενός κόμματος: *Στη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος ακούστηκαν αιχμές εναντίον της ηγείας. Κοινοβουλευτική αντιπροσωπεία*, από βουλευτές όλων των κομμάτων. *Κοινοβουλευτικό σύστημα. Κοινοβουλευτική δημοκρατία. Κοινοβουλευτικό καθεστώς*. **κοινοβουλευτικά** ΕΠΙΡΡ. [λόγ. < ελνστ. κοινοβουλευτικός 'που αναφέρεται σε συνδιάσκεψη']
- **κοινοβουλευτισμός** ο [kinoyleftizmós] O17 : (πολ.) πολιτικό σύστημα στο οποίο η κυβέρνηση στηρίζεται στην πλειοψηφία του κοινοβουλίου από το οποίο παίρνει και ψήφο εμπιστοσύνης. [λόγ. κοινοβουλευτ(ικός) -ισμός απόδ. γαλλ. parlementarisme]
- **κοινοβούλιο** το [kinoónio] O40 : **1.** νομοθετικό σώμα από εκλεγμένους αντιπροσώπους του λαού· η βουλή ¹: *Μέλη του κοινοβουλίου*, οι βουλευτές. *Το ευρωπαϊκό ~*. **2.** *Κοινοβούλιο*, το κτίριο στο οποίο συνεδριάζουν οι βουλευτές. [λόγ. < ελνστ. κοινοβούλιον 'γενική συνέλευση']
- **κοινοκτημοσύνη** η [kinoctimosíni] O30 : σε ένα κοινωνικό σύνολο, η από κοινού ιδιοκτησία και χρήση των υλικών αγαθών. || (νομ.) στο οικογενειακό δίκαιο, θεσμός βάσει του οποίου ορισμένα περιουσιακά στοιχεία ανήκουν και στους δύο συζύγους. [λόγ. < φρ. κοινο- + κτήμ(α) -οσύνη μπρδ. γαλλ. communauté des biens]
- **κοινολόγηση** η [kinoológisi] O33 : η ενέργεια του κοινολογώ: *Η ~ του δεσμού τους τους δημιούργησε πολλά προβλήματα*. [λόγ. κοινολογη- (κοινολογώ) -σις > -ση]
- **κοινολογώ** [kinoológó] **-ούμαι** P10.9 : κάνω γνωστό σε ένα ευρύτερο κοινό κτ. το οποίο συνήθ. θα ήταν επιθυμητό να παραμείνει κρυφό ή μυστικό: *Αυτά που σου λέω τώρα μην τα κοινολογήσεις. ~ ένα μυστικό. Αποφάσισαν να μην κοινολογήσουν τον αρραβώνα τους*. [λόγ. ενεργ. < αρχ. κοινολογούμαι 'συσκέπτομαι' ενεργ. κατά το γαλλ. communiquer]

- **κοινοποίηση** η [kinoɾpʰiɔsi] Q33 : η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του κοινοποιώ, η έγγραφη γνωστοποίηση μιας απόφασης, μιας διαταγής κτλ. || επίδοση δημόσιου εγγράφου. [λόγ. < μsn. κοινοποίησις < κοινοποιή- (κοινοποιώ) -σις > -ση]
- **κοινοποιώ** [kinoɾiɔ] **-οῦμαι** P10.9 : κάνω κτ. γνωστό σε ένα ευρύτερο κοινό με τρόπο επίσημο, συνήθ. εγγράφως: Κοινοποίησε σε όλους την απόφασή του να παραιτηθεί. || επιδίδω σε κπ. ένα δημόσιο έγγραφο: Δε μου κοινοποιήθηκε ακόμα ο διορισμός / η απόλυση / η μετάθεση. [λόγ. < ελνστ. κοινοποιώ]
- **κοινοπολιτεία** η [kinoɾolitʰia] Q25 : ονομασία που δηλώνει μια μορφή σύνδεσης και συνεργασίας (οικονομικής, πολιτικής, πολιτιστικής κτλ.) ανάμεσα σε ανεξάρτητα κράτη. **α.** Βρετανική Κοινοπολιτεία, ανάμεσα στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από τη μια μεριά και σε μια σειρά από κράτη που υπήρξαν στο παρελθόν βρετανικές αποικίες ή κτήσεις από την άλλη. **β.** Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών, ανάμεσα στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. [λόγ. < ελνστ. κοινοπολιτεία ἡ ιδιότητα μέλους σε κοινόςσ' σημδ. αγγλ. commonwealth]
- **κοινοπραξία** η [kinoɾpraksia] Q25 : συνένωση συγγενικών οικονομικών δραστηριοτήτων, που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα με σκοπό τον έλεγχο της δραστηριότητας και την εξουδετέρωση του μεταξύ τους ανταγωνισμού· (πρβ. καρτέλ): ~ φορτηγών αυτοκινήτων / ατμοπλοϊκών σκαφών. ~ άνθρακα και χάλυβα. [λόγ. < μsn. κοινοπραξία < ελνστ. κοινοπραγία κατά το σχ.: αρχ. εὐπραγία - εὐπραξία]
- **κοινόχρηστος -η -ο** [kinoχristos] E5 : που είναι σε κοινή χρήση, που τον χρησιμοποιούν πολλοί: ~ χώρος. Διατηρείτε καθαρούς τους κοινόχρηστους χώρους. Κοινόχρηστη αυλή / κουζίνα. Υπάρχει έλλειψη από κοινόχρηστους χώρους υπαίθριας αναψυχής. || (ως ουσ.) τα κοινόχρηστα, το χρηματικό ποσό που καταβάλλεται κάθε μήνα και κατ' αναλογία από τους ενοίκους μιας πολυκατοικίας για την αντιμετώπιση των κοινών εξόδων. [λόγ. κοινο- + αρχ. χρηστ(ός) ἡ που μπορεί να χρησιμοποιηθεί -ος]

- **κοινοτοπία** η [kinoɾotʰia] Q25 : σκέψη ή λόγος που έχει χρησιμοποιηθεί πολύ και από πολλούς και στερείται έτσι κάθε πρωτοτυπίας: Γράφω / λέω κοινοτοπίες. Μας αράδιασε ένα σωρό κοινοτοπίες. [λόγ. < φρ. κοι ν(ός) -ο- + τόπ(ος) -ία μπρδ. γαλλ. lieu commun ή αγγλ. common-place κατά τη σημ. της αρχ. λ. τόπος (στη ρητορ.)]
- **κοινότοπος -η -ο** [kinoɾotopos] E5 : για σκέψεις ή λόγια που δεν τα χαρακτηρίζει καμία πρωτοτυπία, καθώς έχουν λεχθεί ή χρησιμοποιηθεί κατά κόρον: Κοινότοπες εκφράσεις. [λόγ. κοινοτοπ(ία) -ος (αναδρ. σχημ.)]

- **κοινόχρηστος -η -ο** [kinoχristos] E5 : που είναι σε κοινή χρήση, που τον χρησιμοποιούν πολλοί: ~ χώρος. Διατηρείτε καθαρούς τους κοινόχρηστους χώρους. Κοινόχρηστη αυλή / κουζίνα. Υπάρχει έλλειψη από κοινόχρηστους χώρους υπαίθριας αναψυχής. || (ως ουσ.) τα κοινόχρηστα, το χρηματικό ποσό που καταβάλλεται κάθε μήνα και κατ' αναλογία από τους ενοίκους μιας πολυκατοικίας για την αντιμετώπιση των κοινών εξόδων. [λόγ. κοινο- + αρχ. χρηστ(ός) ἡ που μπορεί να χρησιμοποιηθεί -ος]

iii. Ένταξη των παραδειγμάτων στις οικείες σημασίες του *Μορφολεξικού*

iv. Τελικός έλεγχος από το ΛΚΝ

- **κοινο-** [ino] & **κοινό-** [inó], όταν κατά τη σύνθεση ο τόνος ανεβαίνει στο α' συνθετικό : α' συνθετικό σε σύνθετες λέξεις· συνήθ. δηλώνει ότι αυτό που εκφράζει το β' συνθετικό: **1.** αναφέρεται στα κοινά, σε πολιτική ζωή σύμφωνη με το δημοκρατικό πολίτευμα: ~βούλιο, ~βουλευτικός. **2.** αναφέρεται: **α.** στην έννοια από κοινού, μαζί με άλλον: ~γαμία, ~κτημοσύνη, ~πραξία· κοινόχρηστος. **β.** στον κοινό καθημερινό λόγο: ~λεξία, κοινόλεκτος. **γ.** στην κοινή ζωή του μοναστηριού: κοινόβιο, ~βιότητα. **3.** γίνεται δημόσια: ~λογώ, ~ποιώ· ~ποίηση. **4.** (επιστ.) ~σάρκιο, ~κύτταρο. [λόγ. < αρχ. κοινο- θ. του επιθ. κοινό(ς) ως α' συνθ.: αρχ. κοι νο-λογούμαι, ελνστ. κοινο-βούλιον ἡ γενική συνέλευση, μsn. κοινό-βιοι]

2.1.2.3. Συνοπτικός οδηγός δραστηριοτήτων

i.

- α. Επιλογή πρώτων και δεύτερων συνθετικών από το *Μορφολεξικό*.
- β. Αναζήτηση των σημασιών τους στο *Μορφολεξικό* από τους μαθητές.
- γ. Επιλογή παραδειγμάτων από τα ΛΔ και το ΛΚΝ και αντιστοίχισή τους με τις σημασίες.
- δ. Ένταξη των παραδειγμάτων στις αντίστοιχες σημασίες του *Μορφολεξικού*.

ii.

- α. Επιλογή πρώτων και δεύτερων συνθετικών από το *Μορφολεξικό*.
- β. Αναζήτηση από τους μαθητές σύνθετων λέξεων στα ΛΔ και στο ΛΚΝ με τα πρώτα και δεύτερα συνθετικά που επιλέξαμε ή / και καταγραφή σύνθετων λέξεων που θα προτείνουν οι μαθητές.
- γ. Ένταξη των παραδειγμάτων στις αντίστοιχες σημασίες του *Μορφολεξικού*.

iii.

- α. Κατάταξη σε δύο στήλες πρώτων και δεύτερων συνθετικών από το *Μορφολεξικό* (στην πρώτη) και σύνθετων λέξεων που προέρχονται από αυτά, οι οποίες μπορεί να είναι παραδείγματα δανεισμένα από το *Μορφολεξικό* (στη δεύτερη).
- β. Αντιστοίχιση των σύνθετων λέξεων με τα πρώτα και τα δεύτερα συνθετικά που περιέχουν.

iv.

- α. Αναζήτηση σύνθετων λέξεων στο ΛΔ2 (αναζήτηση στο σώμα των λημμάτων).
- β. Ανάλυση λέξεων στα συνθετικά τους με τη βοήθεια του *Μορφολεξικού*.

2.1.3. Ομωνυμία: Μορφολογία – σημασία – ορθογραφία

Το ΛΔ2 περιλαμβάνει στο παράρτημά του ειδικό κεφάλαιο για ομώνυμα και παρώνυμα (Παράρτημα). Η διδασκαλία της ομωνυμίας μπορεί να συμπεριλάβει επίσης ομώνυμα πρώτα και δεύτερα συνθετικά με πολλαπλά μαθησιακά οφέλη.

Παράδειγμα: Ομώνυμα πρώτα και δεύτερα συνθετικά: ψηλο-/ψιλο-

Επιλέγουμε δύο ομώνυμα πρώτα συνθετικά, στοχεύοντας στην κατάκτηση από μέρους των μαθητών της σημασιολογικής και ορθογραφικής επίγνωσης, καθώς και της σχέσης ανάμεσα στη σημασία και στην ορθογραφία. Οι μαθητές μπορούν να λύσουν τυχόν απορίες τους όσον αφορά την ορθογραφική διαφοροποίηση των δύο πρώτων συνθετικών ανατρέχοντας απευθείας στο *Μορφολεξικό*. Προτιμότερο όμως είναι να καταλήξουν στην απάντηση αυτή επαγωγικά, συλλέγοντας και εξετάζοντας παραδείγματα, και να χρησιμοποιήσουν το *Μορφολεξικό* μόνο βοηθητικά.

ι. Αναζήτηση στο ΛΚΝ λέξεων με τα πρώτα συνθετικά που έχουμε επιλέξει

Συγκεντρώνουμε όλες τις λέξεις του ΛΚΝ με ένα συγκεκριμένο πρώτο συνθετικό, χρησιμοποιώντας την αναζήτηση τμήματος λέξης. Έτσι θα έχουμε στη διάθεσή μας ικανοποιητικό υλικό προκειμένου τα παιδιά να είναι σε θέση να κάνουν τις παρατηρήσεις τους και να αντιληφθούν γιατί ορθογραφούμε διαφορετικά τα δύο ομώνυμα.

ψηλο%

 ψηλογκαμήλα η [psilogamíla] O25α : (προφ.) ως χλευαστικός χαρακτηρισμός ψηλής και άγαρμπης γυναίκας.

[ψηλο- + γκαμήλα]

 ψηλοκρεμαστός -ή -ό [psilokremastós] [E1](#) : για ρίψη μπάλας προς τα πάνω και ψηλά, ώστε να πέσει κατακόρυφα: *Εστειλε την μπάλα στο κέντρο του γηπέδου με ψηλοκρεμαστό σουτ. Ψηλοκρεμαστή μπαλιά / πάσα. ψηλοκρεμαστά ΕΠΙΡΡ.*

[ψηλο- + κρεμαστός]

 ψηλολέλεκας ο [psilolélekas] [Q5](#) : (προφ.) ως περιγελαστικός χαρακτηρισμός πολύ ψηλού και αδύνατου άντρα: ψηλέας.

[ψηλο- + λέλεκας]

 ψηλόλιγνος -η -ο [psilolígnos] [E5](#) : ψηλός και λεπτός, ψηλός και λυγερός: *Ψηλόλιγνη κοπέλα. Ψηλόλιγνο, γυμνασμένο κορμί.*

[ψηλο- + λιγν(ός) -ος]

 ψηλομύτης ο [psilomítis] [Q11](#) θηλ. **ψηλομύτα** [psilomíta] O25α : ως ειρωνικός χαρακτηρισμός προσώπου του οποίου η συμπεριφορά δείχνει έπαρση, υπεροψία: (πρβ. *επηρμένος, υπερρόπτης, ακατάδεκτος*).

[ψηλο- + μύτ(η) -ης· ψηλομύτ(ης) -α]

 ψηλοτάβανος -η -ο [psilotávanos] [E5](#) : που έχει ψηλό ταβάνι, οροφή. ANT χαμηλοτάβανος: *Ψηλοτάβανο δωμάτιο. Παλιό ψηλοτάβανο σπίτι.*

[ψηλο- + ταβάν(ι) -ος]

 ψηλοτάκουνος -η -ο [psilotákunos] [E5](#) : (για υπόδημα) που έχει ψηλό τακούνι. ANT χαμηλοτάκουνος: *Ψηλοτάκουνες γόβες.*

[ψηλο- + τακού ν(ι) -ος]

ψιλο%

 ψιλοαλεσμένος -η -ο [psiloalezménos] & **ψιλαλεσμένος -η -ο** [psilalezmé nos] E3 : που τον έχουν αλέσει σε πολύ μικρούς κόκκους: *Ψιλοαλεσμένο αλεύρι.*

[ψιλο-, ψιλ(ο)- + αλεσμένος μπτ. του αλέθω]

 ψιλοβρέχει [psilonvɛ̃çi] Ρ αόρ. *ψιλόβρεξε*, απαρέμφ. *ψιλοβρέξει* : πέφτει ψιλή βροχή (ψιχαλίζει) ή απλώς λίγη και κατά αραιά διαστήματα: ~ *όλη την ημέρα.* [ψιλο- + βρέχει]

 ψιλόβροχο το [psilónvɔxo] Q41 : (οικ.) ψιλή και αραιή βροχή· ψιχάλισμα.

[ψιλο- + βροχ(ή) -ο]

 ψιλοδουλειά η [psiloðuɫiá] Q24 : **1.** χειρωνακτική εργασία, έργο που απαιτεί ιδιαίτερη επιδεξιότητα και προσοχή στις μικρές λεπτομέρειες· *λεπτοδουλειά: Έχει πολλή ~ (ένα κέντημα, κόσμημα κτλ.).* **2.** δουλειά, έργο που απαιτεί λίγο χρόνο και προσπάθεια: *Όπου να 'ναι τελειώνουμε· κάτι ψιλοδουλειές μείνανε.* [ψιλο- + δουλειά]

 ψιλοδουλεμένος -η -ο [psiloðuleménos] E3 : που η κατασκευή ή η επεξεργασία του απαιτήσει ιδιαίτερη επιδεξιότητα και προσοχή σε λεπτομέρειες.

[ψιλο- + δουλεμένος μπτ. του δουλεύω]

 ψιλοκόβω [psilokóno] -ομαι Ρ αόρ. *ψιλόκοψα*, απαρέμφ. *ψιλοκόψει*, παθ. αόρ. *ψιλοκόπηκα*, απαρέμφ. *ψιλοκοπεί*, μπτ. *ψιλοκομμένος* : **α.** κόβω σε πολύ λεπτά ή μικρά κομμάτια. **β.** (συνήθ. στη μπτ.) που τον έχουν κόψει σε πολύ λεπτά ή μικρά κομμάτια: *Ψιλοκομμένος καφές / καπνός. Ψιλοκομμένη σαλάτα. Ψιλοκομμένο λάχανο / κρεμμύδι. Πατσάς ψιλοκομμένος.* ΦΡ (λαϊκ.) *τουμπεκί** ψιλοκομμένο.

[ψιλο- + κόβω]

 ψιλοκοπανισμένος -η -ο [psilokopanizménos] E3 : που τον έχουν κοπανίσει, που τον έχουν μετατρέψει σε πολύ μικρά κομμάτια, συνήθ. μέσα σε γουδί: *Μέσα στους κουραμπιέδες βάζουμε και ψιλοκοπανισμένα αμύγδαλα.*

[ψιλο- + κοπανισμένος μπτ. του κοπανίζω]

 ψιλοαλεσμένος -η -ο [psiloalezménos] & **ψιλαλεσμένος -η -ο** [psilalezmé nos] E3 : που τον έχουν αλέσει σε πολύ μικρούς κόκκους: *Ψιλοαλεσμένο αλεύρι.*

[ψιλο-, ψιλ(ο)- + αλεσμένος μπτ. του αλέθω]

 ψιλοβρέχει [psilonvɛ̃çi] Ρ αόρ. *ψιλόβρεξε*, απαρέμφ. *ψιλοβρέξει* : πέφτει ψιλή βροχή (ψιχαλίζει) ή απλώς λίγη και κατά αραιά διαστήματα: ~ *όλη την ημέρα.* [ψιλο- + βρέχει]

 ψιλόβροχο το [psilónvɔxo] Q41 : (οικ.) ψιλή και αραιή βροχή· ψιχάλισμα.

[ψιλο- + βροχ(ή) -ο]

 ψιλοδουλειά η [psiloðuɫiá] Q24 : **1.** χειρωνακτική εργασία, έργο που απαιτεί ιδιαίτερη επιδεξιότητα και προσοχή στις μικρές λεπτομέρειες· *λεπτοδουλειά: Έχει πολλή ~ (ένα κέντημα, κόσμημα κτλ.).* **2.** δουλειά, έργο που απαιτεί λίγο χρόνο και προσπάθεια: *Όπου να 'ναι τελειώνουμε· κάτι ψιλοδουλειές μείνανε.* [ψιλο- + δουλειά]

 ψιλοδουλεμένος -η -ο [psiloðuleménos] E3 : που η κατασκευή ή η επεξεργασία του απαιτήσει ιδιαίτερη επιδεξιότητα και προσοχή σε λεπτομέρειες.

[ψιλο- + δουλεμένος μπτ. του δουλεύω]

 ψιλοκόβω [psilokóno] -ομαι Ρ αόρ. *ψιλόκοψα*, απαρέμφ. *ψιλοκόψει*, παθ. αόρ. *ψιλοκόπηκα*, απαρέμφ. *ψιλοκοπεί*, μπτ. *ψιλοκομμένος* : **α.** κόβω σε πολύ λεπτά ή μικρά κομμάτια. **β.** (συνήθ. στη μπτ.) που τον έχουν κόψει σε πολύ λεπτά ή μικρά κομμάτια: *Ψιλοκομμένος καφές / καπνός. Ψιλοκομμένη σαλάτα. Ψιλοκομμένο λάχανο / κρεμμύδι. Πατσάς ψιλοκομμένος.* ΦΡ (λαϊκ.) *τουμπεκί** ψιλοκομμένο.

[ψιλο- + κόβω]

 ψιλοκοπανισμένος -η -ο [psilokopanizménos] E3 : που τον έχουν κοπανίσει, που τον έχουν μετατρέψει σε πολύ μικρά κομμάτια, συνήθ. μέσα σε γουδί: *Μέσα στους κουραμπιέδες βάζουμε και ψιλοκοπανισμένα αμύγδαλα.*

[ψιλο- + κοπανισμένος μπτ. του κοπανίζω]

 ψιλοκουβέντα η [psilokunéndta] O25α : συζήτηση για όχι ιδιαίτερα σημαντικά θέματα: Το 'ριξαν στην ~ και πέρασε η ώρα.

[ψιλο- + κουβέντα]

 ψιλλολογώ [psilologó] P10.11α : εξετάζω, ελέγχω κτ. ως τις πιο μικρές λεπτομέρειές του, με μεγάλη ή και υπερβολική σχολαστικότητα και προσοχή· λεπτολογώ, ψιλοκοσκινίζω: Τα ψιλλολογείτε πολύ τα πράγματα, ενώ είναι τόσο απλά.

[ψιλο- + -λογώ]

 ψιλοπράγματα τα [psiloprágmatá] & **ψιλοπράματα** τα [psiloprámata] Q48 : (προφ.) **α.** για συνέπεια, ζημιά κτλ. ελάχιστη και ασήμαντη: Μποστά σε όσα έπαθα εγώ, τα δικά σου είναι ~. **β.** ποικίλα μικρά ή και μικρής αξίας αντικείμενα: Δε θ' αργήσω κάτι ~ θα πάρω κι έρχομαι.

[ψιλο- + πράγματα, πράματα]

 ψιλωρωτώ [psilorotó] & **-άω** P10.1α : (προφ.) ρωτώ να μάθω λεπτομέρειες: Τι θες και τα ψιλωρωτάς;

[ψιλο- + ρωτώ]

 ψιλοκουβέντα η [psilokunéndta] O25α : συζήτηση για όχι ιδιαίτερα σημαντικά θέματα: Το 'ριξαν στην ~ και πέρασε η ώρα.

[ψιλο- + κουβέντα]

 ψιλλολογώ [psilologó] P10.11α : εξετάζω, ελέγχω κτ. ως τις πιο μικρές λεπτομέρειές του, με μεγάλη ή και υπερβολική σχολαστικότητα και προσοχή· λεπτολογώ, ψιλοκοσκινίζω: Τα ψιλλολογείτε πολύ τα πράγματα, ενώ είναι τόσο απλά.

[ψιλο- + -λογώ]

 ψιλοπράγματα τα [psiloprágmatá] & **ψιλοπράματα** τα [psiloprámata] Q48 : (προφ.) **α.** για συνέπεια, ζημιά κτλ. ελάχιστη και ασήμαντη: Μποστά σε όσα έπαθα εγώ, τα δικά σου είναι ~. **β.** ποικίλα μικρά ή και μικρής αξίας αντικείμενα: Δε θ' αργήσω κάτι ~ θα πάρω κι έρχομαι.

[ψιλο- + πράγματα, πράματα]

 ψιλωρωτώ [psilorotó] & **-άω** P10.1α : (προφ.) ρωτώ να μάθω λεπτομέρειες: Τι θες και τα ψιλωρωτάς;

[ψιλο- + ρωτώ]

 ψιλόφλουδος -η -ο [psilófluðos] E5 : για καρπούς που έχουν λεπτό εξωτερικό φλοιό· λεπτόφλουδος. ANT χοντρόφλουδος: Ψιλόφλουδα πορτοκάλια / σταφύλια.

[ψιλο- + φλούδ(α) -ος]

ii. Διατύπωση συμπερασμάτων

Μελετώντας τα παραδείγματα οι μαθητές, με τη βοήθεια του δασκάλου, καταλήγουν με επαγωγικό τρόπο στη διατύπωση των συμπερασμάτων τους όσον αφορά τη σημασιολογική διαφοροποίηση του ζεύγους των ομώνυμων πρώτων συνθετικών.

iii. Αναζήτηση στο Μορφολογικό

Έλεγχος των συμπερασμάτων με την αναζήτηση των ομωνύμων στο Μορφολογικό:

The screenshot shows the Morphological Analysis (Μορφολογικό) web application. The interface is divided into several sections:

- Header:** A red banner at the top left reads "Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα" (Digital Tools for the Greek Language). The URL "www.greek-language.gr" is visible in the browser's address bar.
- Navigation:** A vertical sidebar on the right contains a list of Greek letters (Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ) for navigating between different sections.
- Left Sidebar:**
 - Πλοήγηση (Navigation):** A list of links including "Εισαγωγικό σημείωμα", "Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού", "Σύνθετη αναζήτηση", "Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού", "Σύνθετη αναζήτηση", "Μορφολογικό" (highlighted), and "Ομάδα εργασίας".
 - Φάκελος (Folder):** A section titled "Φάκελος" with a folder icon and the number "2". It contains links for "Προβολή", "Άδειασμα", "Σώσιμο", "Επαναφορά", "Τα λήμματά μου", and "Εισαγωγή λήμματος".
- Main Content Area:**
 - Αναζήτηση (Search):** A search bar containing the text "ψηλο-". A "Βρες" (Find) button is next to it. Below the search bar, there are checkboxes for "Ακριβής αναζήτηση" and "Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων".
 - Αποτελέσματα για: "ψηλο-"** (Results for: "ψηλο-"). A progress bar indicates "Βρέθηκε 1 Λήμμα" (1 Lemma found). Navigation buttons (first, previous, next, last) are present.
 - Search Results:** A table displays the results for the search term "ψηλο-". The table has two columns: "το επίθετο ψηλός ως α' συνθετικό" (the adjective ψηλός as the first synthetic component) and "σε σύνθετες λέξεις:" (in compound words:). The result shown is "ψηλοτάβανος, ψηλόσωμος, ψηλομύτης".
 - Page Navigation:** At the bottom of the results section, there are buttons for "«", "1", and "»", indicating the current page is 1 of 1.

www.greek-language.gr
Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Μορφολογικό

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα
Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
Σύνθετη αναζήτηση
Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού
Σύνθετη αναζήτηση
Μορφολογικό
Ομάδα εργασίας

Φάκελος

2
Προβολή
Άδειασμα
Σώσιμο
Επαναφορά
Τα λήμματά μου
Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

ψιλο-

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση
☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "ψιλο-"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

ψιλο-

α' συνθετικό

σε σύνθετες λέξεις:

- 1. δηλώνει ότι αυτό που προσδιορίζεται είναι πολύ λεπτό, έχει μικρό πάχος:
 - ψιλόπετσος, ψιλόφλουδος.
- 2. για τέχνη και γενικά εργασία λεπτή, δύσκολη, που συνεπάγεται ιδιαίτερη προσοχή και ακρίβεια:
 - ψιλοδουλειά.
- 3. δηλώνει ότι κάτι γίνεται σιγά σιγά, με αργό ρυθμό:
 - ψιλοβρέχει.
- 4. λειτουργεί σαν υποκοριστικό:
 - ψιλοζημιά, ψιλοκαθαγιάς, ψιλοδουλεύω, ψιλοκρυωμένος.
- 5. δηλώνει συχνή επανάληψη της ενέργειας ενός ρήματος που έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πολλών μικρών κομματιών:
 - ψιλοκόβω.

iv. Ένταξη παραδειγμάτων στο *Μορφολογικό* και στον *Ανοιχτό Ορθογραφικό Οδηγό*

Εντάσσουμε τα παραδείγματα που επιλέγουμε από τα λήμματα του ΛΚΝ στην οικεία κατηγορία του *Ανοιχτού ορθογραφικού οδηγού* (ομωνυμία).

2.2. Μορφολογία και ορθογραφία. Ανοιχτός ορθογραφικός οδηγός και κατηγορίες λαθών

Το *Μορφολεξικό* είναι σκόπιμο να αξιοποιηθεί επίσης για τη διδασκαλία της ορθογραφίας. Ο δάσκαλος μπορεί να σχεδιάσει ένα ετήσιο πρότζεκτ με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός *Ανοιχτού ορθογραφικού οδηγού*. Η καινοτομία του Οδηγού αυτού έγκειται στο ότι δεν είναι ένας έτοιμος Ορθογραφικός οδηγός, δηλαδή ένα σύνολο κανόνων στους οποίους θα βασιστεί ο μαθητής για να διορθώσει τα λάθη στα κείμενά του, αλλά προτείνεται ως μια δραστηριότητα η οποία λειτουργεί αντίστροφα.

Η σύνταξή του, ανατρέποντας τις συνήθεις πρακτικές εκμάθησης της ορθογραφίας, προκύπτει από τα λάθη του μαθητή και η δομή του ακολουθεί τις κατηγορίες λαθών. Επίσης, όσον αφορά τη χρήση της μεταγλώσσας, αυτή δεν εμφανίζεται κανονιστικά, αλλά προκύπτει επαγωγικά, περιγράφοντας ό,τι ακριβώς παρατηρεί ο μαθητής στα παραδείγματα (διορθωμένων) λαθών που έχει συγκεντρώσει. Τέλος, ο Οδηγός είναι *ανοιχτός*, με την έννοια ότι αποτελεί μια εργασία σε πρόοδο, η οποία παρακολουθεί τη γλωσσική διδασκαλία σε ετήσια βάση ή ακόμη και καθ' όλη τη διάρκεια της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και εμπλουτίζεται συνεχώς με κατηγορίες λαθών και αντίστοιχα παραδείγματα.

Η σύνταξη του Οδηγού βασίζεται στην αρχή της μορφολογικής επίγνωσης και υποστηρίζεται από το *Μορφολεξικό*. Η διδασκαλία θα περιοριστεί στα λάθη που αφορούν τη μορφολογία και, επομένως, δεν στοχεύει σε λάθη που σχετίζονται π.χ. με τη φωνητική και τη φωνολογία ή τον τονισμό. Στον Οδηγό θα μπορούσαν, ωστόσο, να συμπεριληφθούν και λάθη που οφείλονται στην ομωνυμία και συγκεκριμένα στην ομωνυμία προθημάτων, επιθημάτων και πρώτων ή δεύτερων συνθετικών.

Παράδειγμα. Αξιοποίηση Ανοιχτού Ορθογραφικού Οδηγού και κατηγοριών λαθών

Είναι σκόπιμο να επισημάνουμε ότι ο δάσκαλος δεν είναι απαραίτητο να υιοθετήσει το σύνολο της διδακτικής πρότασης, αλλά έναν συνδυασμό των επιμέρους σταδίων ή ακόμα και ένα μόνο στάδιο (π.χ. χρήση της κάρτας αυτοδιόρθωσης).

i. Διδασκαλία κατηγοριών λαθών. Λάθη που συνδέονται με τη μορφολογία

- α. Λάθη στα παραγωγικά επιθήματα (παραγωγικές καταλήξεις).
- β. Λάθη στα κλιτικά επιθήματα (καταλήξεις). Ονοματικό – ρηματικό κλιτικό σύστημα.
- γ. Λάθη σε παράγωγες ή σύνθετες λέξεις.
- δ. Ομωνυμία
 - Σε λέξεις
 - Σε προθήματα, επιθήματα και πρώτα ή δεύτερα συνθετικά
 - Σε κλιτικά επιθήματα

ii. Κάρτα αυτοδιόρθωσης

Εφοδιάζουμε τους μαθητές με μια κάρτα αυτοδιόρθωσης, την οποία συντάσσουμε λαμβάνοντας υπόψη τις κατηγορίες λαθών. Με τη βοήθεια της κάρτας οι μαθητές διορθώνουν μόνοι τους τα ορθογραφικά λάθη:

- Κάνε έναν έλεγχο στις καταλήξεις (*δακρίζω* αντί *δακρύζω*, *αγάπισαν* αντί *αγάπησαν*).
- Κάνε έναν έλεγχο σε προθήματα και επιθήματα.
- Κάνε έναν έλεγχο στα πρώτα ή δεύτερα συνθετικά. Μήπως τα μπέρδεψες με κάποια που είναι ομώνυμα με αυτά; (*ψηλόλιγνος* αντί *ψηλόλιγνος*).
- Μήπως μπέρδεψες μεταξύ τους ομώνυμες λέξεις; (*ρήμα* – *ρίμα*)

iii. Διόρθωση ανορθόγραφου κειμένου από τους μαθητές

Δίνουμε στους μαθητές ένα ανορθόγραφο κείμενο, για να διορθώσουν τα λάθη με τη βοήθεια της κάρτας αυτοδιόρθωσης. Τους ζητούμε να κάνουν την ίδια εργασία και με δικά τους γραπτά.

iv. Αναζήτηση στο Μορφολεξικό

Οι μαθητές ανατρέχουν στο *Μορφολεξικό* για να διορθώσουν λάθη σε προθήματα, επιθήματα, πρώτα και δεύτερα συνθετικά.

ν. Ενημέρωση του *Ανοιχτού ορθογραφικού οδηγού*

Οι μαθητές ενημερώνουν τον Οδηγό με τις διορθωμένες λέξεις, τις οποίες εντάσσουν στις οικείες κατηγορίες λαθών. Για παράδειγμα, η λέξη *ψιλόλιγνος*, που διορθώθηκε σε *ψηλόλιγνος*, εντάσσεται στην κατηγορία που αφορά την ομωνυμία μεταξύ πρώτων συνθετικών.

3. Ετυμολογία

Πληροφορίες ετυμολογικού χαρακτήρα συμπεριλαμβάνονται μόνο στο ΛΔ2. Η ανάγνωση και η αποκρυπτογράφηση του ετυμολογικού τμήματος του λήμματος είναι απαραίτητη, ώστε οι μαθητές να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις πληροφορίες, αλλά και να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες που έχουν ως αντικείμενό τους την ετυμολογία. Ο δάσκαλος αναλαμβάνει να εξοικειώσει τα παιδιά με τις έννοιες που χρησιμοποιούνται στο ετυμολογικό τμήμα (π.χ. δάνειο, αντιδάνειο, μεταφραστικό δάνειο) και να τους παρουσιάσει βασικές πληροφορίες για την ιστορία της γλώσσας, προκειμένου να αντιληφθούν τα στοιχεία που παρατίθενται στο ετυμολογικό τμήμα του λήμματος για την προέλευση λέξεων από την αρχαία ελληνική, την ελληνιστική ή τη μεσαιωνική περίοδο.

3.1. Συνοπτικός οδηγός δραστηριοτήτων

i.

1. Εντοπισμός μέσω της σύνθετης αναζήτησης των λέξεων που προέρχονται από τη γαλλική, την αγγλική ή την ιταλική γλώσσα και αποθήκευσή τους στο φάκελο.
2. Συζήτηση με τους μαθητές για τη σχέση της γλώσσας με τον πολιτισμό και συγκεκριμένα με την επιστήμη και την τεχνολογία.
3. Εντοπισμός των λέξεων που αποτυπώνουν τη σχέση γλώσσας και επιστήμης – τεχνολογίας.

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού**
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολεξικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Άδειασμα
- Σώσιμο
- Επαναφορά
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

ζενίθ

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

- ☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "ζενίθ"

Βρέθηκε 1 λήμμα

⏪ ⏩ ⏴ ⏵

ζενίθ

(το),
Ουσιαστικό,
άκλ., (ζε-νίθ),
[λόγ. < γαλλ.
zénith]

1. το νοητό σημείο του ουρανού που βρίσκεται πάνω από το κεφάλι του παρατηρητή. 2. (μετφ.) το ανώτατο σημείο μιας εξέλιξης, το μεσουράνημα.
► 1. Ο ήλιος βρίσκεται στο ζενίθ της διαδρομής του. 2. Τον 5ο π.Χ. αιώνα ο πολιτισμός της Αθήνας βρέθηκε στο ζενίθ της ακμής του.

Συνών.: Αντίθ.:
{1, 2} ναδίρ
Συνών.: {2}
αποκορύφωμα

⏪ 1 ⏩

Α
Β
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού**
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολογικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Αδειασμα
- Σώσιμο
- Επαναφορά
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

ναδίρ

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "ναδίρ"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

ναδίρ

(το), Ουσιαστικό, άκλ., (να- δίρ), [λόγ. < γαλλ. nadir]	1. το σημείο στο οποίο η κατακόρυφη γραμμή που περνάει από τον παρατηρητή, συναντά προς τα κάτω τον ουράνιο θόλο. 2. το κατώτερο σημείο μιας εξέλιξης, σε αντίθεση με το ζενίθ. ► 1. Το ναδίρ και το ζενίθ βρίσκονται σε αντίθετη κατεύθυνση. 2. Η επίδοσή του βρέθηκε ξαφνικά από το ζενίθ στο ναδίρ.	Συνών.: Αντ.: (1, 2) ζενίθ
---	---	-------------------------------------

ii.

1. Εντοπισμός μέσω της σύνθετης αναζήτησης των λέξεων που προέρχονται από μια συγκεκριμένη ξένη γλώσσα.
2. Αποθήκευσή τους στο φάκελο.
3. Επανάληψη της σύνθετης αναζήτησης στο ΛΚΝ για τον εντοπισμό περισσότερων λέξεων από την ξένη γλώσσα που έχουμε επιλέξει.
4. Αποθήκευσή τους στον αντίστοιχο φάκελο.
5. Αξιοποίηση του υλικού που συγκεντρώσαμε για τη σύνταξη ενός λεξικού με λέξεις που προέρχονται από την ξένη γλώσσα που επιλέξαμε.

iii.

1. Αποθήκευση στο φάκελο όλων των λέξεων που προέρχονται από συγκεκριμένες ξένες γλώσσες: αγγλική, γαλλική, ιταλική, τουρκική κτλ.

2. Παρατήρηση του τρόπου κλίσης των δανείων (κλιτικά επιθήματα – καταλήξεις) και συζήτηση για την ενσωμάτωση των δάνειων λέξεων στο κλιτικό σύστημα της ελληνικής (προσαρμοσμένα δάνεια).

3. Εντοπισμός λέξεων που δεν έχουν ενταχθεί στο κλιτικό σύστημα της ελληνικής και παραμένουν άκλιτες (μη προσαρμοσμένα δάνεια): π.χ. *ζενίθ, ναδίρ, μετρό*.

4. Εντοπισμός στο ΛΚΝ μέσω της σύνθετης αναζήτησης των άκλιτων λέξεων.

5. Επιλογή των δάνειων λέξεων και αποθήκευσή τους στο φάκελο.

iv.

1. Αναζήτηση των λέξεων που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά.

2. Καταγραφή, με τη βοήθεια ενός λεξικού της αρχαίας ελληνικής, των λέξεων που έχουν διατηρήσει τη σημασία τους από τα αρχαία ελληνικά και αυτών που έχουν μεταβάλει τη σημασία τους.

v.

1. Αναζήτηση των λέξεων που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά.

2. Επισήμανση από τους μαθητές των λέξεων που δεν κατανοούν.

3. Εξοικείωση των μαθητών με την έννοια του λόγιου λεξιλογίου (οι λέξεις που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά και οι μαθητές δεν τις κατανοούν συχνά ανήκουν στο λόγιο λεξιλόγιο): π.χ. *αγέλη, αγανακτώ, αγροίκος, άβουλος, αγνοώ, αγορεύω*.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Αξιοποίηση του υλικού ενός άρθρου

Το άρθρο ενός λεξικού περιέχει κατά τεκμήριο αξιόπιστες πληροφορίες, στοιχείο που το καθιστά, εκτός των άλλων, πολύτιμη πρώτη ύλη για να συντάξει ο μαθητής ένα δικό του κείμενο. Περιέχει εξάλλου ποικιλία πληροφοριών: ορισμό, συνώνυμα, εκφράσεις, φράσεις, επίπεδα ύφους, ετυμολογία. Το υλικό αυτό μπορεί να εντοπιστεί, να σχολιαστεί, να αξιολογηθεί από τον εκπαιδευτικό σε συνεργασία με τους μαθητές, και στη συνέχεια να μετασχηματιστεί σε συνεχές κείμενο. Μπορεί δηλαδή να χρησιμοποιηθεί ως καμβάς πάνω στον οποίο ο μαθητής θα συνθέσει πληροφορίες που θα βρει σε διάφορες πηγές, ηλεκτρονικές και μη. Στην ουσία ο μαθητής μαθαίνει να αποκρυπτογραφεί ένα άρθρο λεξικού και να ανασυνθέτει – παραφράζει τις πληροφορίες του. Η εργασία αυτή κινητοποιεί την αυτενέργειά του, αφού δεν του προσφέρει έτοιμες λύσεις, αλλά ένα υλικό με το οποίο μπορεί να αλληλεπιδράσει. Από την άλλη, δεν είναι αβοήθητος στη συγγραφή ενός κειμένου και δεν αντιμετωπίζει την παραγωγή λόγου ως μια χαοτική διαδικασία.

Η δραστηριότητα αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, γιατί επιτυγχάνονται ταυτόχρονα οι εξής στόχοι:

- Ο μαθητής εξασκεί την αφαιρετική του ικανότητα, καθώς αναγκάζεται να επιλέξει τα στοιχεία που του χρειάζονται για να συντάξει το κείμενό του.
- Ο μαθητής εξασκεί επίσης τη συνθετική του ικανότητα, αφού έχει τη δυνατότητα να συνθέσει συγκεκριμένο υλικό από τα ΛΔ, από το ΛΚΝ και από άλλες πηγές.
- Έρχεται αντιμέτωπος με ζητήματα δομής και προβληματίζεται για την ιεράρχηση των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του.
- Προκειμένου να συνθέσει το υλικό του, ανακαλύπτει τις λογικές σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ των επιμέρους στοιχείων και μαθαίνει να χρησιμοποιεί συνδετικές / μεταβατικές λέξεις και φράσεις.
- Ασκείται στην εμπέδωση του λεξιλογίου, καθώς ανατρέχει σε ποικίλα λήμματα και χρησιμοποιεί το υλικό τους.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Θα συντάξουμε δύο εγκυκλοπαιδικά άρθρα για τα λήμματα *κρασί* και *αγορά*, με στόχο να συμπεριληφθούν σε μια ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια που θα απευθύνεται σε μαθητές.

λ. κρασί

1. Άξονες για τη συγγραφή του κειμένου

Δίνουμε έτοιμους τους άξονες στους οποίους θα βασιστεί ο μαθητής για να συντάξει το άρθρο: Ορισμός – ιστορία – είδη – χρήση – συνέπειες.

1. Αναζήτηση στα ΛΔ

ΛΔ1

The screenshot shows the website 'www.greek-language.gr' with a search bar and a sidebar. The main content area displays the search results for the word 'κρασί' (wine) in the 'Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού' (Primary School A'-Gamma Lexicon). The search results show the word 'κρασί' with its definition: '[το], ουσιαστικό. Το κρασί είναι ένα ποτό από σταφύλι και αλκοόλ. Αν κάποιος πει πολύ κρασί, ζαλίζεται και πονάει το κεφάλι του.' and a pronunciation guide 'κρα-σί'.

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολογικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Λδειασμα
- Σώσιμο
- Επανάφορά
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

κρασί

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "κρασί"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

κρασί

[το], ουσιαστικό

☒ Το κρασί είναι ένα ποτό από σταφύλι και αλκοόλ. Αν κάποιος πει πολύ κρασί, ζαλίζεται και πονάει το κεφάλι του.

κρα-σί

2. Αναζήτηση στο ΛΚΝ

 κρασί το [krasi] [Q43](#) : αλκοολούχο ποτό που παρασκευάζεται από τη ζύμωση του μούστου των σταφυλιών: ~ κόκκινο / άσπρο / ροζέ. Γλυκό / μπρούσκο / ξερό ~. Ένα μπουνκάλι παλιό ~, παλαιάς εσοδείας. Δυνατό / ελαφρύ ~. Ξύνισε το ~. Ποτήρι του κρασιού. Ένα ποτήρι ~. Βάλε μου ένα ~! Τον χτύπησε το ~ στο κεφάλι, ζαλίστηκε ή μέθυσε. Δε μιλάει αυτός, μιλάει το ~, για μεθυσμένο. Έκοψε το ~, για κτ. που έπαψε να πίνει. ΦΡ βάζω νερό* στο ~ μου. καλὰ κρασιά!, ως απάντηση σε κτ. που λέει ασυναρτησίες ή ως έκφραση απογοήτευσης για κτ. που δε φαίνεται να πραγματοποιείται. **κρασάκι** το ΥΠΟΚΟΡ: Πίνουμε ένα ~;

[μσν. κρασί(ν) < κρασίον < κράσιον (μετακ. τόνου αναλ. προς τα -ίον: ψωμίον, τυρίον) υποκορ. του αρχ. κρᾶσ(ις) ἰανάμειξ(η) (π.χ. κρασιού με νερό) -ιον]

3. Αξιοποίηση των πληροφοριών του άρθρου

Ο μαθητής επιλέγει τις πληροφορίες που χρειάζεται από το ΛΚΝ, καθοδηγούμενος από τη δομή του άρθρου και τους άξονες που του έχουμε υποδείξει:

- **Ορισμός:** ΛΔ1 ποτό από σταφύλι και αλκοόλ / ΛΚΝ αλκοολούχο ποτό που παρασκευάζεται από τη ζύμωση του μούστου των σταφυλιών.
- **Είδη:** ΛΚΝ κόκκινο / άσπρο / ροζέ. Γλυκό / μπρούσκο / ξερό κρασί.
- **Ιστορία – ετυμολογία:** ΛΚΝ ΦΡ βάζω νερό* στο κρασί μου.
ετυμολογία: [μσν. κρασί(ν) < κρασίον < κράσιον (μετακ. τόνου αναλ. προς τα -ίον: ψωμίον, τυρίον) υποκορ. του αρχ. κρᾶσ(ις) ἰανάμειξ(η) (π.χ. κρασιού με νερό) -ιον]
- **Χρήση – σύνδεση με την κοινωνική ζωή:** ΛΚΝ Ποτήρι του κρασιού. Ένα ποτήρι κρασί. Βάλε μου ένα κρασί! Πίνουμε ένα κρασί;
- **Συνέπειες:** ΛΔ1 Αν κάποιος πει πολύ κρασί, ζαλίζεται και πονάει το κεφάλι του. ΛΚΝ Τον χτύπησε το κρασί στο κεφάλι, ζαλίστηκε ή μέθυσε. Δε μιλάει αυτός, μιλάει το κρασί, για μεθυσμένο. Έκοψε το κρασί, για κτ. που έπαψε να πίνει.
- **Φράσεις με το κρασί:** ΛΚΝ ΦΡ βάζω νερό* στο κρασί μου. καλὰ κρασιά!, ως απάντηση σε κτ. που λέει ασυναρτησίες ή ως έκφραση απογοήτευσης για κτ. που δε φαίνεται να πραγματοποιείται.

4. Παραγωγή κειμένου

Παραθέτουμε ένα κείμενο από το διαδίκτυο (<http://www.asprilexi.com/αποτελέσματα-αναζήτησης?cid=230>), το οποίο προσεγγίζει το ζητούμενο της εργασίας. Το κείμενο που θα συντάξουν οι μαθητές θα μπορούσε να αφιερώσει λιγότερη έκταση στην ιστορία και την

ετυμολογία και να αξιοποιήσει τους υπόλοιπους άξονες.

Το κρασί

Ιστορία (ετυμολογία): Η σύγχρονη και περισσότερο λαϊκή λέξη για τον οίνο είναι *κρασί*. Σύμφωνα με τους ερευνητές της γλώσσας μας, η λέξη εμφανίζεται στους μεσαιωνικούς χρόνους και προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «*κράσις*» (ουσιαστικό *κράσις* και κατάληξη *-ι(ο)ν*) με αρχική μορφή *κράσιον* και κατόπιν *κρασίον*, *κρασίν* και σήμερα *κρασί*. Η λέξη *κράσις* προέρχεται από το αρχαίο ρήμα *κεράννυμι* (= αναμειγνύω, βλ. και τη λέξη *κράμα*), ινδοευρωπαϊκής προέλευσης. Οι αρχαίοι συνήθιζαν να αναμειγνύουν το κρασί τους με νερό και το σκεύος όπου το ανακάτευαν ονομαζόταν *κρατήρ* (*κρατήρας*), ένα μεγάλο πήλινο αγγείο με φαρδύ στόμιο. Αναφέρεται και στον Όμηρο (*Ιλιάς* Γ 295): «*Οἶνον δ' ἐκ κρητῆρος ἀφυσσόμενοι δεπάεσσιν ἔκχεον*», μετάφραση (Δ. Ν. Μαρωνίτης): «Κι ευθύς απ' τον κρατήρα αντλώντας το κρασί στις κούπες». Η γνωστή μας λέξη *κέρασμα* (επίσης από το ρήμα *κεράννυμι*) αρχικά είχε τη σημασία *μείγμα*, μετά σήμαινε το *νερωμένο κρασί* και αργότερα απέκτησε τη σημερινή σημασία. Από το συγγενικό ρήμα της αρχαίας ελληνικής *κίρνημι* (επίσης = αναμειγνύω) προήλθε το μεσαιωνικό ρήμα *κερνάω*, *κερνώ*, που χρησιμοποιούμε μέχρι σήμερα με τη σημασία «προσφέρω ως κέρασμα». Κατά τους αρχαίους χρόνους το νερωμένο κρασί λεγόταν *κεκραμένος οίνος*, ενώ το ανέρωτο *άκρατος* (δηλαδή *μη αναμειγμένος*).

Είδη: Μέχρι πρόσφατα το κρασί που κυριαρχούσε στην περιοχή της Αττικής ήταν η *ρετσίνα* και το *κοκκινέλι*. Σήμερα γενικά πίνεται περισσότερο το λευκό ξηρό κρασί, όπως και το ερυθρό ξηρό. Λιγότερο διαδεδομένα είναι τα ροζέ κρασιά, όπως και τα γλυκά, τα ημίγλυκα και τα αφρώδη.

Χρήση – κοινωνική ζωή: Το κρασί διαδραμάτισε σπουδαιότατο ρόλο σε όλη τη διάρκεια της ελληνικής ιστορίας και του νεοελληνικού λαϊκού πολιτισμού. «*Μιλάει το κρασί*», «*βάζω νερό στο κρασί μου*», «*καλά κρασιά*» είναι μερικές από τις άπειρες εκφράσεις για το κρασί που εξακολουθούμε να χρησιμοποιούμε σήμερα. Το υποκοριστικό *κρασάκι* («*θα πιω ένα κρασάκι*»), η «*κρασίλα*» και τα «*κρασοβάρελο*», «*κρασοπότηρο*», «*κρασοκανάτα*», «*κρασοστάφυλο*», «*κρασοκατάνυξη*», «*κρασοκανάτας*», «*κρασοπατέρας*, «*κρασοπουλειό*» είναι κάποια από τα παράγωγα και σύνθετα της λέξης. Και

φυσικά το κρασί δεν θα μπορούσε να λείπει από τη μαγειρική: «*Κόκορας κρασάτος*», «*χταπόδι κρασάτο*».

*Οι τίτλοι των υποκεφαλαίων είναι δική μας προσθήκη.

λ. αγορά

1. Αναζήτηση στα ΛΔ και στο ΛΚΝ

ΛΔ1

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Πλοήγηση

Εισαγωγικό σημείωμα

Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Σύνθετη αναζήτηση

Μορφολεξικό

Ομάδα εργασίας

Φάκελος

Προβολή

Αδειασμα

Σώσιμο

Επαναφορά

Τα λήμματά μου

Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

αγορά

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☒ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "αγορά"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

αγορά

[η], ουσιαστικό

✓

1) Η αγορά είναι ένα μέρος με πολλά μαγαζιά. 2) Όταν κάνεις μία αγορά, δίνεις χρήματα και παίρνεις κάτι που θέλεις.

✎

1) «Η Ερμού είναι μία από τις κεντρικές αγορές της Αθήνας» είπε η Αθηνά στο θείο Τάκη. 2) «Τι αγορές έκανες σήμερα;» ρώτησε η Αθηνά το θείο Τάκη που γύρισε με δύο τσάντες γεμάτες με ψώνια.

🔖

1) Όταν αγοράζεις κάτι, κάνεις μία αγορά. 2) Ο αγοραστής είναι αυτός που αγόρασε ή που θέλει ν' αγοράσει κάτι.

🎵

α-γο-ρά

—

Δες λαϊκός (λαϊκή αγορά)

A
B
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π

www.greek-language.gr

Ψηφίδες
για την ελληνική γλώσσα

Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού**
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολεξικό
- Ομάδα εργασιών

Φάκελος

- Προβολή
- Άδειασμα
- Σώσιμο
- Επαναφορά
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

αγορά

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Αποτελέσματα για: "αγορά"

Βρέθηκε 1 Λήμμα

αγορά

(η), Ουσιαστικό, Ο18, (α-γο-ρά), [αρχ. αγορά < άγειρω (= συναθροίζω)]	1. η απόκτηση αγαθών με χρήματα. 2. καθορισμένος χώρος και τόπος στον οποίο γίνονται αγοραπωλησίες: ► 1. Η αγορά των επίπλων του σπιτιού μας έγινε με δόσεις. 2. Όλη η οικογένεια επισκέφτηκε τη λαϊκή αγορά της πόλης.	Συνών.: Αντίθ.: (1) πώληση Συνών.: (1) προμήθεια, (2) παζάρι Σύνθ.: λαχαναγορά, ψαραγορά, κτηματογορά, αγορανομία, αγοραπωλησία Οικον. Λέξ.: αγοράζω, αγοραστής, αγοραστός, αγορεύω, αγόρευση Προσδιορ.: (1, 2) φτηνή, ακριβή, χρηματιστηριακή, (1) λαχειοφόρος (2) λαϊκή Φράσεις: Μαύρη αγορά Επεξήγ.: για παράνομη πώληση
---	--	---

« 1 »

Α
Β
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π
Ρ
Σ
Τ
Υ
Φ
Χ
...

ΛΚΝ

Στο ΛΚΝ αναζητούμε το λ. **αγορά**, αλλά και το β' συνθετικό **-αγορά**.

 αγορά η [aɣoɾá] Q24 : 1.η απόκτηση αγαθών έναντι χρημάτων. ANT πώληση: ~ προϊόντων / υπηρεσιών. ~ με πίστωση / με δόσεις / τοις μετρητοίς*. Τιμή / αξία αγοράς. Κλείνω / κάνω / πραγματοποιώ / ακυρώνω μια ~. Διαπραγματεύομαι την ~ ενός ακινήτου / οικοπέδου / αυτοκινήτου. Δάνεια για την ~ πρώτης κατοικίας. Απελευθερώθηκε η ~ συναλλάγματος. **α.** το αγαθό που αποκτιέται έναντι χρημάτων: Σήμερα έκανα μια καλή ~. Δεν έμεινα ευχαριστημένος από τις αγορές που έκανα. **β.** το χρηματικό αντίτιμο που καταβάλλει κάποιος για να αποκτήσει κτ., η αγοραστική αξία: Το δολάριο έχει σήμερα 290 δραχμές ~. Αυτά τα παπούτσια έχουν επτά χιλιάδες ~. **2.** ο τόπος, ο χώρος και οι εγκαταστάσεις όπου γίνονται αγοραπωλησίες: Σκεπαστή / υπαίθρια ~. Τοπική / κεντρική ~. Η ~ της πόλης / του χωριού. Στην ~ παρουσιάστηκε έλλειψη γαλακτοκομικών προϊόντων. || Λαϊκή* ~. **α.** (ειδικότ.) το εμπορικό κέντρο, τα μαγαζιά: Κατέβηκα στην ~ για ψώνια / για να κοιτάξω τις βιτρίνες. Παρά τις εκπτώσεις η ~ ήταν σχεδόν έρημη. Γύρισε από την ~ γεμάτη ψώνια. **β.** το σύνολο των ανθρώπων που σχετίζονται με την αγορά (έμποροι, εργαζόμενοι κτλ.): Τα νέα μαθεύτηκαν σ' όλη την ~. Έμπορος με καλό όνομα στην ~. **γ.** για πόλη ή χώρα που αποτελεί το κέντρο του εμπορίου ορισμένων αγαθών: Το Παρίσι είναι μεγάλη ~ αρωμάτων. **δ.** τόπος διάθεσης, πώλησης προϊόντων: Οι βιομηχανικές χώρες ψάχνουν νέες αγορές για τα προϊόντα τους. Η Κίνα αποτελεί τεράστια ~ για τα προϊόντα της Δύσης. Η Γερμανία είναι η κύρια ~ των ελληνικών καπνών. **3.** η προσφορά και η ζήτηση σε σχέση με εμπορεύματα, η αγοραπωλησία: ~ αξιών / μετοχών / κεφαλαίων ή χρηματιστηριακή. ~ εργασίας / συναλλάγματος. Μέθοδος / έρευνα / ανάλυση της αγοράς. Οι δυνάμεις / οι τάσεις / οι διακυμάνσεις / οι νόμοι της αγοράς. Επικίνδυνα / ελαττωματικά προϊόντα κατέκλυσαν την ~. Νέο προϊόν εμφανίστηκε στην ~. Η κίνηση της αγοράς είναι υψηλή / χαμηλή. || Οικονομία* της αγοράς. Ελεύθερη ~, για αγοραπωλησίες που δεν υπόκεινται σε (εθνικούς ή διεθνείς) κανόνες, ελέγχους ή ρυθμίσεις, αλλά διεξάγονται με μοναδική βάση τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης. Μαύρη* ~. || Φιλανθρωπική ~, διοργάνωση παζαριού, που τα κέρδη του διατίθενται για φιλανθρωπικούς σκοπούς. || Κοινή ~, παλαιότερη ονομασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **4.** (ιστ.) το κέντρο της δημόσιας ζωής στις αρχαίες ελληνικές πόλεις: Η ~ στην αρχαία Αθήνα έγινε το σύμβολο της δημοκρατίας.

[1-3: αρχ. ἀγορά· 4: λόγ. < αρχ. ἀγορά]

 αγορά η [aɣoɾá] Q24 : 1.η απόκτηση αγαθών έναντι χρημάτων. ANT πώληση: ~ προϊόντων / υπηρεσιών. ~ με πίστωση / με δόσεις / τοις μετρητοίς*. Τιμή / αξία αγοράς. Κλείνω / κάνω / πραγματοποιώ / ακυρώνω μια ~. Διαπραγματεύομαι την ~ ενός ακινήτου / οικοπέδου / αυτοκινήτου. Δάνεια για την ~ πρώτης κατοικίας. Απελευθερώθηκε η ~ συναλλάγματος. **α.** το αγαθό που αποκτιέται έναντι χρημάτων: Σήμερα έκανα μια καλή ~. Δεν έμεινα ευχαριστημένος από τις αγορές που έκανα. **β.** το χρηματικό αντίτιμο που καταβάλλει κάποιος για να αποκτήσει κτ., η αγοραστική αξία: Το δολάριο έχει σήμερα 290 δραχμές ~. Αυτά τα παπούτσια έχουν επτά χιλιάδες ~. **2.** ο τόπος, ο χώρος και οι εγκαταστάσεις όπου γίνονται αγοραπωλησίες: Σκεπαστή / υπαίθρια ~. Τοπική / κεντρική ~. Η ~ της πόλης / του χωριού. Στην ~ παρουσιάστηκε έλλειψη γαλακτοκομικών προϊόντων. || Λαϊκή* ~. **α.** (ειδικότ.) το εμπορικό κέντρο, τα μαγαζιά: Κατέβηκα στην ~ για ψώνια / για να κοιτάξω τις βιτρίνες. Παρά τις εκπτώσεις η ~ ήταν σχεδόν έρημη. Γύρισε από την ~ γεμάτη ψώνια. **β.** το σύνολο των ανθρώπων που σχετίζονται με την αγορά (έμποροι, εργαζόμενοι κτλ.): Τα νέα μαθεύτηκαν σ' όλη την ~. Έμπορος με καλό όνομα στην ~. **γ.** για πόλη ή χώρα που αποτελεί το κέντρο του εμπορίου ορισμένων αγαθών: Το Παρίσι είναι μεγάλη ~ αρωμάτων. **δ.** τόπος διάθεσης, πώλησης προϊόντων: Οι βιομηχανικές χώρες ψάχνουν νέες αγορές για τα προϊόντα τους. Η Κίνα αποτελεί τεράστια ~ για τα προϊόντα της Δύσης. Η Γερμανία είναι η κύρια ~ των ελληνικών καπνών. **3.** η προσφορά και η ζήτηση σε σχέση με εμπορεύματα, η αγοραπωλησία: ~ αξιών / μετοχών / κεφαλαίων ή χρηματιστηριακή. ~ εργασίας / συναλλάγματος. Μέθοδος / έρευνα / ανάλυση της αγοράς. Οι δυνάμεις / οι τάσεις / οι διακυμάνσεις / οι νόμοι της αγοράς. Επικίνδυνα / ελαττωματικά προϊόντα κατέκλυσαν την ~. Νέο προϊόν εμφανίστηκε στην ~. Η κίνηση της αγοράς είναι υψηλή / χαμηλή. || Οικονομία* της αγοράς. Ελεύθερη ~, για αγοραπωλησίες που δεν υπόκεινται σε (εθνικούς ή διεθνείς) κανόνες, ελέγχους ή ρυθμίσεις, αλλά διεξάγονται με μοναδική βάση τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης. Μαύρη* ~. || Φιλανθρωπική ~, διοργάνωση παζαριού, που τα κέρδη του διατίθενται για φιλανθρωπικούς σκοπούς. || Κοινή ~, παλαιότερη ονομασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **4.** (ιστ.) το κέντρο της δημόσιας ζωής στις αρχαίες ελληνικές πόλεις: Η ~ στην αρχαία Αθήνα έγινε το σύμβολο της δημοκρατίας.

[1-3: αρχ. ἀγορά· 4: λόγ. < αρχ. ἀγορά]

ΛΚΝ

-αγορά [agorá] : το ουσ. *αγορά* ως β' συνθετικό σε σύνθετα θηλυκά ουσιαστικά· (συχνά οικον.) με α' συνθετικό ουσιαστικό: *κεφαλαι*~, *κτηματ*~, *χρηματ*~, αγοραπωλησία κεφαλαίων, κτημάτων κτλ. || για συναλλαγή και χώρο συναλλαγής: *κρεατ*~, *λαχαν*~, *ψαρ*~.

[λόγ. < ουσ. *αγορά* ως β' συνθ., μπφρδ. αγγλ. market: *χρηματ-αγορά*, *υπερ-αγορά* < αγγλ. money market, super market]

2. Αναζήτηση του λ. *αγορά* στο ΛΔ2 (αναζήτηση στο σώμα των λημμάτων)

Τα αποτελέσματα της αναζήτησης είναι τριάντα οκτώ και από αυτά επιλέγουμε τα παρακάτω (τα αποθηκεύουμε στο φάκελο):

Πλοήγηση

- Εισαγωγικό σημείωμα
- Λεξικό Α'-Γ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Λεξικό Δ'-ΣΤ' Δημοτικού
- Σύνθετη αναζήτηση
- Μορφολογικό
- Ομάδα εργασίας

Φάκελος

- Προβολή
- Λόγισμα
- Σώσιμο
- Επαναφορά
- Τα λήμματά μου
- Εισαγωγή λήμματος

Αναζήτηση

Βρες

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ακριβής αναζήτηση ☐ Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Φάκελος λημμάτων

Λήμματα Λεξικού Δ'-ΣΤ' Δημοτικού

αγορεύω

Ρήμα, Ρ2, (α-γο-ρεύ-ω), (αόρ. αγόρευσα), [λόγ. < αρχ. άγορεύω < αγορά]	(αμτβ.) μιλά σε δημόσια συγκέντρωση, βγάζω λόγο.: ► Ο δικηγόρος αγόρευε για δύο ολόκληρες ώρες στην αίθουσα του δικαστηρίου.	Σύνθ.: απαγορεύω, αναγορεύω, υπαγορεύω Οικον. Λέξ.: αγορά, αγορητής, αγόρευση
--	---	--

κατανάλωση

(η), Ουσιαστικό, Ο28, (κα-τα-νά-λω-ση, γεν. -ης, -ώσεως, πληθ. -ώσεις), [μτγν. κατανάλωσις < καταναλίσκω]	το να χρησιμοποιεί και να ξοδεύει κανείς κάτι, για να ικανοποιήσει τις βιοτικές του ανάγκες.: ► Αυτό το μήνα έκανε μεγαλύτερη κατανάλωση χρημάτων για την αγορά τροφίμων από εκείνη που είχε υπολογίσει.	Συνών.: Αντιθ.: εξοικονόμηση Συνών.: ξόδεμα Σύνθ.: υπερκατανάλωση Οικον. Λέξ.: καταναλώνω, καταναλωτής, καταναλωσμός, καταναλωτικός Προσδιορ.: εσωτερική, ευρεία Φράσεις: Φόρος κατανάλωσης Επεξήγ.: φόρος που συμπεριλαμβάνεται στην τιμή πώλησης ενός προϊόντος
---	---	---

ξοδεύω

Ρήμα, Ρ2, (ξο-δε-ύ-ω), (αόρ. ξόδεψα, παθ. αόρ. ξοδεύτηκα, παθ. μτχ. ξοδε(υ)μένος), [μεσν. < μτγν. ξοδεύω (= αναχωρώ, φεύγω) < έξοδος]	1. (μτβ.) δίνω ένα χρηματικό ποσό, για να αγοράσω κάτι 2. (μτβ.) χρησιμοποιώ ένα αγαθό, για να ικανοποιήσω κάποια ανάγκη μου.: ► 1. Ξόδεψε πολλά χρήματα, για να αγοράσει το σπίτι του. 2. Φέτος ξοδέψαμε πολύ πετρέλαιο για θέρμανση.	Συνών.: Συνών: (1) δαπανώ, πληρώνω, (2) καταναλώνω Σύνθ.: καταξοδεύομαι Οικον. Λέξ.: ξόδεμα, ξόδισμα, ξοδευτής
---	---	--

Α
Β
Γ
Δ
Ε
Ζ
Η
Θ
Ι
Κ
Λ
Μ
Ν
Ξ
Ο
Π
Ρ
Σ
Τ
Υ
Φ
Χ
Ψ
Ω

3. Αποδόμηση άρθρων ΛΔ - Άξονες

Μαζί με τους μαθητές, αποδομούμε τα άρθρα, συμπληρώνουμε το υλικό που προκύπτει από την αναζήτηση του λήμματος στο ΛΔ2 και καταλήγουμε στους εξής άξονες για τη σύνταξη του κειμένου: Ιστορία – Η έννοια της αγοράς σήμερα – Αγορές σε πόλεις, χώρες και χωριά – Τι εννοούν οι οικονομολόγοι με τη λέξη αγορά.

- **Ιστορία:** σημασία ΛΚΝ (σημασία 4), ετυμολογία ΛΚΝ και ΛΔ2, οικογένειες λέξεων ΛΔ2, λ. *αγορεύω* ΛΔ2.
- **Η έννοια της αγοράς σήμερα:** σημασία ΛΔ1, ΛΚΝ (σημασία 1)/ παραδείγματα ΛΚΝ (σημασία 1), ΛΔ2 / λ. *κατανάλωση*, *ξοδεύω* ΛΔ2.
- **Είδη αγορών:** σύνθετα ΛΔ2, ΛΚΝ λ. -αγορά
- **Αγορές σε πόλεις, χώρες και χωριά:** ΛΚΝ (σημασία 2).
- **Τι εννοούν οι οικονομολόγοι με τη λέξη αγορά:** ΛΚΝ (σημασία 3).

4. Παραγωγή κειμένου

Ιστορία

Η λέξη αγορά στα αρχαία ελληνικά σήμαινε το κέντρο της δημόσιας ζωής στις αρχαίες ελληνικές πόλεις. Το λόγιο ρήμα *αγορεύω* σημαίνει μιλώ σε δημόσια συγκέντρωση, βγάζω λόγο. Προέρχεται από την αρχαία λέξη αγορά, όπου οι πολίτες έπαιρναν το λόγο για θέματα της πολιτικής ζωής, δηλαδή αγόρευαν.

Η έννοια της αγοράς σήμερα

Σήμερα η λέξη αγορά έχει σχέση με την οικονομία και όχι τόσο την πολιτική. Αγορά σημαίνει πρώτα απ' όλα απόκτηση αγαθών με χρήματα. Τα αγαθά αυτά είναι προϊόντα, υπηρεσίες αλλά και ό,τι αποτελεί την ακίνητη περιουσία, όπως ένα σπίτι ή ένα οικόπεδο, και την κινητή, όπως ένα αυτοκίνητο. Πολλοί άνθρωποι σήμερα έχουν τη μανία της κατανάλωσης και έτσι ξοδεύουν πολλά χρήματα για να αποκτήσουν αγαθά που χρειάζονται ή νομίζουν ότι χρειάζονται.

Είδη αγορών

Αρκετές λέξεις στη γλώσσα μας έχουν ως δεύτερο συνθετικό τους τη λ. - αγορά και ως πρώτο συνθετικό τους το αγαθό που πωλείται σ' αυτή την αγορά. Στην *κρεαταγορά* βρίσκεις κρέας, από την *ψαραγορά* αγοράζεις ψάρια,

στη λαχαναγορά ψωνίζεις λαχανικά και φρούτα. Υπάρχουν βέβαια και οι άλλες αγορές που δεν είναι και τόσο καθημερινές, αλλά ακούει συχνά γι' αυτές ένα παιδί από την τηλεόραση, χωρίς να καταλαβαίνει και πολλά πράγματα, όπως η κτηματαγορά, η κεφαλαιαγορά, η χρηματαγορά...

Αγορές σε πόλεις, χώρες και χωριά

Αγορά όμως είναι και ο τόπος, ο χώρος και οι εγκαταστάσεις όπου γίνονται οι αγοραπωλησίες. Σε πολλές πόλεις ιδιαίτερο τοπικό χρώμα δίνουν οι λαϊκές αγορές, οι υπαίθριες ή οι σκεπαστές αγορές. Στις σύγχρονες πόλεις η αγορά έχει μεταφερθεί σε μεγάλα και μοντέρνα εμπορικά κέντρα, όπου μαζεύεται πολύς κόσμος για να ψωνίσει αλλά και για να διασκεδάσει. Πολλές μεγάλες και μικρές πόλεις στον κόσμο είναι γνωστές επειδή αποτελούν κέντρα εμπορίου ορισμένων αγαθών. Μια τέτοια πόλη λ.χ. είναι το Παρίσι, που είναι φημισμένη αγορά αρωμάτων.

Τι εννοούν οι οικονομολόγοι με τη λέξη αγορά

Η λέξη αγορά όμως έχει και μια άλλη σημασία αρκετά πιο αφηρημένη και δυσνόητη, και σχετίζεται γενικά με την προσφορά και τη ζήτηση σε σχέση με εμπορεύματα. Τη λέξη αυτή, με αυτή τη σημασία, την ακούμε πολύ συχνά τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της οικονομικής κρίσης σε εκφράσεις όπως “οικονομία της αγοράς”, “οι νόμοι της αγοράς”, “ελεύθερη αγορά”.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΑΣΚΑΛΟ

Θεωρήσαμε χρήσιμο να παραθέσουμε δύο παραδείγματα για την εξοικείωση του ίδιου του δασκάλου με τη διαδικασία της σύνταξης ενός άρθρου. Παρουσιάζουμε τη διαδικασία της σύνταξης αναλυτικότερα, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα παραδείγματα που προορίζονται για το μαθητή, προσαρμόζοντάς τα στις αναζητήσεις και στις δυνατότητες ενός ενηλίκου. Τα παραδείγματα που χρησιμοποιούμε αφορούν τον εμπλουτισμό άρθρων του ΛΚΝ και όχι των ΛΔ, επειδή θεωρούμε ότι πρώτος ο δάσκαλος είναι αυτός που θα πρέπει να αντιμετωπίσει τα λεξικά τα οποία ο ίδιος χρησιμοποιεί, για τις δικές του αναζητήσεις, όχι μόνο ως εργαλεία για την αναζήτηση λέξεων και ως έργα αναφοράς, αλλά και ως διαδραστικά περιβάλλοντα, στα οποία ο ίδιος έχει τη δυνατότητα να παρέμβει. Είναι, επομένως, πιο αποτελεσματικό για την κατάκτηση αυτής της επίγνωσης, να εργαστεί με στόχο τον εμπλουτισμό ενός έγκυρου λεξικού με το οποίο, πιθανότατα, είναι εξοικειωμένος.

Λ. θερμότητιο

ΛΚΝ

 θερμότητιο το [θερμοκῆτιο] Q40 : **1α.** χώρος με γυάλινους τοίχους και οροφή, όπου η θερμοκρασία διατηρείται αρκετά υψηλή και όπου καλλιεργούν ή διατηρούν φυτά, ευαίσθητα στο κρύο, μέσα σε γλάστρες ή σε κιβώτια· σέρα. **β.** κατασκευή παρόμοια με την παραπάνω, σκεπασμένη συνήθ. με πλαστικό, όπου γίνονται μεγάλες καλλιέργειες πρώιμων οπωροκηπευτικών ή λουλουδιών που δεν αντέχουν στις χαμηλές θερμοκρασίες. **2.** (μετεωρ.) φαινόμενο του θερμότητιου, η ιδιότητα της ατμόσφαιρας να συγκρατεί τη θερμική ενέργεια του ήλιου, που φτάνει στο έδαφος, και έτσι να επιτρέπει τη συσσώρευση θερμότητας από τη γη. **3.** (μψ.) για να δηλώσουμε ότι σε ένα περιβάλλον επικρατούν συνθήκες ιδιαίτερης προστασίας και φροντίδας, που βοηθούν στο να αναπτυχθεί κάποιος ή κτ.: *Η οικογένεια είναι το ~ όπου θα μεγαλώσουν τα νέα βλαστάρια του τόπου. Το κρυφό σχολειό υπήρξε το ~ όπου βλάστησε το όραμα της ελεύθερης πατρίδας.* [λόγ. θερμο- + κήπ(ος) -ιον μψφδ. γαλλ. serre chaude]

1. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

ι) Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων (Πύλη για την Ελληνική γλώσσα)

([http://www.greek-](http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/index.html)

[language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/index.html](http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/index.html))

α. Την ονομασία «φαινόμενο του θερμότητιου» την καθιέρωσε το 1822 ο Γάλλος μαθηματικός Φουριέ, θεωρώντας πως ο μηχανισμός με τον οποίο αυξάνεται η θερμοκρασία της ατμόσφαιρας είναι παρόμοιος με αυτόν που αυξάνει τη θερμοκρασία σε ένα **θερμότητιο**.

- β. Αυτό συμβαίνει στα «ηλιακά σπίτια» και στα αγροτικά **θερμοκήπια**.
- γ. Τα καυσαέρια των εργοστασίων και των μέσων μεταφοράς μολύνουν την ατμόσφαιρα και προκαλούν το φαινόμενο του **θερμοκηπίου**.
- δ. Δεν είναι **θερμοκήπιο** αυτό, ονειρεμένη κατάσταση προστασίας όπου θα μας καλλιεργούσε και θα μας φρόντιζε σαν γλαστρούλες κάποια ανώτερη δύναμη, ο καλός θεούλης ίσως.
- ε. Ένα τοίχωμα προς το δρόμο θα φιλοξενεί το εκδοτήριο και τους χώρους υγιεινής, ενώ αδιαφανείς πλάκες γυαλιού θα κρύβουν τα **θερμοκήπια**.
- στ. Σύμφωνα με τον κ. Στράντζαλη, ζημιές έχουν υποστεί οι καλλιέργειες κηπευτικών σε περίπου 4.000 στρέμματα, ενώ ζημιές έχουν υποστεί και περίπου 250 **θερμοκήπια** της περιοχής.
- ζ. Συγκεκριμένα θα πρέπει να διατηρούν μία νυχτερινή θερμοκρασία στο **θερμοκήπιο** ανάλογα με την καλλιέργεια (8°-10° C για τομάτα, 5°-6° C για μαρούλι), να ελέγχουν την καλή λειτουργία του καυστήρα και την πληρότητα των δεξαμενών καυσίμων.

ii) Google

- α. Θερμοκήπιο - Βικιπαίδεια - [\[Translate this page\]](#)
- β. Ένα από τα πρώτα **θερμοκήπια** που φτιάχτηκαν στην Ευρώπη ήταν στη Βοημία περίπου το 1680. Στο **θερμοκήπιο** αυτό καλλιεργήθηκαν οι πρώτες ορχιδέες στην Ευρώπη...
- el.wikipedia.org/wiki/Θερμοκήπιο - 33k - [Cached](#) - [Similar pages](#)
- γ. ΗΓηστο... θερμοκήπιο! - [Pathfinder News](#) - [\[Translate this page \]](#) ΗΓηστο... **θερμοκήπιο!** PATHFINDER. 16 Ιουλ. 05, ανανέωση: 16 Ιουλ. 05. Ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την αλλαγή του κλίματος στον πλανήτη μας... το γνωστό... [news.pathfinder.gr/periscopio/greenhouse_effect.html](#) - 38k - [Cached](#) - [Similar pages](#)
- δ. kathimerini.gr - Έχουν και τα βιολογικά το θερμοκήπιό τους - [\[Translate this page\]](#) 11 Οκτ. 2006... Αυτό είναι στην ουσία ένα **θερμοκήπιο** στο οποίο ακολουθούνται όλοι οι κανόνες της βιολογικής γεωργίας και το οποίο - σε αντίθεση με τα ... [www.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathcommon_2_11/10/2006_1286012](#) - 58k - [Cached](#) - [Similar pages](#)
- ε. ΔΙΠΛΟ ΤΟΞΩΤΟ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ - [\[Translate this page\]](#) Το διπλό τοξωτό **θερμοκήπιο** σαν ενιαίος χώρος επιτρέπει τόσο τη μονοκαλλιέργεια όσο και την πολυκαλλιέργεια και συμβάλλει στην εντατικοποίηση και την ... [www.greenhouses.gr/dual_gr.htm](#) - 23k - [Cached](#) - [Similar pages](#)
- στ. Θερμοκηπιο - [\[Translate this page\]](#) Ο πλανήτης μας δεν είναι παρά ένα

θερμοκήπιο, εκκολαπτήρι, το κουκούλι μας και τίποτε άλλο!
net%20Petalouda%20173.jpg. Υ.Γ : Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, ...
petra.pblogs.gr/tags/thermokipio-gr.html - 20k - [Cached](#) - [Similar pages](#)
ζ. Διερευνητική Μάθηση: ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ - [[Translate this page](#)] ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ **ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ**. Μάθετε να καλλιεργείται και να φροντίζεται φυτά Δημιουργήστε...**Θερμοκήπιο** διαστάσεων 38X25 και διαφανές καπάκι ύψους 18 εκατοστών... Τα **θερμοκήπια** μπορεί να είναι κατασκευασμένα πάνω σε μόνιμους σιδερένιους σκελετούς από γυαλί ή μπορεί να είναι από πλαστικό, που στηρίζεται πάνω σε ξύλινο...
www.livopedia.gr/index.php/Θερμοκήπιο - 34k - [Cached](#) - [Similar](#)
η. File Format: PDF/Adobe Acrobat - [View as HTML](#)[PDF] [talent management 31.indd](#) - [[Translate this page](#)] **Θερμοκήπια ταλέντων**. Η αξιοποίηση της δεξαμενής **ταλέντων** αποτελεί μια πρώτη πρόκληση για τα στελέχη διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού. Πέραν της εξασφάλισης...
www.hrpassport.gr/articles/hr/talentmanagement31.pdf - [Similar pages](#)
θ. **[DOC]ΜΑΥΡΗ ΤΟΥΛΙΠΑ** - [[Translate this page](#)] File Format: Microsoft Word - [View as HTML](#) Δεν μας αρέσει η ιδέα της προχειρότητας και της τυχαίας εμφάνισης των "**ταλέντων**" σε ορισμένα αγωνίσματα μόνον. Κύριοι του ΣΕΓΑΣ, δημιουργήστε **Θερμοκήπια** ! ... pages

2. Καταγραφή σημασιών

- α. φαινόμενο θερμοκηπίου
- β. το αγροτικό θερμοκήπιο
- γ. φαινόμενο του θερμοκηπίου
- δ. το θερμοκήπιο μεταφορικά
- ε. το αγροτικό θερμοκήπιο
- στ. το αγροτικό θερμοκήπιο
- ζ. το αγροτικό θερμοκήπιο

α, γ → σημασία I – ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ

β, ε, στ, ζ → σημασία II – ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ

δ → σημασία III – ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Google

η, θ → σημασία IV - ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Ταξινόμηση σημασιών

1α. Σημασία II

1β. Σημασία I

2α. Σημασία III

2β. Σημασία IV

Αναζήτηση παραδειγμάτων

Από την αναζήτησή μας στο διαδίκτυο.

Πρόταση για την τελική διαμόρφωση του άρθρου

θερμοκήπιο το [θερμoκ'ίριο] O40 : **1.** χώρος με τοίχους και οροφή από γυαλί ή πλαστικό, όπου η θερμοκρασία διατηρείται αρκετά υψηλή είτε για την καλλιέργεια ή τη διατήρηση φυτών ευαίσθητων στο κρύο είτε για την καλλιέργεια πρώιμων οπωροκηπευτικών και λουλουδιών (πρβ. *σέρα*): *Προϊόντα / καλλιέργειες θερμοκηπίου. Εγκαταστάσεις θερμοκηπίου.* **2.** (μετεωρ.) *φαινόμενο θερμοκηπίου*, η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας τη γης που οφείλεται στην απορρόφηση της ηλιακής ακτινοβολίας από την ατμόσφαιρα και αποδίδεται στη συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων: *Το φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι πιθανό να προκαλέσει κλιματολογικές αλλαγές.* **3.** (μτφ.) περιβάλλον στο οποίο επικρατούν ιδιαίτερες συνθήκες που βοηθούν στο να αναπτυχθεί κάποιος ή κτ.: *Η οικογένεια είναι το ~ όπου θα μεγαλώσουν τα νέα βλαστάρια του τόπου. ~ νέων ηθοποιών*, φυτώριο. [λόγ. *θερμο-* + *κήπ(ος)* -ιον μτφρδ. γαλλ. *serre chaude*]

Λ. ιστός

Στο λήμμα αυτό χρησιμοποιούμε και ξενόγλωσσα λεξικά (της αγγλικής γλώσσας), επειδή η νέα σημασία που θέλουμε να προσθέσουμε στη λέξη είναι όρος της πληροφορικής και επομένως μπορούν να μας φανούν χρήσιμα. Επίσης, είναι χρήσιμη εμπειρία για το δάσκαλο να ανακαλύψει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αξιοποιήσει τη γλωσσομάθεια των μαθητών, ιδιαίτερα των τελευταίων τάξεων.

Αναζήτηση στο ΛΚΝ

 ιστός¹ ο [istós] Q17 : (λόγ.) **1.** ~ πλοίου, κατάρτι ή άρμπουρο. **2.** ~ σημαίας, κοντάρι, κοντός: *Η σημαία κυμάτιζε στον ιστό.* **3.** Υφαντικός ~, αργαλειός.

[λόγ. < αρχ. *ιστός*]

 ιστός² ο : (βιολ.) **1.** άθροισμα κυτάρων που έχουν μια όμοια υφή, κατασκευή και λειτουργία: *Ζωικοί ιστοί. Επιθηλιακός / ερειστικός / μυϊκός / νευρικός ~. Φυτικός ~. Συνδετικός* ~.* **2.** Ο ~ της αράχνης, το λεπτό πλέγμα που κατασκευάζει η αράχνη.

[λόγ.: **1:** αρχ. *ιστός* 'υφάδι' σημδ. γαλλ. *tissue*· **2:** αρχ. *ιστός*]

1. Αναζήτηση στο διαδίκτυο

ι) Νέων Ελληνικών Κειμένων (Πύλη για την Ελληνική γλώσσα)

- α. N0994P007L019...α θεμέλια του ίδιου του κοινωνικού **ιστού**. Tout va - Anything goes. | Η κοινω... κοινωνικός ιστός
- β. N1779P007L015...τήσουν τη μεταμόσχευση οργάνων και **ιστού** με εναλλακτικές λύσεις που παράγον... βιολογικός ιστός
- γ. N2156P003L006...τεΐνες για την ανάπτυξη του μυϊκού **ιστού**, τροφές πλούσιες σε βιταμίνες, όπω... βιολογικός ιστός
- δ. N0234P007L029...άνωση τραυμάτισαν ανεπανόρθωτα τον **ιστό** της ελληνικής πολιτικής. Στο διεθν... κοινωνικός ιστός
- ε. N1531P005L009...πλεξαν έναν αξιοσημείωτο οικιστικό **ιστό** γύρω από τον Λούσιο και τον αναγνώ... πολεοδομικός ιστός
- στ. N0537P010L028...ωσε να διαβρώσει τον κοινωνικό μας **ιστό**, να αποκαλύψει αθλιότητες, να δείξ... κοινωνικός ιστός
- ζ. N1689P019L037...χει παύσει να υπάρχει ο συνεκτικός **ιστός** μεταξύ γιατρού και πολιτών. Οι Έλλ...εκφρ σύνδεση
- η. N1886P008L026...γνώσεις. Ο θεματικός και γλωσσικός **ιστός** του, ποικίλος και πλούσιος, με τις...
- θ. M7618P009L025...α πρώτα φώτα και να κρεμάνε στους **ιστούς** τα λάβαρα της παλιγγενεσίας.| the...κοντάρι
- ι. M1701P004L004... τα πάντα. Ακόμη και τον περίτεχνο **ιστό** της αράχνης που εικονίζει η φωτογρ... ιστός της αράχνης
- ια. M2838P004L008... και να βγάλουμε το σταυρό από τον **ιστό** της σημαίας. Ε, αυτά δεν τα θέλουμ... κοντάρι της σημαίας
- ιβ. M3831P003L011...υγείας για τη χρησιμοποίηση ζωικών **ιστών** σε ανθρώπους. Ο στόχος είναι να υπ...βιολογικός ιστός
- ιγ. P4770P007L012... πυρήνα του σημερινού πολεοδομικού **ιστού** της Κέρκυρας.| Έγχρωμο χαρακτηριστικό τ...πολεοδομικός ιστός
- ιδ. P2860P002L002...ρξή μας, υφαίνοντας μαζί και τους **ιστούς** των σκέψεών μας, των σχέσεών μας,... μεταφορικά

ιε. P1042P005L007...ίς από τα "ταξίδια" στον Παγκόσμιο **ιστό**....

Πληροφορική /παγκόσμιος ιστός

ιστ. P1431P011L052...λλειος πτέρνα 3. δούρειος ίππος 4. **ιστός** της Πηνελόπης| 6. Σε ποιες περιπτώ... υφαντικός ιστός

ιζ. P1446P064L342...ίκτυο και ειδικότερα τον παγκόσμιο **ιστό** (Web) με μια αναλογία. Ας φανταστο... Πληροφορική /παγκόσμιος ιστός

ιη. P4770P037L130...ναφέρθηκαν προκύπτει ότι ο αστικός **ιστός** της Κέρκυρας, ήδη από τα πρώτα χρό... αστικός ιστός

2. Καταγραφή σημασιών

α. κοινωνικός ιστός

β. βιολογικός ιστός

γ. βιολογικός ιστός

δ. κοινωνικός ιστός

ε. πολεοδομικός ιστός

στ. κοινωνικός ιστός

ζ. συνεκτικός ιστός – έκφρ.

η. «θεματικός και γλωσσικός ιστός» – μεταφορά

θ. κοντάρι

ι. ιστός αράχνης

ια. κοντάρι

ιβ. βιολογικός ιστός

ιγ. πολεοδομικός ιστός

ιδ. ιστός της σκέψης

ιε. παγκόσμιος ιστός – πληροφορική

ιστ. υφαντικός ιστός

ιζ. παγκόσμιος ιστός

ιθ. αστικός ιστός

α, δ, στ → σημασία I – κοινωνικός ιστός

β, γ, ιβ → σημασία II – βιολογικός ιστός

ε, ιγ → σημασία III – πολεοδομικός ιστός

ζ → έκφρ. συνεκτικός ιστός

η → σημασία IV – θεματικός + γλωσσικός ιστός / μεταφορά

θ, ια → σημασία V – κοντάρι
ι → σημασία VI – ιστός αράχνης
ιδ → σημασία VII – ιστός σκέψης / μεταφορά
ιε, ιζ → σημασία VIII – πληροφορική – παγκόσμιος ιστός
ιστ → σημασία IX – υφαντικός ιστός
ιθ → σημασία X – αστικός ιστός

3. Ταξινόμηση σημασιών

- 1α. σημ. V: κοντάρι
- 2α. σημ. VI: ιστός αράχνης
- 2β. σημ. IX: υφαντικός ιστός
- 2γ. σημ. IV + VII: μεταφορά
- 2δ. σημ. I, III, X: μεταφορά
- 3. σημ. II: όρος της βιολογίας
- 4. σημ. VIII: όρος της πληροφορικής

4. Επιλογή παραδειγμάτων

Από την αναζήτησή μας στο διαδίκτυο.

5. Βοηθητική χρήση ηλεκτρονικών ξενόγλωσσων λεξικών

- **Oxford Dictionary**

noun **1** a network of fine threads constructed by a spider, used to catch its prey. **2** a complex system of interconnected elements. **3 (the Web)** short for WORLD WIDE WEB. **4** a membrane between the toes of a swimming bird or other aquatic animal. **5** a roll of paper used in a continuous printing process. **6** a piece of woven fabric.

- **Merriam Webster**

a part of the Internet accessed through a graphical user interface and containing documents often connected by hyperlinks — called also *Web*

- **Cambridge**

the Web (INTERNET) noun [S]

the system of connected documents on the Internet, which often contain colour pictures, video and sound, and which can be searched for information

about a particular subject:

*Jane's been **surfing** the Web all morning.*

- **CCI Computer**

The Web

The World Wide Web (WWW). A hypermedia-based system for browsing Internet sites. It is named the Web because it is made of many sites linked together; users can travel from one site to another by clicking on hyperlinks. Text, graphics, sound, and video can all be accessed with browsers like Mosaic, Netscape, or Internet Explorer. The Web can also be accessed with text-only browsers like Lynx.

6. Τελική διαμόρφωση άρθρου

ιστός¹ ο [istós] Ο17 : (λόγ.) **1α.** μακρύ κυλινδρικό κοντάρι ή μεταλλικός σωλήνας, όπου στηρίζονται τα πανιά του πλοίου· κατάρτι ή άρμπουρο. **β.** κοντάρι, κοντός σημαίας: *Η σημαία κυμάτιζε στον ιστό.* **2α.** Υφαντικός ~, αργαλειός. || Ο ~ της αράχνης, το λεπτό πλέγμα που κατασκευάζει η αράχνη. **β.** (μτφ.) η διάρθρωση, η πλοκή ενός λογοτεχνικού, θεατρικού ή κινηματογραφικού έργου: *Η συγγραφέας υφαίνει αριστοτεχνικά έναν ιστό διήγησης γύρω από τους δύο κεντρικούς ήρωες.* **γ.** (αρχιτ.) πολεοδομικός ~, δομημένη οικιστική ενότητα: *Ο παραδοσιακός πολεοδομικός ~ διασώζεται σε πολλά τμήματα της Άνω Πόλης στη Θεσσαλονίκη.* αστικός ~, το δομημένο σύνολο μιας πόλης: *Διατήρηση / επέκταση / επιβάρυνση του αστικού ιστού.* κοινωνικός ~, σύστημα διαπροσωπικών σχέσεων ή θεσμών που διέπονται από συνοχή: *Διάλυση / ρήξη / απαξίωση του κοινωνικού ιστού.* [λόγ. < αρχ. *ίστός*]

ιστός² ο : (βιολ.) άθροισμα κυττάρων που έχουν όμοια υφή, κατασκευή και λειτουργία: *Ζωικοί ιστοί. Επιθηλιακός / ερειστικός / μυϊκός / νευρικός / εγκεφαλικός ~. Φυτικός ~. Συνδετικός* ~.* [λόγ. < αρχ. *ίστός* 'υφάδι' σημδ. γαλλ. *tissue*]

ιστός³ ο : (πληροφ.) ο παγκόσμιος ιστός· τμήμα του διαδικτύου για την αναζήτηση πληροφοριών σε ένα σύνολο εγγράφων που είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους σε μορφή υπερκειμένων ή υπερμέσων. [λόγ. < αρχ. *ίστός* 'υφάδι' σημδ. αγγλ. *web*].

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, Α. 2010. *Κατάκτηση και διδακτική της ορθογραφίας: Το παράδειγμα της Νέας Ελληνικής*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Φιλολογίας. Τομέας Γλωσσολογίας.
- ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ-ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, Ά. 1996. Η Νεοελληνική Σύνθεση. Στο Κατσιμαλή, Γ. & Καβουκόπουλος, Φ. (επιμ.), *Ζητήματα Νεοελληνικής Γλώσσας. Διδακτική Προσέγγιση* (97-120). Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ-ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, Ά. 1997. Η λεξικογραφία στην εκπαίδευση. Στο Τσολάκης, Χρ. (επιμ.). *Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας* (149-176). Θεσσαλονίκη: Κώδικας.
- ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ-ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, Ά. 2000. Η μορφολογική ανάλυση και η διδασκαλία της νεοελληνικής ορθογραφίας. Στο Αντωνοπούλου, Ν., Τσαγγαλίδης, Α. και Μουμτζή, Μ. (επιμ.) *Η διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας* (43-50). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ-ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, Ά. 2000. Το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής. Σχεδιασμός-Συμβολή-Χρήση. Στο Τσολάκης, Χρ. (επιμ.). *Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση: Γλώσσα και μεταρρυθμίσεις* (47-56). Θεσσαλονίκη: Κώδικας.
- ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ-ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, Ά. 1994. *Νεολογικός δανεισμός της νεοελληνικής. Άμεσα δάνεια από τη γαλλική και την αγγλοαμερικανική. Μορφοφωνολογική ανάλυση*. Θεσσαλονίκη: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων Α.Π.Θ.
- ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ-ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, Ά. 2001. Ιδεολογήματα και δανεισμός. Στο Χάρης, Γ. Η. (επιμ.). *Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα* (63-71). Αθήνα: Πατάκης.
- ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ, Ά., Ε. ΒΛΕΤΣΗ, Μ. ΜΗΤΣΙΑΚΗ & Β. ΧΟΥΜΑ. 2009. Γλωσσικά λάθη σε σώματα κειμένων μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας “Erreurs de langue dans un corpus de copies d’ élèves de grec langue seconde”. *Colloque international sur l’interculturel. Thessaloniki, 12-14*
14 Décembre 2008, βλ.

<http://www.frl.auth.gr/sites/congres/Interventions/GR/anastassiadis-symeonidis.pdf>

- ΒΟΣΝΙΑΔΟΥ, Σ. 2006. *Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές: Προοπτικές, προβλήματα και προτάσεις για την αποτελεσματικότερη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός. Βλ. και <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>
- ΓΚΟΤΟΒΟΣ, Α. 1992. *Ορθογραφική μάθηση στο Δημοτικό. Μια εμπειρική έρευνα*. Αθήνα: Gutenberg. Παιδαγωγική σειρά.
- ΕΥΘΥΜΙΟΥ, Α., Η. ΔΗΜΟΣ, Μ. ΜΗΤΣΑΚΗ & Ι. ΑΝΤΥΠΑ. χ.χ. *Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ' Δημοτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- ΖΥΓΟΥΡΗ, Μ. & Α. ΑΪΔΙΝΗΣ. 2010. Η χρήση μορφολογικών στρατηγικών στην ορθογραφημένη γραφή του θέματος λέξεων που ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Στο Ντίνας Κ., Χατζηπαναγιωτίδη, Α., Βακάλη, Α., Κωτόπουλος Τ. & Στάμου, Α. (επιμ.). 2010. *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης / μητρικής ξένης)*, βλ. <http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika/files/down/paraskeui/aitithusa1/ziguriAidinis.pdf>
- ΚΑΨΑΛΗΣ, Γ., Α. ΠΑΣΧΑΛΗΣ, Σ. ΤΣΙΑΛΟΣ, & Δ. ΓΟΥΛΗΣ. χ.χ. *Το Λεξικό μας. Ορθογραφικό - Ερμηνευτικό Λεξικό Δ', Ε', ΣΤ' Δημοτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, Δ. 2002. Τεχνολογίες της πληροφορικής και επικοινωνίας και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας: από το εκπαιδευτικό λογισμικό στον κριτικό τεχνολογιατισμό. Στο Δημαράκη, Ε. και Κυνηγός, Χρ. *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα: Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Σύγχρονης Τεχνολογίας για τη μετεξέλιξη της εκπαιδευτικής Πρακτικής* (393-420). Αθήνα: Καστανιώτης.
- ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, Δ. 2004. Η διδακτική αξιοποίηση των ηλεκτρονικών λεξικών για την απόκτηση γνώσεων για τη γλώσσα. Στο Πεrusινάκης, Ι. & Τσαγγαλίδης, Α. (επιμ.). *Γλώσσα και λογοτεχνία στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση* (149-166). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Φιλολογίας.
- Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, 2013. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.

- ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-MANTAΔΑΚΗ, Σ. 2003. *Η μάθηση της ορθογραφίας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, Γ. 2001. Γλωσσικός δανεισμός. στο Χριστίδης, Α.-Φ. & Θεοδωροπούλου, Μ. (επιμ.) *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 45-49. Βλ. και http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_a7/
- ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, Γ. 2008. *Νεοελληνική ορθογραφία. ιστορία, θεωρία, εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.
- Πάπυρος Larousse. *Το παπυράκι. Εικονογραφημένο εγκυκλοπαιδικό λεξικό και πλήρες λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*. 2003. Αθήνα: Πάπυρος.
- ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, ΕΙ. 2000. Γραμματική και σχολική παιδεία. *Γλωσσικός Υπολογιστής*, Τόμος 2, (1-2): 33-46.
- ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ, Α. & Σ. ΧΑΤΖΗΣΑΒΒΙΔΗΣ. 1997. *Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: θεωρία και πρακτική εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.
- ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ, Β. 2003. Οι γλωσσικές ασκήσεις στα εγχειρίδια γλωσσικής διδασκαλίας του δημοτικού σχολείου. Ντίνας, Κ (επιμ.) *Η γλώσσα και η διδασκαλία της. Αφιερωματικός τόμος (173-188)*. Φλώρινα: Βιβλιολογεϊόν.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- ANASTASIADIS-SYMEONIDIS, A., J. KAZAZIS, D. KOUTSOGIANNIS & C. VEZERIDIS. 2000. The dictionary of Modern Greek koine in electronic form, as a pedagogical environment for the teaching of the Greek language in the Greek secondary school. *Proceedings of Workshop on Computational Lexicography and Multimedia Dictionaries* (97-100), 22-23 September 2000, Patras, Greece
- Oxford, R., 1990. *Language learning strategies: What every teacher should know*. Boston: Heinle and Heinle Publishers.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα,

Κουτσογιάννης, Δ. 2007, Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και διδασκαλία της γλώσσας. Διδακτική αξιοποίηση των ηλεκτρονικών λεξικών και σωμάτων

κειμένων,

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής,

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής. Τρόποι Αναζήτησης